

Prolog

*Větr na obloze nad Moravskou bránou
roztočil mraky jako lopatky větrných mlýnů
Jejich stíny pokreslily prastarou cestu z jantaru
a stvořily obraz zapomenutých časů*

Úvod

Místo, kde žijeme, místo, kde jsme se narodili, místa, kudy denně procházíme, kraj tak důvěrně známý.... A přece, víme o něm skutečně vše? Jací lidé tady žili, jaké události je potkávaly, jakými zákrutami se zde odvíjela historie?

Hranicko patří svými přírodními krásami k nejzajímavějším oblastem střední Moravy. Bohatá členitost mikroregionu je dána širokým úvalem podél řeky Bečvy, zvaným Moravská brána, který je sevřen z jedné strany Oderskými vrchy, z druhé začínajícími výběžky Karpat. Rozmanitost přírodních podmínek s sebou přinesla rozdílnost ve vývoji jednotlivých obcí na Hranicku.

Jejich jedinečnost i jejich společné rysy, pramenící z bohaté historie, stejně jako jejich nynější rozvoj jsme se pokusily zachytit v této knize. Naší snahou bylo podat ucelený obraz vesnic mikroregionu Hranicko, zmapovat jejich zajímavá místa, kulturní i přírodní pozoruhodnosti.

Využily jsme nejen velkého množství dostupných písemných pramenů, ale také informací poskytnutých starosty obcí, předsedy územních aktivů, kronikářů a místními pamětníky, kterým děkujeme, stejně jako níže uvedeným firmám za finanční podporu, bez které by nebylo možné knihu vydat. Jsou jimi Cement Hranice a. s., Tondach Česká republika, s. r. o., Cidemat Hranice, s. r. o., Armatury Group, a. s., Pony Auto Trend, s. r. o., ale také Město Hranice.

Při zpracovávání knihy jsme dospěly k poznání, že každá z vesniček, přestože mají mnoho společného, je jiná, každá má své kouzlo a všechny jsou výjimečné. Předkládáme tedy knížku, která by měla ve čtenářích vzbudit hrdost nad krajem, kde se narodili, kde žijí. Knižku, která by vás mohla nalákat, abyste měli touhu objevovat Hranicko sami.

Přejeme příjemné a poučné počtení

Nad'a Jandová a Renata Kosková

Potštát

Kyzlířov

Partutovice

Jindřichov

Stráž
nad Ludinou

Středolesí

Uhřetín

Radkov

Milenov

Slavice

Hrabůvka

Klokoci

Drahotuše

Rybáře

Lhotka

Olšovec

Velká

HRANICE

Teplice
nad Bečvou

Valšovice

Paršovice

Opatovice

Rakov

Byškovice

Horní Újezd

Všeh

Nejdek

Běloutín

Lučice

Kunčice

Polom

Špičky

Hranice
Loučky

Vysoká

Cernotín

Kamenec

Skalička

Milotice nad Bečvou

Hustopeče nad Bečvou

Poruba

Ustí

Horní Tešice

Dolní Tešice

Zámřský

Malhotice

Rouské

Chovice

Provodovice

Obsah

1 Běloutín (místní části Nejdek, Kunčice, Lučice)	8
2 Býškovice	14
3 Černotín	18
4 Dolní Těšice	22
5 Drahotuše	24
6 Horní Těšice	28
7 Horní Újezd	30
8 Hrabůvka	32
9 Hustopeče nad Bečvou (místní části Poruba, Vysoká, Hranické Loučky)	34
10 Jindřichov	40
11 Klokočí	42
12 Lhotka	44
13 Malhotice	46
14 Milenov	50
15 Milotice nad Bečvou	52
16 Olšovec (místní část Boňkov)	56
17 Opatovice	60
18 Paršovice	64
19 Partutovice	66

20	Polom	68
21	Potštát (místní části Boškov, Kovářov, Kyžlířov, Lipná)	72
22	Provodovice	76
23	Radíkov	78
24	Rakov	82
25	Rouské	84
26	Rybáře	86
27	Skalička	88
28	Slavíč	90
29	Středolesí	92
30	Střítež nad Ludinou	94
31	Špičky	98
32	Teplice nad Bečvou	100
33	Uhřínov	104
34	Ústí	106
35	Valšovice	108
36	Velká	112
37	Všechovice	114
38	Zámrsky	118

Bělotín

▮ Kaplička v Kunčicích

V nejužším místě Moravské brány v nadmořské výšce 306 metrů, se rozprostírá podél Bělotínského potoka a potoka Luha, které se vlévají do Odry, více než šest kilometrů dlouhá obec Bělotín, která má místní části - Kunčice, Lučice a Nejdek. Se svými 1 616 obyvateli je Bělotín třetí největší obcí okresu Přerov. V jejím katastru, který má rozlohu 1 889 hektarů, je na Jelením kopci památník Evropského rozvodí, symbolizující nejnižší místo vodního předělu mezi Černým mořem, kam odvádí své vody řeka Bečva, a Baltickým mořem, kam teče Odra.

O pravěkém osídlení obce svědčí nálezy dvou kamených sekeromlatů. Počátky Bělotína podle písemných zmínek spadají do druhé poloviny 12. století. Název Bělotín vznikl v době sporu mezi "bílými" premonstráty a "černými" benediktiny o právo na založené vsi. Podle falza z roku 1201 se Bělotín uvádí spolu s obcemi hranického újezdu jako majetek premonstrátského kláštera Hradisko u Olomouce. Listina byla použita ve sporu s rajhradskými benediktiny, podle nichž byl zakladatelem Hranic a přilehlých obcí roku 1162 benediktin - poustevník Jurik. Spor nakonec vyhrál v roce 1222 klášter Hradisko.

V roce 1430 opanovali Hranicko husité. Od roku 1475 do roku 1548 patřilo panství Pernštejnům, kteří je prodali Václavu Haugvicovi z Biskupic. V roce 1553 koupil Hranicko Jan Kropáč z Nevědomí a držel je až do roku 1612. Po bitvě na Bílé hoře nastává rekatolizace, hranické panství získávají Dietrichštejnové.

Původní obyvatelstvo obce bylo české. Za konec českého Bělotína je prý považován tragický skok bělotínského fojta Malíka, obránce Hranic proti španělskému vojsku

v třicetileté válce, z okna zámecké věže v Hranicích v roce 1627. Bělotín byl vybit a vypálen, a po třicetileté válce se sem nastěhovalo německé obyvatelstvo a zbytek se poněmčil. Podlehli řemeslníci, živnostníci i rolníci. Maxmilián Dietrichštejn obnovil v letech 1636 až 1638 v Bělotíně farnost a ustanovil katolického faráře. Roku 1661 byla založena jednotřídní vesnická škola v dřevěné budově ve školní zahradě. Bělotínský kostel byl vypálen roku 1646 Švédy a po dalším požáru v roce 1754 byl postaven v roce 1757 nový. V roce 1787 byly k Bělotínu přiškoleny obce Lučice, Polom, Nejdek.

Stavba císařské silnice z Drahotuš přes Hranice do Bělotína dokončená roku 1784 sehrála v rozvoji obce podobně významnou roli jako o téměř padesát let později vybudovaná Severní dráha císaře Ferdinanda (1847). V roce 1836 byla postavena na povolení knížete Dietrichštejna dvoutřídní škola, avšak velký počet žáků si vyžádal další stavbu, která byla dokončena v roce 1892 a slouží dodnes.

Hranické panství je v držení Dietrichštejnů až do roku 1858, kdy přechází na německý rod Althanů. V roce 1859 byl založen v obci nový hřbitov, byl ale vlhký, takže v roce 1881

vzniká další hřbitov na dnešním místě. Roku 1872 byl zřízen poštovní úřad a četnická stanice. Tradice hasičského spolku sahá do roku 1881, Spolek spořitelní a záloženský (druhá nejstarší pobočka Raiffeisen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku) v Bělottíně existoval od roku 1886.

V roce 1909 zde žilo 1 288 obyvatel, z toho 1 261 Němců a 27 Čechů. Obyvatelé se živili chovem hovězího dobytka a koňů, region Kravařsko, kam spadal Bělottín, patřil k oblastem vyhlášeného chovu dobytka, který se vyvážel až do Bavorska. Rozvíjelo se zde ovocnářství. Průmyslové podniky zcela chyběly.

**Památník Evropského rozvodí
u Bělottína na Jelením kopci**

Na počátku 20. století byly vybudovány silnice z Bělottína do okolních obcí (v roce 1900 do Hynčic, v roce 1902 do Stříteže, v roce 1906 do Lučic, v roce 1909 do Nejdu). V roce 1921 byla zřízena menšinová česká škola, do roku 1931 umístěná v soukromém domě. Roku 1920 vznikl spolek hudební, roku 1921 živnostenský, roku 1922 hospodářský, roku 1922 tělocvičný, roku 1923 včelařský, roku 1929 křesťansko-německý tělocvičný spolek. Tyto spolky pak zanikly s odsunem německého obyvatelstva v roce 1946.

První žárovka se v Bělottíně rozsvítila roku 1931. V roce 1935 bylo v obci sedm hostinců, 83 živností, mlýn, továrna dřevoobráběcích strojů. Bělottínští dělníci pracovali v místní cihelně, v Hranicích, Novém Jičíně a Polomi.

Po Mnichovské dohodě, kdy byla hranice protektorátu stanovena na bělottínském rozvodí, opouštějí Bělottín české rodiny. Válka se dotkla obce v mnoha směrech, od zvonů, které byly z kostelů odebrány v roce 1942, až po sedm bomb, které shodily americké bombardéry u Kunčic v roce 1944. Po odchodu hospodářů na východní frontu byla v Bělottíně nasazena řada Poláků a před koncem války tu byl i tábor s francouzskými zajatci.

Po válce byla obec znovu dosídlena Čechy a v roce 1946 bylo odsunuto 1 106 Němců. V roce 1945 byla otevřena česká škola v budově bývalé německé školy. Do kostelní věže se z Hamburku navrací zachráněný zvon sv. Jiří z roku 1696.

Novodobá historie

Roku 1983 byl přistavěn k budově školy pavilon, který prošel v roce 1996 rekonstrukcí. Od roku 1990 začala obec budovat do té doby chybějící síť. Vodovod je dnes dokončen v Kunčicích, Lučicích a většině Bělottína. Elektrické síť ve všech místních částech byly posíleny, všude byla provedena telefonizace, zplynofikován byl Bělottín a Kunčice.

► *Kostel sv. Jiří
v Bělotině*

*(vpravo)
Kaplička sv. Jiří
v Lučicích*

Bylo zrekonstruováno patnáct bytů a postaveno třicet nových. Obec rozsáhle rekonstruovala školu, prostor pošty, vystavěla nádraží, opravila místní obchod, kulturní dům a také knihovnu i hospodu v Kunčicích. Byla opravena hasičská zbrojnice a budova bývalé školy v Nejdku. V Nejdku a v Bělotině byly opraveny hřbitovy, staticky byl zajištěn kostel sv. Jiří, rekonstrukcí prošly bělotínské kaple, sv. Antonína a sv. Anny, a tři kříže v Bělotině. Byly opraveny kaple v Lučicích a v Kunčicích, kde byla přistavena i věž, restaurována byla barokní socha sv. J. Nepomuckého v Nejdku. Bělotín má nové zdravotní středisko, byla otevřena nová knihovna s internetem, která své služby rozšířila i do Lučic.

Dnes poskytují pracovní příležitosti na Bělotínsku místní firmy HASIL, BBA - výroba čerpadel, tiskárna SYDOKON v Kunčicích, HASEO, MOSAIC Kunčice, kovovýroba TIGEMMA a řada dalších. Půdu na Bělotínsku obhospodařuje ZOD Černotín, Statky Bělotín a soukromí zemědělci.

Obec se dostala do povědomí svými kulturními aktivitami, které se již staly tradicí. Pivní slavnosti, Bělotínský týden zpěvu a Valentův hudební podzim přesahují svým významem rámec regionu. Ve spolupráci s obecním úřadem probíhá Velikonoční malování, Stavění máje, Dětský den a další akce, díky kterým byl Bělotín třikrát vyhodnocen v soutěži Vesnice roku.

Obecní úřad dlouhodobě bojuje s vysokou nezaměstnaností a aktivně napomáhá vzniku nových míst. Za deset let tak společně s podnikateli podpořil vznik více než dvě stě šedesáti nových pracovních příležitostí.

Obec má svůj územní plán rozvoje a zpracovaný Program

obnovy vesnice. V katastru místní části Lučice byla jako první v okrese Přerov ukončena komplexní pozemková úprava, která probíhá i v Bělotině. Obchvat Bělotína, jehož výstavba by měla začít v roce 2002, by měl vyřešit velmi komplikovanou a nebezpečnou situaci na hlavním silničním tahu, který prochází obcí.

Další pracovní příležitosti obec řeší pomocí projektu "Podnikatelský inkubátor", při kterém by rekonstrukcí opuštěných usedlostí měly vzniknout nové prostory pro podnikatele. Na projekt "Podnikatelský inkubátor" získal Bělotín z fondů Evropské unie dotaci.

O možnosti aktivního využití volného času dětí a dospělých se starají místní základní a mateřská škola spolu s místním kulturním střediskem. V obci vyvíjí činnost spolky, vzniklé po roce 1946: hasičský sbor, myslivci a TJ Sokol se svými odbory - fotbalem, volejbalem, stolním tenisem, turistikou a sportem pro všechny.

Nejdek

Nejdek se nachází v nadmořské výšce 366 metrů a v dobách samostatnosti měl katastrální rozlohu 616 hektarů. Leží na svazích Oderských hor, na východě a k jihu je otevřen v rovinu, která přechází v Hornooderský úval. Obcí protékají dva potoky, Luha a Hradečka. Oba se v obci spojují v Luhu, tekoucí k Bělotínu. Potoky pohněly mlýn Horní a za dědinou

mlýn Hraniční. Od roku 1983 je Nejdek místní částí Běloutína.

O Nejdku se hovoří poprvé v roce 1412 a pak až v roce 1559 v listině, ve které Jan Kropáč, majitel Hranického panství, daroval obci pole zvané Dvořisko nebo Lazisko. Nejdek byl přifařen do Běloutína, ale s vlastním filiálním kostelem, který byl zasvěcen sv. Urbanovi a postaven na místě dřívějšího starobylého kostela z 16. století. Znovu byl vystavěn i s farou v roce 1752. V době všeobecné josefínské germanizace se obec poněmčila a nastal velký příliv německých osadníků. Jednotřídní obecná škola byla založena v roce 1773, před tím byl Nejdek přiškolen do Běloutína, což pro školáky znamenalo hodinu chůze.

Od roku 1895 tu existuje Sbor dobrovolných hasičů, v roce 1900 vznikl Místní odbor Jednoty Němců pro severní Moravu.

Na počátku 20. století tady žilo obyvatelstvo národnosti převážně německé. Ve 45 domech bydlelo 290 obyvatel, kteří se živilí polním hospodářstvím a chovem dobytka. V obci byla škola, kostel a pět samot, klimatické studené lázně, využívající dobrého vzduchu a vody z místního potoka, která sloužila k uplatnění Priessnitzovy léčebné metody. Z řemesel bylo zastoupeno obuvnictví, krejčovství, stolařství a bednářství.

Novodobá historie

Od roku 1983 je Nejdek místní částí Běloutína. Obec je dodnes převážně zemědělská, po transformaci družstva zde byl zachován chov vepřů, funguje tu místní kamenolom pro těžbu droby. V místě je obchod, knihovna, ze spolků tu aktivně pracují hasiči a myslivci.

Kunčice

Kunčice leží na severním svahu hřebene, postupujícího na východ od Hluzovské výšiny v nadmořské výšce 310 metrů. Kunčice tvoří vodní předěl mezi oblastí moře Baltského a Černého, katastrální rozloha obce v dobách samostatnosti byla 497 hektarů. Od roku 1983 jsou Kunčice místní částí Běloutína.

Jméno Kunčice vzniklo údajně podle koňských stád, která se pásala na lukách u vesnice. Z toho byl odvozen název pro obec a obecní pečť, na níž je zobrazen pasoucí se kůň za svitu luny. Podle jiných názorů jsou Kunčice odvozeny od osobního jména Kunčík, Kunec, nebo Kunče, tedy ves lidí Kunčových nebo Kuncových. Nejstarší písemná zmínka je z roku 1385, kdy Kunčice náležely ke knížecímu arcibiskupskému panství kelčskému. Od roku 1873 byla v obci škola, do té doby byly Kunčice přiškoleny do českých Špiček. Historie kunčického Sboru dobrovolných hasičů sahá až do roku 1899.

Počátkem 20. století měla obec 370 obyvatel v 65 domech, národnosti vesměs německé, vyznání římskokatolického. Obyvatelstvo se živilo polním hospodářstvím a chovem dobytka. Od roku 1901 tu působil odbor německé Jednoty pro severní Moravu.

Novodobá historie

Kunčice jsou od roku 1983 místní částí Běloutína. Obec je průmyslově zemědělská, hospodaří tu ZOD Černotín, je zde obchod, autoopravna, kulturní dům s knihovnou a hostincem. Fungují tu spolky hasičů, myslivců a zahrádkářů.

Škola v Běloutíně

► Nádraží v Bělottíně

(vpravo) Větrný mlýn v Porubě z roku 1853, holandského typu

podpory z fondů Evropské unie byl místní nevyužitý kravín přebudován na chladič boxy k uložení přebytků zemědělské úrody. Lidé jsou zaměstnáni v zemědělství nebo dojíždějí za prací do okolních obcí a Hranic. V obci jsou dva obchody s nálevnami a knihovna. Nepracuje tu žádný spolek.

Zajímavosti

- kostel sv. Jiřího v Bělottíně má barokní bohatě zdobený interiér. Kniha "Soudní okres Hranický" uvádí, že je z roku 1757, postaven ve slohu románského baroka. Má tři oltáře malované A. Nevídalem z Nového Jičína. Hlavní oltář byl pořízen v roce 1816, v roce 1829 byl polychromován z odkazů a v roce 1831 ozdoben sochami sv. Cyrila a Metoděje. Také oba poboční oltáře, Panny Marie a sv. Tekly, byly v letech 1843 a 1849 opraveny z darů farníků. V roce 1850 byly pořízeny nové varhany. Chrám, v němž je i hrobka, byl v roce 1853 pokryt břidlicí, která byla v sedmdesátých letech 20. století nahrazena plechem. Na věži jsou tři zvony, jeden původní, další jsou z roku 1969
- domovský kámen, který byl roku 1929 umístěn před starou bělottínskou školou, věnovali rodáci z celého světa jako vzpomínku na domov.
- památník Evropského rozvodí Černého a Baltického moře
- na Jelení kopec dosahoval v době ledové skandinávský ledovec
- kostel sv. Urbana v Nejdku má historicky cennou vyřezávanou barokní kazatelnu a kopii gotické piety (originál uchován v depozitáři). Cenná je ohradní zeď kolem hřbitova s polygonální márnicí z 18. století.
- kaple sv. Anny v Bělottíně
- kaple sv. Antonína v Bělottíně
- pět křížů v Bělottíně
- kaple sv. Jiří v Lučicích
- kaple sv. Fabiána a sv. Šebestiána v Kunčicích
- barokní socha sv. Urbana v Nejdku

Lučice

Lučice se rozkládají devět kilometrů severovýchodně od Hranic v nadmořské výšce 320 metrů. Katastrální rozloha byla v dobách samostatnosti 345 hektarů. Od roku 1983 jsou Lučice místní částí Bělottína.

Název obce vychází ze staročeského slova lučisko - místo, kde je nebo byla louka.

První písemná zpráva o obci pochází z roku 1499. Lučice odpradávná patřily k hranickému panství, původně byly českou vsí, podobně jako sousední dědiny v severovýchodním cípu hranického okresu. Německou kolonizací Kravařska za posledních Přemyslovců, hlavně pak po třicetileté válce byla vesnice osazena Němci. Obec byla přifařena a přiškolena k Bělottínu.

V roce 1569 zde žilo pouhých jedenáct obyvatel. Ve třicátých letech 19. století měla už ves 202 obyvatel ve 31 domech, většinou zemědělců. V roce 1906 tu vznikl odbor německé Jednoty pro severní Moravu, v roce 1925 byl založen zemědělský spolek.

Novodobá historie

Od roku 1983 jsou Lučice místní částí Bělottína. Stavební uzávěra kvůli plánu vybudovat atomovou elektrárnu v Blahutovicích tu platila do roku 1990, kdy byla zrušena.

V Lučicích byla provedena komplexní pozemková úprava a v roce 1996 generální oprava elektrorozvodů. Za finanční

Býškovice

Jedenáct kilometrů jižně od Hranic leží v údolí Býškovského potoka v lokalitě prehistorického sídliště, v nadmořské výšce 274 metrů obec Býškovice s 390 obyvateli a s katastrální rozlohou 600 hektarů.

► *Kaple sv. Anny*

Název obce pochází od vlastního jména Bišek - Bislav - Bitoslav, podle jiný pramenů od osobního jména Vyšek a k přechýlení na Býškovice došlo ve staročeštině, kdy bylo při vyslovování "V" zaměňováno s "B". V pramenech se uvádí v roce 1372 název obce "Wyskowicz", v roce 1407 "Wyzskowicz", v roce 1672 "Bíškovice". V letech 1872 až 1881 byl název Bischokovitz, od roku 1881 až do roku 1924 Biškovice a v roce 1924 se název změnil na Býškovice.

Okolí Býškovic bylo osídleno již v pravěku, což dokumentují archeologické nálezy, uložené v muzeích v Bystřici pod Hostýnem, v Holešově a v Přerově. Samotné Býškovice leží na prehistorickém sídlišti, tři kilometry západně od pravěké Jantarové stezky, která vedla údolím Juhyně v Moravské zemské bráně.

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1131, kdy olomoucký biskup Jindřich Zdík dal sepsat všechny statky, které měly arcijáhenské kostely. Mezi léty 1407 až 1417 držel

Býškovice Aleš Kabát, který zpečetil v roce 1415 "střížný list" proti kostnickému koncilu po upálení Mistra Jana Husa. Býškovice často střídaly majitele, mezi nimi najdeme například i Petra Voka z Rožmberka a jeho manželku Kateřinu z Ludanic. Vok a jeho synové Ctibor a Jaroslav prodali v roce 1467 "zboží helfštejnské" Albrechtu Kostkovi z Postupic, diplomatu a vojevůdci krále Jiřího z Poděbrad a ten je v roce 1472 přenechal Ctiborovi z Ledské. V roce 1475 Býškovice spolu s několika obcemi a hradem Helfštýnem koupil od Jana z Žerotína Vilém z Pernštejna.

Od roku 1622 až do roku 1858 náležela obec Dietrichštejnům. V roce 1752 obdržela typář, v jehož pečetním poli byl zobrazen sloup, nad ním dva vinařské (dietrichštejnské) nože ve vavřínovém věnci. Zcela nahoře byl umístěn název obce "Bisskowitz" a po stranách sloupu byl rozdělený letopočet 1752. Originál se sice nezachoval, ale jeho otisky jsou v Matrice výnosu pozemkového z roku 1820.

V roce 1807 zřídila obec školu v domku čp. 41. Vyučovalo se zde do roku 1831, kdy byla postavena nová školní budova s čp. 68. V roce 1854 byla v obci postavena z tvrdého materiálu kaple sv. Anny, na místě dřevěné, která stála v obci od nepaměti.

Posledním mužským potomkem Dietrichštejnů byl kníže František Josef Dietrichštejn, jehož dcera Gabriela se provdala za hraběte Hatzfelda a své panství odkázala své dceři Anthonii, provdané za hraběte Althana. Jí patřily od roku 1858 Býškovice, jako součást lipenského panství hraběte Althana. V roce 1883 byla postavena nová škola v místech, kde stojí dosud. Až do roku 1892, kdy byl zřízen v Býškovících hřbitov, se pohřbívalo ve Všebovicích. V roce 1895 byl v obci založen Sbor dobrovolných hasičů. V roce 1909 byla přistavena ke

Novodobá historie

škole druhá třída. V roce 1911 byla postavena obecní kancelář s hasičským skladištěm. V roce 1921 byla založena v obci Tělovýchovná jednota Sokol.

V roce 1924 byl název obce změněn na Býškovice. Obyvatelstvo se živilo převážně zemědělstvím a doprovodnými řemesly - v obci byl kovář, dva koláři, dva sedláři a bednář, byli zde i zedníci a tesaři. Pěstovaly se převážně brambory, cukrová řepa a obilí.

V roce 1927 byla obec elektrifikována a byl odhalen pomník padlých v I. světové válce. V roce 1928 byl založen Spolek pro zvelebení dobytka s plemennou knihou a kontrolou užítkovosti a dojivosti krav. Býškovice byly první v okrese Holešov, kde se prováděla užítková kontrola dojníc. V srpnu roku 1938 utrpěly Býškovice i s okolím velkou bouří s krupobitím a požárem od blesku. V téže roce postihla obec velká povodeň, která způsobila obrovské škody na domech i úrodě.

V roce 1938 byla zřízena autobusová linka ČSAD do Bystřice pod Hostýnem, která byla o pár měsíců rozšířena i do Hranic.

Konec války přivítali v obci 7. května 1945, kdy byly Býškovice osvobozeny.

Budova bývalé školy

V roce 1948 byl pořízen v obci místní rozhlas. V letech 1949 až 1950 bylo v obci provedeno scelování půdy, roku 1956 byla zřízena farma Státního statku, o dva roky později bylo založeno JZD, kam podalo přihlášky 55 občanů s 279 hektary půdy. V roce 1960 byla provedena územní reorganizace a Býškovice, které do té doby náležely k okresu Holešov, se přičlenily k okresu Přerov. V roce 1962 se sloučil státní statek s JZD a v téže roce byla obnovena činnost TJ Sokol, odboru kopané. V roce 1965 postihla obec velká povodeň, při které bylo zatopeno 44 domů, z nichž se jeden zřítíl. V roce 1966 byl oplocen hřbitov do dnešní podoby a na hřišti byly postaveny šatny. V letech 1971 až 1972 byla vybudována za vesnicí víceúčelová vodní nádrž. V roce 1972 došlo ke sloučení JZD Býškovice a JZD Horní Újezd, čímž vzniklo JZD Nový směr a v roce 1973 se připojilo i radíkovské JZD. V roce 1974 byl v obci proveden hlavní rozvod vodovodu "Záhoří".

V roce 1976 došlo ke sloučení MNV Býškovice s MNV Opatovice. V roce 1978 byla rekonstruována kaple sv. Anny. V letech 1985 až 1986 byla provedena přístavba hasičské zbrojnice a rekonstrukce střechy na budově obecní kanceláře.

V roce 1990 byl znovu otevřen samostatný OÚ Býškovice, v roce 1991 se rozpadlo ZD "Nový směr" a v obci vznikla jeho nástupnická organizace Brossa, s.r.o. Zbývající půdu obhospodařují soukromí zemědělci. V roce 1991 byl v kapli vysvěcen nový zvon. V letech 1994 až 1995 prošlo generální opravou výletišť, jeho taneční parket a přístřešek pro návštěvníky. V roce 1997 byla v obci dokončena plynofikace, telefonizace, obec také opravila střechu školy a zrenovovala pomník padlých.

Největší užitek představují protipovodňová opatření, která se prováděla v letech 1997 až 2000. V roce 1997, ale až po povodni, která napáchala velké škody, neboť byla zatopena celá obec, byly dokončeny zachytivé vodní nádrže a suchý poldr. Pomocí nich lze nyní regulovat průtok Býšovského

potoka a zabránit tak jeho vylití. Protipovodňovým opatřením jsou také čtyři mosty, umožňující vyšší průtok vody, které byly upraveny v letech 1994 až 1996. Od roku 1995 má obec znak a prapor.

V roce 2001 byla dokončena rekonstrukce budovy obecního úřadu, která probíhala od roku 1999. Vznikl tak nový prostor knihovny, hasičská zbrojnice, archiv, zasedací síň a osm nových bytů. Do nich se přistěhovalo několik rodin, čímž se zvýšil počet obyvatel obce na 390.

V dubnu 2001 byla ve zkušebním provozu spuštěna čistička a kanalizační přivaděč.

V obci jsou tři soukromé zemědělské farmy, opravná vysokozdvížných vozíků, elektromontážní firma, výroba rukavic a drobní živnostníci.

Je zde prodejna smíšeného zboží a dvě hospůdky. Děti navštěvují mateřskou školu v Horním Újezdě a základní školu ve Všechovicích, kam také místní jezdí k lékaři, na poštu a do kostela. Za prací dojíždějí do Hranic, do Bystřice pod Hostýnem a do Přerova. Obec nemá kulturní dům a tak se kulturní život odehrává především v létě na výletišti. Pořádají se tady posezení u táboráku, country show, Dětský den, oslavy sv. Floriána, Hubertská jízda. Dodnes se zde udržují lidové tradice - Vynášení smrtky, Masopust, Velikonoční klapotání, Vodění medvěda.

V Býškovcích jsou aktivní myslivci, hasiči, fotbalisti a rybáři.

Staré rody

Palovi, Kuchařovi, Novotní, Vaňkovi a Hadamovi.

Zajímavosti

- kaple sv. Anny - prameny uvádí, že zvonek v kapli váží 56 kg a je ze staré zvonice, kde býval už v roce 1700. Podle kroniky zde stála nejdřív dřevěná kaple se zděnou oltářovou částí. V roce 1854 byla z kamene dostavěna celá kaple. Rekonstruována byla v roce 1978 a poté v roce 1998.
- socha Jana Nepomuckého
- soška sv. Floriána - hodnotná lidová práce
- pomník padlých v I. světové válce
- deska z černého mramoru z roku 1946 na budově školy - vzpomínka na ing. plk. Bohuslava Závadu, legionáře, který se narodil ve škole v roce 1890

Černotín

Východně od Hranic v nadmořské výšce, která kolísá mezi 250 až 340 metry nad mořem, leží Černotín a jeho místní část Hluzov, celkem se 738 obyvateli. K obci patří samoty Na Vápenkách a U mlýna. Vesnicí protéká od severu k jihu Hluzovský potok, který je místy regulován, jinde tvoří meandry. Území obce, jejíž katastrální výměra je 555 hektarů, je členité a jižní část katastru ohraničuje Bečva, ohrožující obec častými záplavami. V období přívalových dešťů způsobuje v obci značné škody i Hluzovský potok.

Nejstarší pobyt lidí na Černotínsku dokládají archeologické nálezy v období mladšího paleolitu. Na Hluzovském kopci byly objeveny kamenné nástroje a Na Vápenkách v roce 1905 tzv. Černotínský bronzový poklad.

Osídlení Černotínska se předpokládá před feudalizací Hranicka ve 12. století řádem benediktinů z Rajhradu. Od jejich černého hábitu se údajně odvozuje i název obce. S tímto řádem se rovněž spojuje příslušnost obce ke Kostelíčku, kde byli pohřbíváni mrtví spolu se zesnulými ze Zbrašova a Hluzova. V roce 1201 připadla obec klášteru Hradisko, před husitskými válkami se stala součástí panství helštyňského a po roce 1547 patřila k panství drahotoušskému a hranickému.

V roce 1595 získává panství Zdeněk Žampach z Potštejna, v roce 1609 je kupuje Karel Pergar z Pergu a v roce 1612 Václav Mol z Modřelic, který byl jako evangelík po bitvě na Bílé hoře odsouzen na doživotí a panství přešlo konfiskací do majetku Dietrichštejnů. Stejně jako obyvatelé okolních vesnic vyznávali Černotínští podobojí a zúčastnili se hranického povstání proti kardinálu Dietrichštejnovi v roce 1626.

V roce 1687 přebýval u Kostelíčka poustevník Havel, a protože bylo v 17. století poustevnictví již neobvyklé, byl tu pravděpodobně spíše proto, aby dozíral na rekatolizaci. Od roku 1707 zde žil jako poustevník polský šlechtic Sebastian Srzemski, který nechal postavit křížovou cestu.

V roce 1714 jsou založeny Gruntovní knihy, pro Černotín české, pro Hluzov německé. Než byla postavena v blízkosti

► *Kostel sv. Cyrila a Metoděje*

kostela první škola v roce 1790, která sloužila i Hluzovu, učilo se v pastýrni.

K hospodářskému a kulturnímu rozvoji obce dochází po roce 1848. V roce 1868 byl postaven kostel, v roce 1880 fara. Škola byla roku 1882 rozšířena na dvoutřídní. Vznikla Cyrilská jednota, čtenářský spolek "Svornost" a politicky významné bylo v roce 1885 založení odboru Národní jednoty, který podporoval národní obrození.

V roce 1892 byly založeny hasičské sbory v Černotíně i v Hluzově, v roce 1888 Rolnická záložna, v roce 1900 Vodní družstvo, které provádělo meliorace na Černotínsku, a družstvo pro chov hovězího a vepřového dobytka.

Kromě hasičů, Sokolů v Černotíně, Orlů v Hluzově, včelařů a rybářů zahajuje v roce 1927 činnost spolek Selská jízda.

Hospodářský rozvoj obce je spojen s vápenictvím. Místní technickou památkou jsou tři vápenky, které vybudoval Josef Schindler. V roce 1883 postavilo Družstvo k vyrábění vápna, které Schindlerovi konkurovalo, šachtovou vápenku ve Skalce. Po deseti letech ukončili výrobu se ztrátou a vápenku i s lomem Schindlerovi prodali. Josef Schindler byl významnou osobností nejen jako majitel vápenek, ale i jako černotínský starosta.

Na stavbu Ferdinandovy severní dráhy, která začala v roce 1843, se těžil kámen mezi Černotínem a Hluzovem. Těžbou kamene se soutěska kolem Hluzovského potoka rozšířila natolik, že zde umožnila stavbu domů a v roce 1912 zbudování silnice. Památkou na tuto dobu je reliéf ve skále, který je dílem italských kameníků a zobrazuje císaře Ferdinanda.

K rozvoji obce přispěla výstavba lokální trati Hranice - Krásno n. B. v roce 1884.

Z první světové války se nevrátilo patnáct mužů. Kostel přišel tehdy o zvony.

Po válce byl založen Sokol, který zajišťoval v obci bohatou kulturní činnost. V roce 1924 byl založen Kontrolní spolek s plemennou knihou a v roce 1927 vznikla Selská jízda. V roce 1928 byl elektrifikován Černotín, v roce 1931 Hluzov. Na konci třicátých let dvacátého století se rozšiřuje železniční trať na dvoukolejnou a začíná stavba dálnové silnice na Slovensko.

Válečná okupační nařízení za druhé světové války zasáhla hospodářství i kulturu. K Němcům se přihlásila jen jedna rodina. Na osm občanů došlo udání pro držení zbraně a po atentátu na Heydricha v roce 1942 byl Černotín v noci obklíčen Němci, kteří provedli razii na nepřihlášené osoby.

Na jaře 1945 vyhodili partyzáni ve Skalách muniční a později i osobní vlak. V obci se zdržovali zákopníci, vlasovci i vojsko. Ruská letadla bombardovala Černotín 5. května. Němci ještě stihli vyhodit most přes Bečvu, podjezd v Teplicích nad Bečvou a zapálit sklad zbraní ve vysoké peci Na Vápenkách. Celodenní přestřelka 7. května mezi Rusy a Němci se obešla bez ztrát na životech občanů. Utrpěly jen domy.

► *Kaple sv. Anny v Hluzově, místní částí Černotína*

Novodobá historie

Po válce odešlo dvacet osm rodin z obce do pohraničí. Zemědělcům byly zvýšeny předepsané dodávky a ti je plnili jen s krajním vypětím sil. Postupně docházelo k integraci zemědělství, jejímž vyústěním bylo v roce 1958 založení JZD Rozvodí, kam spadaly obce Černotín, Hluzov, Špičky a Kunčice. Družstvo se pak spojilo s hustopečským. Západně od obce bylo v padesátých letech dvacátého století vytyčeno státní chráněné ložisko vápence, které těží hranická cementárna.

► *Technická památka - kruhová vápenka - v katastru Černotína*

(vpravo) Hřbitovní kaple v Drahotuších z roku 1732

Včetně místní části Hluzov a osady Na Vápenkách dnes žije v Černotíně 738 lidí. V místě je od roku 1992 Zemědělské obchodní družstvo, dva soukromí zemědělci, drobné živnosti jako stolařství a kožařství. Většina ale za práci dojíždí. Dobré dopravní spojení umožňuje místním jezdit za prací do Hranic a do firmy ETA Milotice.

Černotín má dvoutřídní ZŠ pro první až čtvrtou třídu a v roce 2000 si velký počet prvňáčků (19) vyžádal samostatnou třídu. Mateřská škola kapacitou dvacet pět dětí neuspokojuje požadavky místních.

V obci byla provedena plynofikace a kanalizace s mechanicko-biologickou čističkou.

V Černotíně i Hluzově jsou aktivní hasiči, Sokol, funguje tu oddíl kopané a hokeje a Junáci.

Hostinec je v Černotíně i v Hluzově.

Staré rody v Černotíně

Šnejdrlovi, Humplíkovi, Kajnářkovi, Mojžíškovi, Řehákoví, Novákovi, Mastilovi, Kubešovi, Paličkoví, Kelarovi, Volkovi, Rekovi, Hrubcovi a Ochmanovi.

Hluzov

V nadmořské výšce 321 metrů leží Hluzov. Jeho katastrální rozloha je 278 hektarů. První písemná zmínka o Hluzovu pochází ze 14. století.

Obec byla přifařena k Černotínu, avšak v kapli sv. Anny bylo od roku 1882 povoleno sloužit mši svatou. Osada neměla vlastní školu, ale fungoval tu poměrně bohatý spolkový život - Sbor dobrovolných hasičů byl založen v roce 1893, Národní jednota v roce 1902. V roce 1900 zde žilo 298 obyvatel, roku 1910 celkem 352 lidí. Roku 1908 vzniklo Sdružení venkovské omladiny, Vodní družstvo v roce 1910, Republikánská strana čsl. venkova a Lidová strana v roce 1919, tělocvičný spolek Jendota čs. Orla v roce 1921, mimo to zde byly spolky malých zemědělců "Otčina" a "Domovina". V roce 1920 žilo v Hluzově 645 lidí, v roce 1930 už jen 293 lidí. Dělnictvo bylo zaměstnané ve "Skalce" v Hranicích, místní rolníci se věnovali obilnářství a dobytkařství.

I zde, stejně jako několik let předtím v Černotíně, provedli v letech 1911 až 1912 odvodnění pozemků.

Hluzov se stal místní částí Černotína v roce 1966.

Staré rody v Hluzově

Tomečkoví, Roboví, Andršovi, Řehákoví, Rýparoví, Hendrychovi, Rekovi, Křístkovi a Čadroví.

Zajímavosti

- pozdně barokní kříž z roku 1836
- farní kostel sv. Cyrila a Metoděje v renesančním slohu z roku 1863
- půlmetrový reliéf Ferdinanda z roku 1843
- stoleté lípy u hřbitova
- dosud neprozkoumané Černotínské jeskyně
- botanická lokalita v Červené skále
- krasové jevy v lokalitě Propastsko a vstup do jeskynního systému Na Vápenkách.
- technická památka stavba kruhové vápenky z roku 1872
- kaple sv. Anny v Hluzově

Dolní Těšice

Nejmenší obcí Hranicka je vesnička Dolní Těšice se 40 obyvateli, vzdálená přibližně jedenáct kilometrů jihovýchodně od Hranic. Rozprostírá se nedaleko Skaličky a Horních Těšic, téměř na hranici se vsetínským okresem, na mírném svahu zvolna klesajícím k Bečvě, v nadmořské výšce 332 metrů. Její katastrální rozloha je 255 hektarů, z nichž velkou část zabírají lesy.

▮ *Kaplička zasvěcená Panně Marii z roku 1906*

Dolní Těšice jsou prastarého původu, jejich vznik je datován do 12. století. První písemná zmínka pochází z roku 1141, kdy olomoucký biskup Jindřich Zdík koupil téměř celou východní Moravu od údělného knížete olomouckého Otty Čeného mladšího. Biskupství připadlo tehdy hodně půdy, ale neměl ji kdo obdělávat. Proto sem byli voláni kolonisté z Čech, kteří se tu usadili a založili oboje Těšice (původně Češice) a Všechovice (Čechovice). Listina z roku 1302 hovoří o tom, že biskup Teodorich přenechává dlouho již pustou ves Češice rytíři Ondřeji z Čechovic. V roce 1389 se v historických pramenech uvádí název této osady jako "in Tyessicze Magnum". Později se obec stala lenním majetkem držitelů panství Kamence a za pánů z Kravař, od roku 1447 patřily Těšice k helfštýnskému panství. V roce 1508 se v listinách objevuje pojmenování "Dolnich Tiessicz", v roce 1517 "z Těšic", v roce 1557 se v písemnostech uvádí "na ves Welke Tiessicze", v roce 1751 pak název "Unter Tieschitz", v roce 1872 "Unter Tieschitz" a "Dolní Těšice" a v dalších

letech pak už jen Dolní Těšice.

V roce 1830 žilo v Dolních Těšicích 143 osob, roku 1870 ve 23 domech 135 obyvatel. První spolky vznikají v Dolních Těšicích až na počátku dvacátého století, Hospodářská besídka v roce 1909, Domovina v roce 1923. Obecní knihovna byla založena v roce 1919. V roce 1921 zde žilo ve 21 domech 125 obyvatel. Roku 1926 zavedli do Dolních Těšic elektřinu. V roce 1932 byl obci přidělen pozemkovou reformou les Hrabí o rozloze třicet tři hektarů. V roce 1936 bylo v Dolních Těšicích šest rolníků, fojtství, čtyři podsedníci, devět chalupníků a obecní dům. Z živností zde byl prodej lihovin v uzavřených láhvích, obchod se smíšeným zbožím a pánský krejčí. Obec byla přifařena a přiškolena do Kelče, poštou patřila a dodnes patří do Všechovic. Pozemkovou reformou bylo občanům přiděleno třicet osm měřic luk od arcibiskupského velkostatků v Kamenci. Roku 1943 byl založen hasičský spolek.

► (vlevo) Socha sv. Josefa

Kříž v Dolních Těšicích

Novodobá historie

Od roku 1954 spadaly Dolní Těšice do okresu Hranice, do té doby patřily pod holešovský okres. Od sloučení Dolních a Horních Těšic tvořily obě obce v letech 1964 až 1976 jeden celek Těšice. Sloučený národní výbor měl sídlo v Horních Těšicích. Od sedmdesátých let dvacátého století let mají v obci kanalizaci a vodovod. Po dalším sloučení obcí se Skaličkou od roku 1976 spravoval obce společný Místní národní výbor ve Skaličce.

Od komunálních voleb v roce 1990 jsou Horní i Dolní Těšice a Skalička opět katastrálně i politicky samostatnými obcemi. Rozvoji obce do roku 1990 bránil územní plán v rámci bývalého Místního národního výboru Skalička, který počítal s jejím využitím jako rekreační oblasti u teplické přehrady. Stavební uzávěra zabrzdlila rozvoj obce a zapříčinila odliv obyvatel do větších obcí či měst.

Od roku 1997 je obec plně telefonizovaná. Do té doby zde byl pouze jeden telefon, dnes je tu třináct telefonních stanic na 39 obyvatel a telefonní automat na návsi. Roku 1999 byla dokončena plynofikace. Zrekonstruováno je veřejné osvětlení a v místě je také obecní rozhlas. V roce 2000 byla plynofikována budova OÚ. Obec vlastní lesy o rozloze čtyřicet hektarů, na nichž od roku 1998 intenzivně hospodář. Peníze z prodeje dřeva tvoří podstatnou část obecního příjmu. Obec má v plánu postupně zvyšovat výměru lesa zalesňováním pozemků.

Územní plán počítá s výstavbou rodinných domů pro trvalé bydlení, aby se mohla obec dále rozvíjet. Obec má pozoruhodně zachovanou urbanistickou strukturu, zástavba byla ve srovnání s mapou z roku 1888 téměř nezměněna.

Hospoda v Dolních Těšicích není, základní potraviny do obce dováží majitelka obchodu ze Zámrska, která má v budově obecního úřadu k dispozici místnost, kde dvakrát týdně prodává. Nejbližší zdravotní středisko je v Kelči nebo v Hranicích. Za prací dojíždí místní do Hranic, Teplic nad Bečvou, Kelče, Skaličky či Valašského Meziříčí. Spojení vesničky s okolním světem zajišťovaly donedávna čtyři autobusové spoje. Poté, co byla v obci v prostorách obecního úřadu vybudována nocovna pro řidiče ČSAD, bylo zavedeno celkem osm autobusových spojů a vylepšilo se i jejich časové rozložení během dne. V Dolních Těšicích sídlí jedna podnikatelská firma v oboru voda-topenářství a je zde farma akciové společnosti Skalagro Skalička.

Dnes v patnácti trvale obydlených domech žije 39 občanů, většinou důchodců. V obci je také deset rekreačních chalup. Za vzděláním dojíždí děti do tří kilometrů vzdálené základní školy v Kelči, předškoláci do mateřských škol v Kelči nebo ve Skaličce.

Staré rody

Mašlaňovi, Matyskovi, Hýžovi, Pavlišťkovi, Hložkovi a Staňkovi.

Zajímavosti

- kaplička zasvěcená Panně Marii z roku 1906
- socha svatého Josefa z roku 1947
- dva kříže, jeden z roku 1883 a druhý z roku 1863

Drahotuše

Přibližně kilometr západně od Hranic, na pravém břehu širokého údolí Bečvy leží v nadmořské výšce 249 metrů starobylé městečko Drahotuše. Kdysi významné město, dnes místní část Hranic, která díky své výhodné poloze prodělává období podnikatelského rozvoje. V Drahotuších žije dnes 1 475 obyvatel.

*Domy
na drahotušském
náměstí*

O založení Drahotuše nenajdeme v písemných pramenech žádné zmínky. Jisté je, že v 11. a 12. století vládl na tehdy dřevěné tvrzi Drahotuš rod rytířů Horeckých z Horky a osada dostala jméno podle tvrze. První písemná zmínka o Drahotuších je z roku 1241, kdy byly vypáleny při nájezdu Mongolů. Vzmohly se zásluhou svého pána - maršálka Bohuše, který dostal Lipensko od Přemysla Otakara II. Maršálek Bohuš je zmiňován poprvé v roce 1263. Kamenný hrad Drahotuš byl vystavěn maršálkem moravským - Bohušem v raně gotickém slohu a pojmenován podle drahotušského hradiska, které od něj leželo jihozápadně.

V letech 1263 až 1278 byly Drahotuše povýšeny na městečko. Některé historické prameny uvádějí, že v roce 1312 za panování krále Jana byl zničen drahotušský zámek. Roku 1371 prodali bratři Kuno, Jaroš, Ješek a Bohuš z Drahotuš hrad i s městem markraběti Janovi, bratru Karla IV. a tím skončilo stoleté období, kdy městečko drželi páni z Drahotuše.

V roce 1408 přechází Drahotuše vlivem propadnuté zástavy do majetku Ctibora Tovačovského z Cimburka a jeho

syna Alberta. Ti byli příznivci městečka, a tak zavedli Drahotušským různé výsady a zrušili některé roboty. Protože hrad Drahotuš byl od roku 1405 opuštěn, využil toho Boček Puklice z Pozořic, který se ho roku 1437 na krátkou dobu zmocnil. Páni z Cimburka drží panství až do roku 1476, kdy vnuk Alberta - Ctibor z Cimburka prodává panství Vilému z Pernštejna. Od roku 1521 je panství v držení Vilémova syna Jana z Pernštejna a za vlády Pernštejnů byla v městečku vystavěna roku 1522 původní radnice v renesančním slohu, v roce 1535 byla přistavěna ke kamennému kostelu na náměstí nová věž a později i ze dvou stran kaple. Postaveny byly tehdy také dvě brány, které uzavíraly náměstí. V roce 1543 byla dokončena stavba horní brány od Hranic a v roce 1548 dolní brána.

V roce 1547 prodává Jan z Pernštejna panství Václavu Haugvicovi z Biskupic, který je o šest let později v roce 1553 podstupuje Janu Kropáčovi z Nevědomí a ten je přenechává své dceři Anně, provdané za Jana z Kunovic. Po jeho smrti se vdala za Jana ml. ze Žerotína, který dal Drahotušským v roce 1582 právo várečné. V letech 1561 až 1622 byl v Drahotuších

► *Barokní kostel sv. Vavřince z roku 1785*

bratrský sbor. První zmínka o škole je z roku 1590, ale lze předpokládat, že zde byla škola již dříve.

Povolení čepovat v Drahotuších opavské pivo od roku 1575 a právo vaření piva od roku 1582 měly velký podíl na tom, že v Drahotuších "rostly" hospody jako houby po dešti. V roce 1612 bylo v Drahotuších 16 hospod a navíc dva vinné šenky. Pivo se zde vařilo až do roku 1888.

V letech 1610 až 1612 je majitelem panství Karel Berger z Bergů, v letech 1612 až 1620 Václav Mol z Modřelic. Po bitvě na Bílé hoře je panství zabaveno a císař Ferdinand II. je v roce 1622 daroval kardinálu Františku Dietrichštejnovi.

V roce 1690 bylo zakoupeno pole za městem a tam vybudován nový hřbitov. Uprostřed něj byla postavena v roce 1732 kaple sv. Anny. Kolem roku 1770 vznikla osada Rybáře, tehdy nazývaná Rybář. V roce 1784 byl kostel na náměstí zbořen a v letech 1785 až 1787 postaven nový. V roce 1786 je postavena císařská cesta od Olomouce přes Lipník, Drahotuše, Hranice až do Krakova.

V rukách rodu Dietrichštejnů je panství až do roku 1854. Poslední z nich, František Josef Dietrichštejn rozdělil majetek

mezi své tři dcery a panství hranicko-lipenské dal Terezii, jejímž mužem byl říšský kníže Hatzfeld.

Od roku 1810 je zavedena dvoutrídň škola. Tehdy se vyučovalo na radnici, protože školní budova byla vlhká, zatékalo do ní a byla v ní zima. Roku 1827 darovala městská rada pro účely školy starou radnici. Od roku 1836 se vyučovalo v nové školní budově.

V roce 1847 byla postavena jednokolejná železniční dráha a v roce 1873 druhá kolej. V roce 1863 založili místní čtenářsko-hospodářský spolek "Přemysl" (zanikl v roce 1922), v němž se pěstovalo divadlo, hudba, zpěv a čtení knih. Tady byl dán základ tradici ochotnického divadla v městečku. V roce 1869 byla založena Občanská záložna a půjčovna Drahotušská - tehdy nejstarší ústav tohoto druhu na Hranicku. V roce 1871 byl otevřen v městečku poštovní úřad. V roce 1873 byla škola rozšířena na trojtrídň a v roce 1888 na čtyřtrídň. V roce 1882 zakládají místní Sbor dobrovolných hasičů. O dva roky později zde vzniká Společenstvo svobodných a koncesovaných živností a také Společenstvo řemeslných živností.

Na připomínku stého výročí od postavení kostela sv. Vavřince byl v roce 1885 jeho interiér vyzdoben malbou a v roce 1893 přibyl hlavní mramorový oltář. Roku 1885 byl založen Spolek vojenských vysloužilců, roku 1896 Haléřový spolek školský ku podpoře chudého žactva a roku 1893 Odbor Ústřední Matice Školské. V roce 1898 byla škola přestavěna a v roce 1906 rozšířena na pětistrídň. V těchto letech navštěvovalo školu čtyři sta dětí, kromě toho se vyučovalo i v soukromých bytech.

V roce 1900 vzniklo Vodní družstvo, v roce 1904 TJ Sokol, který měl svůj dramatický odbor, jenž se také zasadil o ochotnickou tradici v Drahotuších.

Roku 1909 mělo Sdružení měšťanů (založeno patrně roku 1552) třicet dva pravovárečných podílníků. Roku 1903 vzniká Tělocvičná jednota Sokol.

Novou tvář získalo v roce 1904 drahotušské náměstí, kdy byla zbourána stará jatka u kostela. V Drahotuších existovala

Socha sv. Jana Nepomuckého

od roku 1909 vojenská střelnice a valcha spolčenstva hranických soukeníků.

Přelom století s sebou přinesl meliorace luk a polí, které byly v Drahotuších provedeny v letech 1900 až 1901. Dařilo se rozvíjet ovocnářství, v roce 1912 bylo možno napočítat devět švestkových alejí a jednu jabloňovou.

Roku 1912 bylo zahájeno vyučování v nové školní budově, tehdy největší na Hranicku. V roce 1914 byla škola zabrána pro vojenské účely a svému poslání znovu začala sloužit až v roce 1918. V době první světové války odešlo do bojů tři sta třicet mužů a více než deseti-na se jich už nevrátila.

V roce 1920 se otevřela v městečku obecní knihovna a k půjčování zde bylo na sto dvacet naučných a pět set osmdesát zábavných knih. V témže roce byla založena Jednota československého Orla a Dělnická tělocvičná jednota, o rok později pak Lidový dům. V Drahotuších vznikly dvě speciální školy - živnostenská pokračovací škola (od roku 1922) a lidová škola hospodářská (od roku 1923). V roce 1924 byla v Drahotuších založena výrobní betonového zboží (dnešní Presbeton). V období první republiky si obec sama provedla elektrizaci, kanalizaci a částečnou regulaci Hrabovského potoka. V roce 1930 byla stará silnice od Lipníka vyasfaltována a silnice přes Drahotuše do Hranic vydlážděna kostkami. V roce 1936 byl postaven kostel Husova sboru československé církve. Tehdy žilo v obci 1 951 obyvatel.

V období před druhou světovou válkou bylo v blízkosti Drahotuš vybudováno letiště s travnatou plochou dlouhou sedm set padesát metrů a širokou sto padesát metrů.

Novodobá historie

V srpnu roku 1945 založil Cyril Bláha Divadelní soubor Tyl. Velmi úspěšná a plodná léta nastala pro soubor v období od roku 1955 do roku 1963. Tehdy se souborem spolupracovali i profesionální herci, například Slávka Budínová nebo Jaroslav Vojta.

V roce 1976 byly Drahotuše v rámci tzv. integrace obcí do větších správních a územních celků připojeny k Hranicím.

V Drahotuších dnes žije 1 475 obyvatel. Dopravní spojení umožňuje železniční a hustě frekventovaná autobusová doprava. Od roku 1994 jsou Drahotuše plynofikovány. Dopravní ruch se zklidnil převedením automobilové dopravy na obchvat a bezpečnosti dopravy velmi prospělo vybudování rondelu U Smrku s podchodem pro pěší.

V důsledku své vhodné polohy prožívají dnes Drahotuše období velkého podnikatelského rozvoje. Pracovní příležitosti nejen místním poskytují hlavně velké firmy ARMATURY GROUP, a.s., TREY CZ, s.r.o., Pony Auto trend, s.r.o. na Rybářích, PARAGAN s.r.o., Elektro-Lumen s.r.o., Presbeton, Auto-Škoda Pilař Pavel, DAMS s.r.o., BAYWA Opava, s.r.o. a PB pneuservis. V Drahotuších je však spousta dalších firem - kamenictví, malířské a natěračské práce, autoopravy, autodopravy, stavební firma Cemstav, opravná výroba z plastických hmot, firma VaK, dřevovýroba a další. Na okolních polích dnes hospodaří akciová společnost Drahotuše zemědělská se sídlem v sousedním Milenově.

Drahotušské letiště je ve správě Aeroklubu Hranice, který zajišťuje pro zájemce vyhlídkové lety.

Za nákupy chodí místní do smíšeného zboží Jednota, nebo mohou využít dvou soukromých obchodů potravin. Možnost posezení nabízí místní restaurace "U Jelena", motel "U Jakuba", motorest "U smrku", pohostinství "Smokie" a pivnice "Katka". V obci ordinuje praktický, dětský a zubní lékař. Za specialisty se dojíždí do Hranic.

Do drahotušské základní školy chodí děti nejen z Drahotuš, ale i z Hranic, Milenova, Středolesí, Klokočí, Hrabůvky, Radíkova, Slaviče, Uhřínova a Malhotic. V místě je také mateřská škola.

Dívalelní soubor Tyl, který do roku 1992 působil pod Osvětovou besedou Drahotuše, se stal občanským sdružením. Dnešní soubor s přibližně dvaceti členy nemá možnost ani zkoušet, ani hrát přímo v Drahotuších. Sál Osvětové besedy byl prodán do soukromých rukou, kino bylo zrušeno.

Staré rody

Procházkoví, Hallovi, Škrobalovi, Fekarovi, Dohnálkovi, Fraiso, Kolichovi, Bernkopfovi, Vlčkovi, Kainarovi, Kryštofovi a Bekárkovi.

► *Kostel československé církve husitské z roku 1936*

Zajímavosti

- zřícenina hradu Drahotuš z 11. století
- renesanční radnice z roku 1522
- empírové domy č. 3 a č. 113 z roku 1800
- kostel československé církve husitské z roku 1936
- hřbitovní kaple sv. Anny z roku 1732 s cennými nápisy uvnitř
- čtrnáct kapliček křížové cesty z roku 1800 na hřbitově
- ohradní zeď se vstupní bránou z roku 1800 kolem hřbitovní kaple sv. Anny
- barokní kostel sv. Vavřínce z roku 1785 s hodnotným vnitřním zařízením
- kříž z roku 1745 na Hranické ulici
- sloup se sochou Immaculaty na pravé straně před kostelem sv. Vavřínce, sochařská práce z roku 1817
- kamenný kříž z roku 1817 před kostelem sv. Vavřínce
- socha sv. Floriána z roku 1810 za kostelem sv. Vavřínce
- socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1725 poblíž kostela sv. Vavřínce

Horní Těšice

Horní Těšice jsou malou zemědělskou obcí, ležící asi devět kilometrů jihovýchodně od Hranic a čtyři a půl kilometru severozápadně od Kelče, na hranicích přerovského okresu, v nadmořské výšce 341 metrů. Žije zde 167 obyvatel ve 47 domech. V současné době má obec katastrální rozlohu 322 hektarů, z čehož velkou část zabírají lesy. Obec se rozkládá na severním svahu táhlé kopcoviny svažující se do údolí Bečvy. V katastru, zejména v lesích na svazích, sbírá své vody Nihlovský potok, který v Ústí vtéká do Bečvy.

► *Na návsi stojí pomník padlým v první světové válce*

Vesnice je starého původu. V zápisech olomouckého kostela se dočítáme, že náležela i se sousední vesnicí Dolní Těšice ke zboží tohoto kostela již roku 1141, jak vyplývá z listin biskupa Jindřicha Zdíka. Písemná zmínka hovořila o Cesici, což se četlo Češice a název vznikl příponou -ice k osobnímu jménu Cech, Češ. Později se obě obce staly lenním majetkem držitelů panství v Kelči. Roku 1517 jsou zmiňovány jako Malé Těšice, roku 1557 ves Male Tiessicze. V roce 1846 jsou nazývány Ober Tieschitz, Horno Tiessice, v roce 1872 Obec Tieschitz. Výhradním zaměstnáním obyvatelstva bylo polní hospodářství spojené s chovem dobytka, avšak počet obyvatel postupně klesal. Příčinou byl odchod mladších lidí za výdělkem do průmyslových míst. Před rokem 1854 patřily Horní Těšice do politického okresu Holešov.

V roce 1880 zde žilo jen 138 obyvatel ve 23 domech, roku 1900 pak 149 obyvatel ve 26 domech. Během I. světové války

v katastru obce padli tři vojáci, z Horních Těšic pocházejí tři legionáři. V roce 1926 byla v obci provedena elektrizace. Roku 1930 měly Horní Těšice 152 obyvatel ve 29 domech. Ze spolků zde tehdy působily Domovina, Lidová jednota a Omladina.

Novodobá historie

V roce 1950 žilo v Horních Těšicích 130 obyvatel ve 30 domech. Od sloučení Dolních a Horních Těšic tvořily obě obce v letech 1964 až 1976 jeden celek z názvem Těšice. Do té doby působil v obci MNV a pak sloučený pro obě obce se sídlem v Horních Těšicích. Po dalším sloučení se Skaličkou v roce 1976 spravoval obec společný MNV ve Skaličce. Roku 1980 měla obec 156 obyvatel ve 45 domech.

Při sčítání v roce 1991 žilo v Horních Těšicích 159 obyvatel ve 35 domech se 42 byty. Od komunálních voleb v roce 1990 jsou Horní i Dolní Těšice a Skalička opět katastrálně i politicky samostatnými obcemi. Pošta je ve Všechovicích, fara v Kelči, kam je obec i přiškolená.

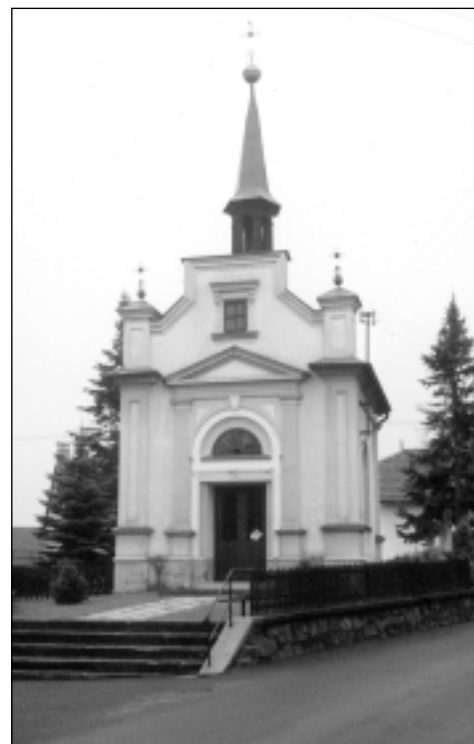
Obec má vodovod a kanalizaci, plynofikace je dokončena. Za prací lidé dojíždějí do Skaličky do akciové společnosti Skalagro nebo do Hranic. V obci jsou dvě stolařské dílny, opravná kol, soukromý autodopravce a dva soukromí zemědělci. Své sídlo tu má firma SMOOS. V obci je prodejna smíšeného zboží, hasičská zbrojnice, fotbalové hřiště, taneční parket a sportovní areál. V létě je k dispozici tenisový kurt, který se v zimě promění na kluziště. Do škol jezdí děti do Všechovic, Kelče a Hranic. Ze spolků vyvíjí aktivní činnost Český červený kříž a Sbor dobrovolných hasičů, který byl založen v roce 1952. O kulturní vyžití se stará kulturní komise obecního úřadu. V budově obecního úřadu je knihovna, v kulturním domě sál pro společenské akce a také restaurace a klubovna pro mládež.

Staré rody

Valentovi, Čechovi a Oravovi.

Zajímavosti

- přírodní rezervace mezi Horními a Dolními Těšicemi, patnáctihektarová vlhká louka jako zbytek přirozených luk a světlých hájů, výskyt upolínu evropského, rostliny chráněné od roku 1956
- kaple z roku 1875 zasvěcená Panně Marii
- kříž z roku 1883

■ *Kaple z roku 1875
zasvěcená Panně Marii*

Horní Újezd

Tři kilometry severovýchodně od Všechovic se na mírném návrší Kelečské pahorkatiny rozprostírá v nadmořské výšce 285 až 362 metrů vesnice Horní Újezd, jejíž katastrální výměra činí 687 hektarů. Horní Újezd má 450 obyvatel.

► *Hasičská vodní nádrž
"Luža" na horním konci*

Nejstarší osídlení v lokalitě Horního Újezdu dokumentují nálezy několika sekeromlatů z pozdní doby kamenné. Za první zmínku lze považovat rok 1371, kdy obec, která se tehdy nazývala Veliký Újezd, prodává Lucek z Domaželic a Újezdu. Pro rozlišení přijímal Újezd různé přívlastky - Veliký, Vysoký, Vyšší. Dnešní název je poprvé zaznamenán v roce 1493 a od té doby převládal, ať už v české či německé podobě. Ojedinele se v letech 1869 až 1886 setkáváme se názvem Vrchní Oujezd.

V roce 1486 dal král Matyáš všechno své právo k Újezdu Vilému z Pernštejna. Na ves uplatnil nárok také Bedřich z Krumsína a ze Špiček. Výsledek sporu není nikde zaznamenán, ale Újezd podle písemných pramenů nadále patřil Pernštejnům.

O čtyři roky později jsou na Újezdsku založeny tři rybníky. Z roku 1512 pochází první seznam všech usedlíků v obci. Tehdy obec spadala pod panství helštyňské. Významnou událostí byl pro místní rok 1520, kdy jim byla Janem z Pernštejna obnovena starobylá práva na vaření piva. V tomto období byl ve vsi početný sbor Jednoty bratrské a u něj pravděpodobně existovala bratrská škola. V roce 1547 přejímá helštyňské panství patronát nad újezdskou farou. V roce 1554 se majitelem helštyňského panství stává Půta z Ludanic, který

svým poddaným snímá o rok později některé roboty. V roce 1577 zakazuje Kateřina z Ludanic městu Lipniku v Horním Újezdě šenkovat víno.

V roce 1622 po bitvě na Bílé hoře se novým majitelem panství stává rod Dietrichštejnů. Od roku 1644 zaniká pravděpodobně farnost v Újezdě a od roku 1653 je obec přifařena ke Všechovicím. V roce 1730 je v obci zřízena škola, což byla srubová chalupa, postavená díky finanční podpoře Náboženského fondu.

V roce 1768 se stavěla cihlová kostelní věž a v roce 1786 stará fara. V roce 1890 žilo v obci 600 obyvatel. Roku 1895 postavili novou faru na místě dnešní a silnici Drholec - Vítonice. V roce 1896 byla postavena dnešní škola, raritou je, že byla vystavěna za třicet dva týdnů. O rok později byla rozšířena na dvoutřídní.

V roce 1908 byly zahájeny přípravy na stavbu vodovodu. V roce 1912 vznikla v obci Národní jednota a v roce 1921 byla založena obecní knihovna. Roku 1923 začalo odvodňování pozemků a byl odhalen pomník padlým a nezvěstným. V roce 1924 založili místní požární hasičský sbor. Rokem 1930 začal provoz družstevního mlýna a pekárny Přilesí, v téže době byl dokončen vodovod. Elektrický proud byl do obce zaveden v roce 1936.

Novodobá historie

V roce 1947 zaznělo první hlášení místního rozhlasu. V roce 1957 vznikla farma státního statku a o dva roky později bylo založeno JZD. V roce 1963 byla dokončena požární nádrž. JZD bylo roku 1968 sloučeno s farmou státního statku. V roce 1972 byl zrušen starý hřbitov kolem kostela. JZD Horní Újezd bylo v roce 1973 sloučeno s Býškoviciemi a Radíkovem. V roce 1973 byla vybudována nová kanalizace a v roce 1979 dokončena nová hasičská zbrojnice.

V místě je od roku 1978 nová mateřská škola, kam chodí i děti z Býškovic. V budově školky je knihovna. Od roku 1982 dojíždí újezdští žáci převážně do sousedních Všechovic. Od roku 1994 má obec svůj znak a prapor.

Dnes zde žije 450 lidí ve 125 číslech popisných a jejich průměrný věk je 38 let. Většina obyvatel využívá pracovní příležitosti přímo v obci, ve firmě Sitap, s.r.o., která vyrábí drátěný program. V roce 1991 se jako jedno z prvních v okrese rozpadlo JZD Nový směr Býškovice. Okolní pole obhospodařovalo nejprve deset, dnes už jen čtyři soukromí zemědělci. Mimo to je zde několik živnostníků - stolař, zedníci a elektromontéři. Někteří lidé dojíždí do zaměstnání do Hranic, jiní do Bystřice pod Hostýnem.

V obci jsou dva obchody smíšeného zboží - prodejna Jednoty a soukromý obchod, nechybí zde pohostinství. Nejbližší lékař je ve Všechovicích, stejně jako pošta.

**Gotický kostel
Narození Panny
Marie jehož
každé z pěti
oken má jiný
tvar**

V majetku obce je sedm hektarů lesů, které obec sama obhospodařuje. Padesát hektarů obecních polí obecní úřad pronajímá.

Byly opraveny obecní komunikace, Správa a údržba silnic vylepšila průtah obcí. Postavena byla kořenová čistírna odpadních vod, která slouží třetině obce. V roce 1998 byla obec plynofikována.

V obci zachovávají lidové tradice a zvyky. Velmi aktivně vyvíjejí činnost v obci místní spolky. Sbor dobrovolných hasičů pořádá pravidelně dětský maškarní karneval, Kácení máje a maškarní ples pro dospělé. TJ Sokol organizuje májové oslavy s vatrou, dětský den, country bál. V režii Mysliveckého sdružení je Vodění medvěda a Štěpánská zábava. Obecní úřad pořádá tradiční Sousedský ples, organizuje Svátek matek a Mikulášskou nadílku.

Staré rody

Mikšánkovi, Nesvadbovi, Hradilovi, Vašinovi, Veličkovi, Zábranští a Novákovi.

Zajímavosti

- gotický kostel Narození Panny Marie postavený v blízkosti bývalé tvrze, jediná stavba tohoto druhu v okrese, má pět oken, každé jiného tvaru. Kostelík je pozoruhodný šířkou a pevností zdí.
- újezdská fara se připomíná již v době vzniku kostela. Zanikla po roce 1620, kdy byl kostel přifařen ke vše-chovické faře.
- pět křížů: na hřbitově z roku 1870, Na Drahách z roku 1916, Na Záslatině z roku 1946, v areálu MŠ z počátku 20. století a na křížovatce na Vítovnici z počátku 20. století
- náhrobek bratří Symerských, rodáků z Horního Újezdu. Jeden z nich, dr. Josef Symerský usiloval o arcibiskupský stolec

Hrabůvka

Na pomezí posledních výběžků Oderských hor a Moravské brány se ve vzdálenosti šest kilometrů severozápadně od Hranic rozprostírá v nadmořské výšce 305 až 345 metrů obec Hrabůvka. Dnes zde žije 324 obyvatel. Vesnicí protéká v dolní části, zvané Pančava, Uhřinovský potok. Katastrální výměra obce činí 306 hektarů a v majetku obce je 22 hektarů lesů. Lom v Hrabůvce je nejbohatším nalezištěm minerálů v přerovském okrese, nachází se na východní straně vesnice, na jižním úpatí a svahu hory "Hůrka", jejíž vrchol je v nadmořské výšce 443 metrů. Část lomu je už zatopena spodní vodou, ale protože se zde stále těží, není lom vhodný ke koupání.

► Dřevěná zvonička

O Hrabůvce pochází nejstarší písemná zmínka z roku 1371, kdy se o ní píše jako o "Habruowkam". Tehdy ves patřila k drahotušskému panství, se kterým byla později připojena k panství hranickému.

Název obce je pravděpodobně odvozen od habrů, které rostly na pokraji lesa. Podle geobotanické mapy tvořily původní vegetaci převážně dubohabrové háje a květnaté bučiny. V obci bývalo mnoho zahrad obehnané živými habrovými ploty.

Podle historických pramenů žilo v Hrabůvce v roce 1569 jen 14 rodin.

Otevření kamenolomu na přelomu 18. a 19. století změnilo ráz původně ryze zemědělské obce, což umožnilo její rozvoj.

Až do roku 1854, kdy začaly děti chodit do drahotušské dvojtřídky, se vyučovalo po soukromých domech. Samostatnou školu má obec od roku 1897. V témže roce byla ve vesnici zřízena žákovská knihovna.

K významnému nárůstu počtu obyvatel došlo počátkem dvacátého století, v roce 1900 zde žilo už 205 lidí.

Od roku 1902 je Hrabůvka spojena silnicí s Velkou, od roku 1906 s Radíkovem. V roce 1907 byla provedena meliorace polí a luk. V roce 1908 pracovalo v lomu přes 200 dělníků. O rok později bylo započato se stavbou úzkokolejné

koňské dráhy na nádraží do Drahotuš, která byla dlouhá čtyři kilometry. V roce 1909 byla postavena silnice z Hrabůvky přes Klokoč do Drahotuš. Od roku 1911 má obec zaveden vodovod.

V roce 1914 byla dokončena stavba nové školy, která byla v roce 1921 rozšířena na dvoutřídní.

Významným pro obec byl rok 1925, kdy se zde po provedené elektrizaci rozsvítila první žárovka. Ve třicátých letech dvacátého století byl v Hrabůvce postaven nový obecní dům, cvičiště Dělnické tělocvičné jednoty a nová hasičská zbrojnice. V roce 1930 žilo v Hrabůvce téměř 500 obyvatel.

Novodobá historie

Už v roce 1950 vzniklo v obci Jednotné zemědělské družstvo, které se v roce 1962 sloučilo s JZD v Klokoči a v Milenově a v roce 1973 s Drahotušemi a Slavičí. Vznikl tak velký ekonomický celek s názvem JZD Podlesí se sídlem v Drahotuších.

V šedesátých letech byla obec určena k zániku s omezenou výstavbou rodinných domů, což mělo negativní vliv na její další rozvoj.

Dnes okolní pozemky obhospodařuje akciová společnost Drahotuše Zemědělská se sídlem v Milenově, která má přímo v Hrabůvce porodnu prasnic. Jinak není v místě žádný soukromý zemědělec.

V Hrabůvce žije 324 obyvatel a v místě je kromě firmy Spojené šterkovny Brno, která provozuje kamenolom, také provozovna akciové společnosti Armatury Group a spousta drobných živnostníků - stolařství, firmy provozující nákladní autodopravu, autoopravna, krejčovství, kominictví, chovná stanice psů, opravna a prodej chladniček a chladicích zařízení a firma, která provádí montážní práce ve vodárenství. Většina místních však za prací dojíždí.

Nejbližší zdravotnické zařízení je v Drahotuších, stejně tak i kostel. Nakupovat mohou místní v prodejně smíšeného zboží Jednoty a nechybí zde pohostinství, které obec pronajala soukromníkovi.

K míčovým hrám slouží místním malé venkovní sportoviště. Kulturní dům s kapacitou pro 260 lidí není dnes plně využíván.

Aktivně v obci působí Sbor dobrovolných hasičů, který má 55 členů a podílí se na pořádání kulturních akcí jako jsou plesy a dětské maškarní karnevaly.

Místní žáci dojíždějí za základním vzděláním do Drahotuš nebo do Hranic. V obci je v budově bývalé základní školy kromě knihovny, klubovny hasičů a kadeřnictví také mateřská škola, kterou navštěvuje 23 dětí.

Nejdůležitější investiční akcí byla v letech 1997 až 1998 plynofikace obce. Významným počinem byly také tři stavby kanalizačních sběračů v celkové délce 1 600 metrů. Byly opraveny některé místní komunikace.

Na území se nachází několik ucelených chatových lokalit, kde je na padesát rekreačních objektů. Přímě v obci je k rekreačním účelům využíváno pět chalup.

Katastrálním územím Hrabůvky vedou dvě značené turistické trasy a nedaleký Kunzov, který leží na katastru sousedního Radíkova, je cílem cykloturistů z širokého okolí.

Budoucnosti obce se bezprostředně dotkne dálnice, které bude vzdálená od osídlení v jednom místě pouze sto metrů. Kvůli hlučnosti a prašnosti bude dálnice zabudovaná až deset metrů v zemi a vytvořeny budou protihlukové stěny, obrostlé zelení.

Raritou je, že ve směru od Hrabůvky na Velkou bude pro dálnici vybudován padesát metrů dlouhý tunel, po jehož povrchu poteče Uhřínovský potok.

Staré rody

Jemelkovi, Nevrlí, Popovi a Skřičilovi (jejich rodný dům pocházel z roku 1770).

Památky

- dřevěná zvonice - lidová stavba z počátku 19. století
- kamenný kříž z roku 1907
- kamenný kříž z roku 1884 v západní části obce
- socha sv. Anny

► Budova bývalé základní školy

Hustopeče nad Bečvou

Třináct kilometrů od Hranic, v nadmořské výšce 250 až 275 metrů leží Hustopeče nad Bečvou, k nimž patří místní části - Poruba, Vysoká a Hranické Loučky. Katastrální rozloha území je 1 143 hektarů. Dnes žije v samotných Hustopečích 1 270 obyvatel a včetně místních částí pak 1 750 lidí.

Výkladů, jak vznikl název obce je mnoho - někteří název odvozují od "husté Bečvy" a jiní se přiklání k názoru, že jméno Hustopeče má prapůvod ve staročeském slově "Úsopek" - což jsou v překladu lidé, kteří pekli vousy. Jiná verze říká, že je název odvozen od "husy peče" podle "cikána, který poblíž nově založené osady hus pekli".

První písemné zmínky o obci pochází z roku 1201. V roce 1397, kdy byly Hustopeče majetkem pánů z Kravař, se staly městysem. Od konce 15. století do poloviny 17. století patřily Žerotínům.

Právě pro Karla ze Žerotína a jeho syna Viktorina byl v roce 1596 postaven renesanční zámek s nejkrásnějším arkádovým dvorem na Moravě, tehdy jako renesanční čtyřkřídla budova. Nižší severní křídlo bylo přistavěno později.

Z let 1597 až 1611 pochází kostel Povýšení sv. Kříže, vysoký, pozdně goticko-renesanční chrám o jedné lodi, jehož okna jsou vyzdobena barevnými malbami na skle.

Z roku 1633 pochází první písemné zmínky o hustopečských rybnících.

První školní budova byla v Hustopečích postavena v roce 1690. Předtím tu v 16. století stávala škola bratrská, která vzala za své po vypuzení Bratří v době pobělohorské.

V letech 1693 až 1763 náležely Hustopeče Podstatským

z Prusinovic. Poslední pán toho rodu, Jan Nepomuk Podstatský, dal v polovině 18. století obnovit zdejší kostel, který roku 1717 vyhořel. Z této rekonstrukce pochází dřevěná kazatelna, nejvýznamnější umělecké dílo v kostele. V tomto období nechal Jan Nepomuk postavit také hřbitovní zeď s patnácti sochami. Za jeho vlády, po roce 1740, byl rovněž rekonstruován zámek. Arkády, z části práce italských kameníků, mají reliéfní výzdobu a na průčelí budovy se dodnes místy zachovalo sgrafito, v interiéru fresky.

Okolo kostela byl kdysi hřbitov. Na současném hřbitově u základní školy jsou starobylé pískovcové pomníky členů rodiny Baillou a hrob Václava Kerauše, kmotra Karla Havlíčka Borovského.

Přestože v 18. století dochází k poklesu rybníčního hospodářství, ještě v polovině 19. století byly Hustopeče obklopeny rybníky a rybníkářství tu mělo stále velkou tradici.

Spolková činnost v obci byla bohatá. V roce 1868 byla založena Občanská beseda, v roce 1878 Občanská záložna, v roce 1882 vznikl Sbor dobrovolných hasičů a v témže roce byl založen také čtenářsko-pěvecký spolek Omladina. V roce 1884 pak vzniklo Společenstvo živnostníků. První vlak projel přes obec v roce 1884. V roce 1898 byla založena tělocvičná jednota Sokol a také Dívčí Družina. Od roku 1899 fungoval

*Renesanční zámek v Hustopečích, v pozadí kostel
Povýšení sv. Kříže*

(dole) Nádvoří s arkádami

v Hustopečích Spořitelní a záloženský spolek.

Roku 1900 zde žilo 1 162 obyvatel, z toho 24 Němců. Byly tu čtyři hospody a šest průmyslových výroben papučí. V roce 1901 byl založen místní odbor Ústřední Matice školské, v roce 1908 Okrašlovací spolek, v roce 1919 Tělocvičná jednota Orel. V roce 1920 vzniklo sdružení domkařů Domovina a v roce 1924 byla založena Otčina. Elektrifikace byla provedena v roce 1926. V roce 1930 v obci fungovalo třicet čtyři živností, parní pila, valcha a jeden mlýn. V letech 1929 až 1931 proběhlo v Hustopečích odvodnění pozemků a v letech 1932 až 1933 budování kanalizace.

Novodobá historie

Dnes žije v samotných Hustopečích 1 270 obyvatel, bez místních částí. Nejvíce pracovních příležitostí poskytuje místním firma ETA v Miloticích nad Bečvou a firma VÁHALA a spol. s r. o. Část obyvatel pracuje v zemědělství. Přímo v Hustopečích jsou dvě rodinné farmy, v Porubě je společnost Milotický hospodář a jedna rodinná farma. Převážnou část pozemků v katastru obce obhospodařovala firma AG MILK, s. r. o.

Kromě dvoutřídní mateřské školy tu najdeme základní školu, kterou navštěvují děti nejen z Hustopeč, včetně místních částí, ale i ze sousedních Milotic a Špiček.

V budově zdravotního střediska ordinuje obvodní lékař, zubař, dětský a ženský lékař. V obci je rovněž lékárna. V letech 1995 až 1996 dostal hustopečský zámek novou střechu. V roce 2000 byl dokončen nový dům s pečovatelskou službou o kapacitě 24 lůžek. Plynofikace proběhla v Hustopečích, Porubě a Vysoké.

Povodeň roku 1997 znovu otevřela problém starý čtyřicet let, protože zátopová oblast, ve které se Hustopeče nachází, neměla dosud konečné řešení, jímž je buď přehrada nebo suchý polder. Nevyjasněnost územního plánu doposud blokovala obec ve výstavbě. Krajský úřad Olomouc nakonec

rozhodl vyřešit protipovodňová opatření na řece Bečvě výstavbou suchého poldru místo velké vodní přehrady.

Na místech bývalých rybníků roste obilí a jejich "náhražku" tvoří dnes celkem šest jezer, která vznikla po těžbě štěrkopísku. Využívána jsou nejen k lovu ryb, ale také k rekreaci a k surfování.

V roce 2001 změnil zámek majitele. Dosavadní vlastník český stát v zastoupení správce, rožnovského Valašského muzea v přírodě, jej převedl na Obec Hustopeče nad Bečvou. Dlouholetým úsilím o převod tak získala obec právo rozhodnout o budoucnosti zámku a vdechnout zchátralé stavbě nový život.

Nejstarší rody v Hustopečích

Baillou, Pivodovi, Brodíkoví, Gregorkovi, Žemlovi, Fabíkoví, Jamborovi, Škrhlovi, Horákovi, Rušarovi, Humplíkoví, Vozákovi, Frydrychovi, Nysliví, Zemánkovi, Volkovi, Zahradníkoví, Těšičtí, Havranovi, Martochovi, Kulajtovi, Dobšovi, Poláškoví a Dohnalovi.

Poruba

Necelé tři kilometry východně od Hustopeč leží v nadmořské výšce 291 metrů Poruba. Její katastrální rozloha je 411 hektarů. Dnes zde žije 180 obyvatel. Obcí protéká potok Jasénka a na počátku století se v obci nacházelo množství zahrad s ovocnými stromy.

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1391. V roce 1467 se Poruba stala součástí starojičínského panství. Z roku 1742 pochází obecní pečeť, na níž je zobrazen korunovaný dvouocasý český lev, držící v pravé tlapě žezlo. V roce 1853 zde byl postaven větrný mlýn holandského typu - zajímavostí je, že se otáčí pouze kuželovitá střecha s křídly. Proto také mohl být, i když jen na ploše 28 m², obýván mlynářem. Naposledy se zde mlela mouka ještě před koncem druhé světové války.

V roce 1900 žilo v Porubě v 54 domech 290 lidí, vesměs Čechů. V obci byl v letech 1900 až 1930 jeden hostinec, jeden obchod a větrný mlýn. Škola tu nebyla, obec

byla přškolená a přiřazena do Hustopeč nad Bečvou. V roce 1905 byla postavena silnice do Palačova. V roce 1927 vznikl v Porubě Hasičský spolek, v roce 1930 byl založen Tělocvičný spolek Jednota čs. Orla.

Novodobá historie

V padesátých letech dvacátého století, v době socialistického budování družstev, byl větrný mlýn barbarsky obestavěn zemědělskými stavbami. Dnes se tuto ojedinělou technickou památku snaží zachránit její majitel - obec Hustopeče nad Bečvou. Komplikací je skutečnost, že mlýn je umístěn v areálu soukromé společnosti Mílotický hospodář. Zájemem obce je ve spolupráci s touto společností kulturní památku obnovit.

Dnes žije v Porubě 180 obyvatel. Za prací místní dojíždějí zejména do Hustopečí, do firmy ETA Mílotice nad Bečvou, do Valašského Meziříčí a Hranic. Nejen místní využívají možností kulturního areálu, který je tvořen kulturním domem, vyletištěm s parketem a posezením, hospůdkou, tenisovým kurtem a mysliveckou střelnicí na asfaltové holuby.

Raritou Poruby je letní kino o kapacitě padesát míst. Porubští mají také víceúčelovou nádrž, která slouží jako koupaliště. V místní kapličce zasvěcené sv. Rodině se v roce

► **Kostel Povýšení sv. Kříže z let 1597 až 1611**

2000 rozezněl nový zvon, pořízený za peníze získané ve veřejné sbírce občanů Poruby. Byl zhotoven zvonařskou dílnou Marie Dytrychové z Brodku u Přerova.

Staré rody v Porubě

Stoklasovi, Janečkovi, Váňovi, Jindrákovi, Pavlíkovi, Martochovi, Horníkovi, Janovští, Zahradníkovi, Glosi, Kubíkov, Frydrychovi a Rušarovi.

Vysoká

V nadmořské výšce 356 metrů, tři kilometry severně od Hustopeč nad Bečvou leží na táhlém hřebenu, který se sklání k údolí potoka Luhy, vesnička Vysoká. Její katastrální rozloha je 474 hektarů. Vysoká, kde dnes žije 235 obyvatel, má ráz horské vesnice s četnými údolními stráněmi. Leží na vodním předělu, v místě je rozvodí Bečvy a Odry. Část vodního předělu tvoří kaple na návsi, zasvěcená sv. Anně. Vysoká ležela také na národnostním předělu.

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1492. Tehdy Vysoká patřila k Hustopečím, s nimiž měla společnou historii. V roce 1900 zde žilo 206 lidí ve 43 domech, české národnosti. Počátkem století byl v místě jeden hostinec a obchod se smíšeným zbožím. Do školy chodily děti počátkem 20. století do Heřmanic a do Hustopeč. Místní panský statek, jehož majitelem byl baron Baillou z Hustopeč, byl při pozemkové reformě v roce 1923 z části rozparcelován chalupníkům a domkářům. Ti tak získali 35 hektarů polí a téměř sedm hektarů lesa, který si noví majitelé přepřacovali na pole. Budovy statku byly prodány. Ze spolků působila v obci od roku 1910 Omladina, od roku 1923 katolický zemědělský spolek, od roku 1924 Národní jednota. V roce 1936 byl v obci jeden hostinec a jeden obchod se smíšeným zbožím. V roce 1943 byl založen hasičský sbor.

Farma soukromého zemědělce v Porubě

Novodobá historie

Vysoká je přiškolena i přifařena do Hustopeč, také nejbližší pošta a železniční stanice je v Hustopečích. Malá kaple je zasvěcena sv. Anně a na její střeše se tvoří rozvodí dvou moří, a to Černého moře a Baltického moře - z jižní strany střechy voda odtéká do Bečvy, ze severní strany do Odry.

Do roku 1983 byla obec katastrálně i politicky samostatná, od tohoto roku se stala místní částí Hustopeč. Dnes žije ve Vysoké 235 obyvatel. Ve vesnici je velký kulturní dům, který není příliš využíván. Proběhla zde plynifikace, stavba vodovodu a terénní úpravy. Zbývá dokončit kanalizaci a postavit čističku odpadních vod.

Staré rody ve Vysoké

Rýparovi, Blažkovi, Vozákov, Šnajdárkovi, Frydrychovi, Staňkovi, Bubíkovi, Pleškovi a Žemlovi.

Hranické Loučky

Čtyři a půl kilometru severozápadně od Hustopeč nad Bečvou leží na málo úrodném táhlém hřebetě posledních karpatských výběžků v nadmořské výšce

365 metrů Hranické Loučky. Jejich katastrální rozloha je 365 hektarů. Dnes zde žije 71 obyvatel. Do roku 1964 se nazývaly Kozí Loučky. Vesnička leží na vodním předělu.

Obec založil benediktinský mnich Jurik z Rajhradu. Nejstarší zpráva o obci je z roku 1201 ve falzu ze 14. století. Název obce je odvozen od louček, určených pro pastvu koz. Po celou dobu středověku obec patřila k hranickému panství. Byla přiškolená do Heřmanic a přiřazena do Špiček. Obec měla dědičnou rychtu.

V roce 1569 zde žilo 14 obyvatel, v roce 1830 celkem 176 obyvatel ve 24 domech, v roce 1880 ve 27 domech 20 Čechů a 141 Němců. Poštou patřila obec nejdřív do Běloutína, od roku 1900 pak do Polomi. V roce 1909 tu byla otevřena školní expozitura. Roku 1910 byl založen německý svaz zemědělců. Místní německá škola byla v roce 1919 zavřena a v roce 1922 opět otevřena pro německé děti z Kozích Louček a Heřmanic. České děti, kterých bylo v té době 11 (německých 14), chodily do české školy v Heřmanicích. V roce 1930 zde žilo 46 Čechů a 117 Němců. Dopravní spojení zajišťovala železniční stanice v Miloticích nad Bečvou a také v Polomi. V roce 1930 byl v obci hostinec, sedlář, kolář a stolař. Několik českých dělníků pracovalo v blízké továrně družstva Hospodář v Miloticích nad Bečvou. Na samotě stál ještě v roce 1930 starobylý větrný mlýn. Půda nebyla odvodněna, nebyla zde provedena ani pozemková reforma. V obci pracoval odbor Národní jednoty v Heřmanicích, od roku 1931 německý Hasičský spolek a včelařský spolek. Od roku 1934 patří obec poštou do Milotic nad Bečvou. Ves, obývaná dvěma národnostmi, se nacházela na předělu, na česko-německých národnostních hranicích. V letech 1938 až 1945 byly Kozí Loučky připojeny k Německu, k landrátu Nový Jičín.

Novodobá historie

Po válce bylo německé obyvatelstvo odsunuto. V roce 1950 žilo v Hranických Loučkách ve 30 domech 135 Čechů. V roce 1964 byla vesnice sloučena se Špičkami, od roku 1983 pak s Hustopečemi nad Bečvou. V roce 1991 zde žilo 69 obyvatel.

Převážná většina z místních 71 obyvatel Hranických Louček našla práci u firmy Lakr Král, která se zabývá výrobou sekaček a zemědělských pomůcek.

► *Kaplička v místní části Hranické Loučky
(vpravo) Zámek v Hustopečích nad Bečvou*

Staré rody v Hranických Loučkách

Blažkovi, Havranovi, Kainarovi, Bergrovi, Fraisovi a Tichopatovi.

Zajímavosti

- hustopečský renesanční zámek z roku 1596 s areálem parku z 18. století
- kostel Povýšení sv. Kříže z let 1597 až 1611 se vzácnou kazatelnou a s ohradní zdí, na níž je dnes umístěno patnáct barokních soch. V současné době probíhá jejich rekonstrukce, která přijde na šest milionů korun. Sochy byly převezeny do restaurátorských dílen. Některé prodělávají drobnější úpravy, pět soch opravy rozsáhlé.
- krypta u nádraží
- socha sv. Floriana z roku 1750 parku na náměstí Míru
- socha sv. Jana Nepomuka z poloviny 18. století v parku na náměstí Míru
- větrný mlýn v Porubě z roku 1853, holandského typu
- kaplička v Porubě, zasvěcena sv. Rodině
- kaple ve Vysoké, zasvěcena sv. Anně
- kaplička v Hranických Loučkách

Jindřichov

Dvanáct kilometrů severně od Hranic se rozprostírá v Oderských vrších v nadmořské výšce 466 metrů podél potoka Luhy několik kilometrů dlouhá ves Jindřichov, kde žije 470 obyvatel na katastrální rozloze 1 644 hektarů. O tom, že Jindřichov byl vždy hospodářsky zámožnou obcí a o tom, že byl původně výlučně rolnickou vesnicí, svědčí dodnes mohutné grunty s uzavřenými čtvercovými dvory, obklopené rozsáhlými zahradami.

Podzimní sklizeň řepy ze záhumenku

Osada Jindřichov vznikla podle pověsti souběžně s Partutovicemi a Dobešovem. Údajně tyto vsi založili tři bratři uhlíři Jindřich, Bartoš a Tobiáš (Dobeš). Jindřich se usadil v údolí Luhy a dal počátek obci. Podle jiné pověsti se obec jmenovala původně "Dlouhá Ves", protože trvalo prý hodinu a půl, než jí člověk prošel. Označení Jindřichov pak získala na počest fojta Jindřicha.

Od roku 1498 patří Jindřichov k hranickému panství a jindřichovská fara se připomíná již v roce 1499. Třicetiletou válkou byla ves velmi zpuštěna. Z roku 1766 pochází pečeť s vyobrazením dřevorubce se sekerou na rameni, který stojí mezi lesními stromy. První škola byla ve vesnici zřízena v roce 1768 jako jednotřídní. Nová dvojtřídní škola byla postavena v roce 1804.

Koncem 19. století žilo v Jindřichově nejvíce lidí, údaj z roku 1880 hovoří o 650 lidech v 83 domech. V roce 1900 bylo v obci pět samot - dva větrné mlýny, vodní mlýn, bělidlo přize a hostinec zvaný Čarda, kterému údajně dali jméno cikáni, a to pak bylo používáno i úředně a na mapách. Od roku 1891 tu působil katolický spolek, od roku 1906 hasičský a v roce 1913 vzniká včelařský spolek. V roce 1908 po náporu německého Schulvereinu, aby v obci byla zřízena německá škola, vznikla v Jindřichově Národní jednoty. Roku 1928 vzniká spolek Omladina, roku 1933 Domovina. Rovněž zde působil Spořitelní a záloženský spolek.

V roce 1932 byla provedena elektrifikace. V letech 1911 až 1939 byla v obci pila, v letech 1900 až 1939 záložna, v letech 1929 až 1931 byla provedena meliorace pozemků.

Po mnichovské dohodě v roce 1938 se Jindřichov krátce ocitl na území, zabraném německou armádou. Okupován byl od 10. října 1938 do 22. listopadu 1938, kdy byl po složitých jednáních ze záboru vyčleněn.

Novodobá historie

Dnes v obci bydlí 470 obyvatel ve 136 domech. Za prací lidé dojíždějí převážně do Hranic, někteří do Běloutína. V místě se nabízejí pracovní příležitosti v akciové společnosti Luha, která se zabývá živočišnou výrobou. Z živnostníků tu najdeme automechanika, dva soukromé zemědělce, stolaře. Nakupovat chodí místní do soukromého obchodu nebo do prodejny Jednoty. V kulturním domě je obecní hospoda, pronajatá soukromníky. Nejblíže lékař je k dispozici ve Stříteži nad Ludinou. V budově obecního úřadu je také knihovna a ordinace lékařky - pediatričky, která sem pravidelně dojíždí z Hranic. Jindřichovskou jednotřídku navštěvují žáci 1. až 3. třídy, starší děti dojíždějí do Stříteže nad Ludinou. V obci je mateřská škola.

V Jindřichově aktivně pracuje Myslivecké sdružení a Sbor dobrovolných hasičů, který organizuje Vodění medvěda a oslavu sv. Floriana. V kulturním domě se

(zcela vlevo) Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Jeden z jindřichovských statků

pravidelně pořádají plesy a centrem letních zábav je výletišťe Kandlerova skála.

V roce 1991 bylo rekonstruováno veřejné osvětlení a rozhlas. V roce 1994 prošel rekonstrukcí kulturní dům a byla opravena fara a kříž. Od roku 1995 má obec znak a prapor. V roce 1997 byl dokončen vodovod, který v obci budovali po etapách od roku 1976. V roce 1998 byla dokončena plynofikace a v plánu je dokončení kanalizace. V roce 2001 byla zahájena rozsáhlá rekonstrukce kostela, financovaná ze sbírek místních farníků.

Staré rody

Bartošovi, Dittrichovi, Hermanovi, Klézlovi, Klimkovi, Lacinovi, Ondrovi, Pešlovi, Prokešovi, Remešovi, Remešovi, Strykovi, Vaňkovi a Vinklerovi.

Zajímavosti

- kostel Nanebevzetí Panny Marie, postavený v barokním stylu na místě velmi chatrného kostelíka sv. Jana Křtitele v roce 1752. Interiér zdobí vzácná kazatelna a varhany

z roku 1963. O původní zvony přišel kostel v době války, nové vyrobila v roce 1971 dílna paní Dytrychové z Brodku u Přerova

- hřbitovní zeď z roku 1829 (jižní a západní část), kdy byl kolem kostela rozšířen hřbitov do dnešní velikosti
- farní budova z roku 1802 sloužila církevním účelům až do roku 1948, v sedmdesátých letech ji zakoupilo Zemědělské družstvo Jindřichov a od roku 1991 je sídlem obecního úřadu a knihovny
- socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1802 a kaplička
- kříž z roku 1845, který nechal postavit místní občan Pavel Josef Stryk. V roce 1994 Strykův kříž rekonstruovala obec za finančního přispění potomků pana Stryka a rodáků ze zaniklé obce Milovany
- Prokšův kříž z roku 1846 byl v sedmdesátých letech na náklad Ladislava Prokeše nahrazen věrnou kopií
- Grohnesův kříž z roku 1875
- pomník padlých z roku 1926 pro uctění památky padlých jindřichovských občanů v první světové válce podle návrhu ak. sochaře Julia Pelikána
- pomník padlých obětí druhé světové války z roku 1950 podle návrhu ak. sochaře Ladislava Vlodka, v zahradě školy

Klokočí

Pět kilometrů západně od Hranic se v nadmořské výšce 278 až 288 metrů pod sráznými stráněmi posledních výběžků Oderských vrchů rozprostírá Klokočí s 250 obyvateli, na katastrální výměře 370 hektarů. Dominantu Klokočí dotváří přes čtyřicet chráněných stromů - lip, dubů, jilmů a platanů, které dosahují stáří až 120 let. Ač bylo dříve Klokočí zemědělskou obcí, dnes se touto činností živí sotva desetina obyvatel.

► V roce 1997 si místní postavili novou zvoničku

(vpravo) Jeden z křížů u příjezdu do Klokočí

Název obce Klokočí je odvozován od keře "klokoč", jehož plody - trojpouzdré tobolky - se objevují na obecní pečeti z roku 1766.

Už ve dvanáctém století žili v lokalitě Klokočí lidé. Tehdy bylo jejich hlavní obživou zemědělství, zvláště chov ovcí. První písemná zmínka o vsi však pochází až z roku 1371 a potvrzuje, že Klokočí bylo součástí drahotušského panství.

Po bitvě na Bílé hoře je panství zkonfiskováno a novým majitelem se stává od roku 1622 pro příštích 300 let rod Dietrichštejnů.

V této ryze moravské vsi žilo v roce 1870 celkem 225 obyvatel. Ještě v roce 1900 vedla poblíž obce jen jediná silnice, a to z Milenova do Drahotuš. Začátkem století působil v obci katolický a zemědělský spolek. V roce 1911 byla v obci postavena jednotřídní škola. Do té doby navštěvovaly děti z Klokočí drahotušskou školu. Klokočí bylo přitom až do roku 1911, kdy byla vybudovaná silnice z Drahotuš do Hrabůvky, odříznuto od okolí.

Od roku 1921 má Klokočí svou knihovnu, v níž byl téměř padesát let knihovníkem místní občan Josef Jemelka.

Od roku 1923 působil v obci spolek Domovina, od roku 1924 Agrární dorost. Od roku 1925 je ves elektrifikována a v letech 1924 až 1925 bylo v Klokočí postaveno vojenské muniční skladiště spolu s dvoukilometrovou silnicí. V roce 1943 vznikl hasičský spolek.

Novodobá historie

Dnes žije v Klokočí 250 obyvatel v 72 číslech popisných. Někteří pracují v Drahotušské akciové společnosti Milenov, ostatní za prací dojíždějí.

Je zde několik soukromníků - tři opraváři aut, kovovýroba a firma, která se zabývá výrobou a montáží rolet, zámečnictvím, truhlářstvím a montáží plynových zařízení. Většina obyvatel však za prací dojíždí a využívá buď autobusového spojení nebo vlakového z nedalekých Drahotuš.

Běžné nákupy lze pořídit v nedalekých Drahotuších a k posezení zve soukromá hospůdka. V obci pravidelně pořádají Dětský den, hraní štedrovečerních koled drah-

► Požární zbrojnice

Staré rody

Vránovi, Rýparovi, Libosvárovi a Vaňkovi.

Zajímavosti

- pamětní deska - na památku sedmi mužům z obce, padlým za první světové války, byla v roce 1928 zasazena ve vestibulu školy.
- čtyři kříže - u všech čtyř příjezdových cest do Klokoč se tyčí čtyři kříže, u kterých se dříve lidé modlili a také loučili při pohřebních obřadech se zesnulými.
- hraběnin statek - jednou z nejstarších budov v obci je starý selský dvůr ve čtvercovém uzavřeném uspořádání, který patřil až do roku 1923 hraběnce Antonii Althanové. Za zmínku stojí krásné vnitřní klenby, na kterých se bohužel podepsal zub času. V dobách, kdy na statku byla zaměstnaná spousta místních, se zde choval skot, ovce a koně.

tušskou kapelou, Vodění medvěda a v sále místní hospůdky také zábavy, plesy, veselice a maškarní bály pro děti. V současnosti působí v obci aktivně pouze Sbor dobrovolných hasičů.

Klokoč bylo vždy samostatnou vesnicí, které se nikdy nedotklo žádné slučování.

Kaple v obci není, jen na bývalém obecním chudobinci je věžička, ve které byl umístěn zvon, jímž se zvonilo poledne a klekání. Protože tuto budovu obec prodala, aby získala finance na plynofikaci, postavili si místní v roce 1997 zvoničku novou. Obec nemá ani znak, ani prapor.

Od roku 1998 je Klokoč plynofikováno. Byl opraven kříž k Milenovu a kříž u obecního úřadu, nový "kabát" dostala hasičská zbrojnice. Místní požární nádrž slouží také ke koupání, parčík zve k letnímu posezení. V části obce je vybudována nová kanalizace, v části obce se využívá staré kanalizace, z níž splašková voda odtéká do potoka.

Místní žáci získávají základní vzdělání převážně v blízkých Drahotuších, ale i v Hranicích a Lipníku nad Bečvou, protože škola byla před patnácti lety v Klokoči zrušena. Rovněž mateřská škola tu není a tak dvacet dětí dojíždí do Milenova a Drahotuš. V budově bývalé školy je sídlo obecního úřadu, knihovna a soukromý byt.

► Náves

Lhotka

Severozápadně od Hranic na úbočí zalesněných Oderských vrchů leží Lhotka, malá, původně samostatná obec, dnes místní část Hranic se 77 obyvateli, kteří žijí ve 29 domech. Lhotka se rozprostírá v nadmořské výšce 304 metrů v údolí kolem potoka Veličky. Katastrální výměra obce v dobách samostatnosti byla 149 hektarů. V lokalitě místních pozemků je část kamenolomu Hrabůvka.

Obec leží na místě slovanského hradiska, které dosud nebylo archeologicky prozkoumáno, stejně jako zbytky pravděpodobně středověkého hradu. Lhotka je poprvé zmiňována v roce 1371 pod názvem Uhřina Lhotka jako součást drahotušského panství. V historických listinách se objevoval též název Michalcova Lhota.

Lhotka byla původně ryze zemědělská obec, jejíž obyvatelé se v zimě živili těžbou dříví v okolních lesích. Obec byla přifařena do Drahotuše a přiškolena do Velké. V roce 1880 zde žilo 82 obyvatel v 16 domech, v roce 1900 pak 73 obyvatel ve 23 domech. Do roku 1900 nevedla do obce žádná silnice. Od roku 1890 do roku 1930 byla ve Lhotce pila s výrobou dřevěných zátek do sudů pro pivovary a lihovary. Poštovní spojení s Hranicemi obstarával ještě v roce 1909 posel. Za pozemkové reformy v roce 1924 dostali obyvatelé Lhotky šestnáct měřic polí a luk, čtrnáct měřic bylo přiděleno domkářům. Od roku 1936 fungoval místní kamenolom Skalka - Emil Drábek, který byl v provozu do konce druhé světové války.

■ *Dřevěná zvonice
ze 17. století*

Novodobá historie

V roce 1958 se místní zemědělci sdružili do Jednotného zemědělského družstva Velká. Do roku 1960 byla Lhotka samostatnou obcí, která byla sloučena s Velkou pod jedním názvem Velká-Lhotka u Hranic a později se stala místní částí Velké.

Od roku 1976 byla Lhotka připojena k Hranicím jako místní část, již je doposud. Na území obce jsou tři vydatné zdroje podzemní vody, která je čerpána do úpravny ve Lhotce, z ní do vodojemu Olšovec a odtud pak přiváděna do Hranic. Kvalita vody odpovídá parametrům vody vhodné pro kojení.

Ve vesnici je částečně vybudována kanalizace, provedena rekonstrukce elektrické sítě a od roku 1998 plynofikace.

Ve Lhotce není žádná občanská vybavenost. Nakupovat se chodí do Velké a do Hranic, do hospody si zajdou do Velké nebo do Olšovce, nejbližší lékař je v Hranicích a kostel v Drahotuších. Za prací místní dojíždějí do Hranic. Tiché malebné údolí v objetí hor využívají k rekreaci dva chalupáři a jeden chatař.

V obci jsou tři podnikatelé - projekční kancelář, těžba dřeva a elektro servis. Nejsou tu žádné spolky. V místě je kulturní dům, využívaný jako knihovna, děti si sem chodí zahrát ping-pong a obec tady pořádá schůze a různé kulturní akce. Místní si chtějí svépomocí a za finanční podpory Městského

úřadu v Hranicích zřídit volejbalové hřiště, které by mělo být dokončeno v roce 2002.

Staré rody

Bezděkovi, Bartošovi a Humplíkovi.

Zajímavosti

- doposud neprozkoumané slovanské hradisko v lokalitě "U strážných kamenů". Archeologická památka, naleziště aurignacké, patinované kamenné industrie a zlomků vypálených keramických plastik
- roubená stavba zvoničky ze 17. století s kuželovou stříškou a zvonem z roku 1761
- dva kříže

Malholtice

► *Náměstíčko v Malhoticích*

Na vznik názvu obce jsou dva názory. Jedni tvrdí, že pochází od osobního jména Malhota a značí ves lidí Malhotových, jiní se domnívají, že vznikl od sousloví "malá Lhotice".

Poprvé se Malholtice v písemných pramenech připomínají v roce 1317, kdy se uvádí jejich název "de Malhoticz". Od roku 1320 jsou Malholtice zapsány na seznamu biskupských lén. V roce 1321 se na listině pro klášter ve Vizovicích objevuje jako svědek Mikuláš z Malhotic.

Podle písemností stála v roce 1465 v Malhoticích za Braneckých z Příluk tvrz. Koncem 16. století ji Obešlíkové z Litultovic přestavěli na renesanční zámek, později, počátkem 19. století byla stavba upravena empírově.

Od roku 1626 je panství Malhotice majetkem rodu

Deset kilometrů jihovýchodně od Hranic se v nadmořské výšce 296 až 321 metrů rozprostírá obec Malhotice, jejíž katastrální výměra činí 767 hektarů. Žije zde 338 obyvatel. Do roku 1990 byly Malhotice součástí střediskové obce Všechnovice.

Bojakovských z Knurova. Tehdy je koupil Krištof Bojakovský z Knurova, který byl později v blízkém lese zavražděn vzbouřenými sedláky. V roce 1728 byl rod Bojakovských povýšen Karlem VI. do stavu svobodných pánů. Ferdinand Bojakovský z Knurova, který byl arcibiskupským radou, starostou města Kroměříže a zemským poslancem, vykoupil v roce 1835 panství a zbavil je manských závazků. Do té doby bylo totiž malhotické panství jako léno olomouckého knížectví a arcibiskupství. Roku 1846 dědí panství Ferdinand Bojakovský z Knurova.

Do roku 1820 chodili místní žáci do všechovické školy. Poté se až do roku 1824, kdy byla postavena dřevěná škola, vyučovalo po domech. Do roku 1857 patřila škola v Malhoticích pod správu Všechnovic, od tohoto roku pak byla samostatná. Stavba jednotřídní "kamenné" školy byla dokončena v roce 1866, v roce 1904 byla přestavěna na dvoutrídní.

Roku 1857 zachvátil Malhotice velký požár a na čtyři sta lidí bylo připraveno o přístřeší.

Ještě v roce 1900 nebylo v Malhoticích ani potuchy o průmyslu a obchodu. Cesty byly blátivé a nejbližší železniční stanice v Černotíně byla vzdálena hodinu pěšky.

V roce 1926 podlehl malhotický statek pozemkové refor-

■ *Šest set let stará lípa v Malhoticích*

Novodobá historie

Od roku 1893 působí ve vsi nejstarší spolek - Sbor dobrovolných hasičů. Z dalších organizací zde dnes najdeme Myslivecké sdružení Malhotice-Rouské, Rybářský svaz a Chovatelský svaz.

V místním kulturním domě se konají plesy a akce pořádané mateřskou školou. Možnost kulturního vyžití skýtá vyletiště v areálu zámeckého parku. V zámku sídlí obecní úřad a mateřská škola, kterou navštěvuje dvacet dva dětí. Do základní školy chodí malhotické děti od roku 1984 do Všechovic.

V obci je vybudován vodovod, kanalizace i plynofikace. Začaly úpravy místních komunikací, v kapli byl opraven zvon a položena nová podlaha. V roce 1998 byl vybudován suchý polder, který má zabránit záplavám. Od roku 1999 probíhala rekonstrukce zámeckého parku, na kterou Malhotice získaly dotaci ze Státního fondu životního prostředí, a která byla dokončena v roce 2001. Od června 2001 má obec znak a prapor.

Dnes mají Malhotice 338 obyvatel, kteří žijí v 89 domech. Celkem je ale v Malhoticích 112 čísel popisných. Pracovní příležitosti v místě poskytuje strojírenská firma, výroba cementového zboží, čtyři soukromí zemědělci a pískovna. Ostatní za prací dojíždějí. Za nákupy chodí lidé do dvou soukromých obchodů. Ve vsi nechybí pohostinství. Poštovní úřad, stejně jako nejbližší lékař, je pro místní v nedalekých Všechovicích.

mě. Bedřichu Bojakovskému, tehdejšímu majiteli zůstalo 282 hektarů polí a lesy. Zbytek panství koupili Janáčkoví, Skuherští a Januškoví. Bedřich Bojakovský dal v malhotickém zámku uspořádat velkou numismatickou sbírku peněz, jejíž součástí byl například zlatý dukát z dob krále Zikmunda (1419 - 1437), který se našel stejně jako mnoho starých mincí na malhotických polích. Ve spodním podlaží zámku se dodnes zachovala stropní výzdoba. Stavbu obklopuje park s cizokrajnými stromy.

V roce 1926 byla provedena elektrifikace obce. Statek v Malhoticích náležel rodu Bojakovských až do roku 1928. V roce 1933 se začala stavět silnice z Malhotic do Ústí.

Ještě před druhou světovou válkou patřil zámek Bojakovským. V roce 1937 uprchl poslední majitel do Anglie.

Ve třicátých letech byl v obci Sbor dobrovolných hasičů, odbor Národní jednoty a Sdružení katolické omladiny.

(vlevo) Hrobka Bojakovských
v průčelí malhotického hřbitova

Jedna z malhotických kapliček

(vpravo) Interiér
malhotické kaple

Staré rody

Matušíkovi, Klvaňovi, Perutkovi, Matulovi, Ličmanovi, Voldánovi, Oravovi, Zamazalovi, Čechovi, Škařupovi, Mikulíkovi a Váňovi.

Zajímavosti

- kaple zasvěcená Neposkvrněnému početí Panny Marie, postavená v letech 1913 až 1914, s bohatě zdobeným a velmi cenným interiérem
- lípa velkolistá v blízkosti zámku, památkově chráněná. Dosahuje výšky dvacet metrů a obvod kmene je šest a půl metru. Její stáří odhadují odborníci asi na šest set let. V dobách roboty z ní ohlašoval dráb nástup do roboty úderý železných tyčí na železnou desku připevněnou k větvi stromu
- dvě kapličky - "obecní" vpravo, "panská" vlevo - stojí po stranách silnice směrem na Všechnovice. Byly postaveny na památku souboje o dívku z Malhotic, v němž padli oba rivalové - selský synek i šlechtic

- boží muka se soškou Panny Marie na konci vsi směrem na Opatovice vyřezaná z dubového kmene jsou jediná tohoto typu v okrese a jsou na seznamu kulturních památek. Boží muka byla již zchátralá, proto se manželé Sehnádkovi a Hostašovi rozhodli provést jejich obnovu a vybudovali věrnou kopii původní památky. Ta byla slavnostně posvěcena v roce 1992 biskupem Hrdličkou z Olomouce.
- socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1816 stojí vedle kostela a je na ní nápis donátorů
- socha sv. Josefa směrem na Všechnovice
- červený kříž směrem na Všechnovice
- zámecký park, zřízený pravděpodobně v 18. století. Pozoruhodnějším se stal ve 20. století, kdy v něm byly vysazeny vzácné cizokrajné dřeviny. Proslulost získal malhotický zámecký park v období mezi světovými válkami, a to skladbou svého porostu. V současné době prodělává park rekonstrukci.
- hrobka Bojakovských je v průčelí místního hřbitova, založeného v roce 1892

Milenov

Šest kilometrů západně od Hranic se rozprostírá kolem potoka Milenovce na úpatí uhřetovského kopce v nadmořské výšce 285 metrů na katastrální výměře 622 hektarů vesnička Milenov s 380 obyvateli.

► *Kaplička se slunečními hodinami prošla nedávno rekonstrukcí*

1543 pak s panství hranickým. V období let 1610 až 1612 patří Karlu Bergrovi z Bergů, který je přenechává Václavu Molovi z Modřelic. Po bitvě na Bílé hoře mu císař Ferdinand II. panství zabavil a v roce 1622 je přenechal rodu Dietrichštejnů, kde zůstává Milenov jako součást hranického panství přes tři sta let.

Z roku 1766 pochází milenovská pečeť se dvěma palmovými listy, nad nimiž je srdce, ze kterého vyrůstají větévky s květy a plody. Po obou stranách srdce jsou dva ptáčci s třepetajícími křídélky.

První školu měli v Milenově již v roce 1792. Chodilo do ní tehdy 54 žáků. V roce 1852 byla rozšířena školní světnice, která byla současně bytem, ten byl přistaven o dva roky později. V roce 1869 byla založena školní knihovna, která tehdy měla 109 svazků. V roce 1882 byla postavena nová budova školy, tehdy jednotřídní, na dvojtřídku byla rozšířena v roce 1909.

První obecní výbor, který měl devět členů, si místní zvolili po zrušení roboty a poddanství v roce 1850.

Významným milenovským rodákem byl dr. František Alois, rytíř Šrom, který se narodil v Milenově roku 1825 v rodině rolníka. Vystudoval práva, stal se advokátem v Uherském Hradišti, byl zvolen za poslance na první zemský sněm, později se stal členem panské sněmovny a říšského soudu, byl vyznamenán

Historie obce byla svázána s dějinami hradu a města Drahotuše. V písemných pramenech se poprvé obec uvádí roku 1353, kdy Bohuš z Drahotuše prodává jedenáct a půl lánů v Milenově jeptiškám u sv. Jakuba v Olomouci.

Název obce vznikl pravděpodobně od jména "Milan". V roce 1353 se v pramenech název obce uvádí jako "Mylenow", ale od roku 1371 už jako "Milenov". Milenov se jako součást drahotušského panství stal v roce 1371 majetkem markraběte Jana, který byl bratrem Karla IV. Tím skončilo stoleté období, kdy Milenov patřil pánům z Drahotuše.

V roce 1476 celé panství kupuje Vilém z Pernštejna a od té doby je Milenov svázán s panstvím drahotušským, od roku

hvězdovým řádem císaře Františka Josefa, povýšen na rytíře řádu železné koruny, obdržel papežský řád sv. Řehoře a mnoho jiných vyznamenání. Na rodnou obec pamatoval dary až do své smrti v roce 1899. Toho roku byl v Milenově založen z nadace zemřelého rytíře Šroma chudobinský fond.

V roce 1893 vznikl v obci čtenářský spolek, v roce 1906 hasičský spolek, v roce 1910 Národní jednota, v roce 1920 Sokol, v roce 1921 Dělnická TJ, v roce 1923 katolicko zemědělsko včelařský spolek a v roce 1925 Orel.

Počátkem 20. století tu žilo 481 obyvatel v 84 domech. Obyvatelé se živili polním hospodářstvím a chovem dobytka, kromě obilí se pěstovala cukrovka a chmel, len a konopí. Mléko se ještě počátkem 20. století zpracovávalo v místní mlékárně.

Sedmnáct milenovských občanů padlo v první světové válce. Na jejich památku byl postaven pískovcový pomník s jejich jmény.

Novodobá historie

Dnes žije v Milenově 380 lidí ve 152 číslech popisných. Na okolních pozemcích hospodaří Drahotuše Zemědělská, a. s. Z větších firem v Milenově najdeme Strojírny a opravy Milenov, s.r.o. a provozovnu pardubické firmy HASPRO, kde se opravují a plní hasicí přístroje. Mimo to je v místě několik drobných živnostníků - stolař, zámečník, služby zemědělcům a další. Většina obyvatel za prací dojíždí do nedalekých Hranic, ale i do Přerova a Milotic nad Bečvou.

Ve vesnici jsou dva soukromé obchody se smíšeným zbožím a prodejna Jednoty. Místní mohou využívat služeb holičství a jednou měsíčně zajít na pedikúru a manikúru.

Do místní dvojtřídky chodili v roce 2001 kromě milenovských dětí i žáci z Klokočí a Uhřínova. Škola byla rekonstruována, půdní vestavbou vznikl jeden byt. Do vyšších tříd dojíždí žáci do Drahotuš nebo do Hranic. V obci je mateřská škola.

Aktivně zde působí hasiči a rybáři. Sbor dobrovolných hasičů má 50 členů, Český rybářský svaz 115 členů. V Milenově není kulturní dům a místní využívají kulturních možností v nedalekých Drahotuších a Hranicích.

Obec je plynofikována, má vodovod a vlastní čističku. V obecním majetku je i třicet hektarů obecního lesa.

Staré rody

Hynčicovi, Onderkovi, Šromovi, Salašovi, Fraisovi, Remešovi, Baigarovi, Sedlákoví, Malí, Matějčkoví, Popovi a Hudkovi.

Zajímavosti

- kaple zasvěcená Nanebevzetí Panny Marie - postavena roku 1867, nedávno prošla rekonstrukcí. Do roku 1867 stávala v obci jednoduchá dřevěná zvonice na sloupu
- pískovcový pomník z roku 1924 připomíná oběti I. světové války
- kříž u cesty do Podhoří
- kříž vedle kaple, daroval roku 1871 dr. Alois František Šrom

Milotice nad Bečvou

Deset kilometrů východně od Hranic se v nadmořské výšce kolem 260 metrů rozprostírá na pravém břehu Bečvy prastará vesnice Milotice nad Bečvou s katastrální rozlohou 453 hektarů. V obci žije 228 obyvatel. Archeologické nálezy popelnicových polí v lokalitě obce dokládají v těchto místech existenci dávného osídlení.

► Kaple sv. Anny z roku 1853

První písemná zmínka o Miloticích pochází z roku 1131. V roce 1500 se majitelem stává Viktorin z Žerotína, který založil v Hustopečích, pod které Milotice tehdy patřily česko-bratrskou modlitebnu, faru a školu. Po osudné bitvě na Bílé hoře v roce 1620 se majetek dostává se do rukou kardinála Františka Dietrichštejna. Nastává období rekatolizace, bratrská fara i škola jsou zrušeny. Do rukou Žerotínů se panství vrací v roce 1684, kdy je kupuje Františka Eleonora ze Žerotína. V roce 1714 řádil mor v Miloticích tak strašlivě, že z původního obyvatelstva zůstalo jen devět rodin.

Po smrti Františky Eleonory přešlo panství dědictvím na rod pánů Podstatských. Manžel dcery posledního Podstatského pána panství prodal Ignáci Pagáčovi, rytíři z Paburku, a jeho syn je prodal Ludviku, říšskému svobodnému pánu z Baillou. Ten žil ve Florencii, zabýval se přírodními vědami a své vzácné sbírky prodal rakouskému císaři Františkovi. Tímto počinem byl dán základ císařského přírodopisného kabinetu ve Vídni, jehož prvním ředitelem byl právě Ludvík z Baillou.

V roce 1857 se Milotice osamostatnily. Do té doby byly spojeny s Hustopečemi. Do roku 1870 se místní živilí převážně plátenictvím.

Budova školy byla v obci postavena až v roce 1875. V roce 1879 byla zřízena večerní škola hospodářská, která však za dva roky pro nezáměr zanikla. Od roku 1881 až do roku 1903 byl učitelem a správcem školy Arnošt Dadák. Ten také inicioval v roce 1882 založení čtenářského spolku.

Milotice měly při sčítání lidu v roce 1870 celkem 301 obyvatel žijících v 64 domech.

Když se v roce 1884 stavěla dráha z Hranic do Krásna, byla obec nucena prodat kvůli stavbě pozemky. Kronika uvádí, že se lidé této novotě vzpírali, nejvíce však tomu, aby v místě bylo nádraží.

V roce 1885 byl založen Sbor dobrovolných hasičů Milotic a Louček. V roce 1889 začal A. Dadák vydávat časopis "Milotický Hospodář" a v roce 1896 byla na jeho popud založena místní obecní pojišťovna proti úrazu hovězího dobytka. V roce 1898 proběhla regulace Bečvy. V roce 1900 založil Dadák družstvo "Hospodář", které nejprve sídlilo v Hustopečích. Od roku 1904 se však přestěhovalo do nově vybudovaných prostor v Miloticích. Od roku 1903 začal Dadák ještě vydávat časopis pro chov zvířectva - "Praktického rádce". Od roku 1901 je v obci zřízena poštovna, v roce 1904 pak samostatný poštovní úřad.

V roce 1905 byla v Miloticích postavena kašna, v roce 1910 zaveden do některých domů vodovod.

Po krutých válečných letech první světové války přichází opět oživení. V roce 1919 zakládají místní Sokol, od roku 1921 se pak mohou pochlubit veřejnou knihovnou. V roce 1923, kdy je založena kronika, byly v obci tyto spolky: Sokol, Úřední Matice školská, Sbor dobrovolných hasičů, Domovina. V témže roce je na poštu zaveden telefon.

Rok 1924 byl zvláště významným pro Arnošta Dadáka. Družstvo Hospodář obdrželo koncesi na tiskárnu pro svůj závod, který se stal první tiskárnou na vesnici v Československé republice.

V roce 1926 zakládají místní Vodní družstvo, aby provádělo meliorace. Družstvo Hospodář vyrábí nejen hospodářské stroje, ale i úly, líhně, americký kancelářský nábytek a další. V roce 1927 je obec elektrifikována, v roce 1929 se začala provádět ochranná opatření proti neustále se opakujícím povodním v předchozích letech. V roce 1936 je za finanční podpory A. Dadáka přestavěna škola na dvoutřídní. O rok později umírá A. Dadák ve věku 79 let.

V letech 1900 až 1935 byla v Miloticích továrna na hospodářské stroje, továrna na vozy a kočáry, knihtiskárna, pila, mlýn a několik živnostníků. Bohatým zdrojem obecních příjmů bylo pěstování vrby košíkářské, která rostla na bývalých pastvinách podél řeky Bečvy.

(nahore) Secesní vila v areálu firmy ETA Milotice n. Bečvou

Vila ve funkcionalistickém stylu

► *Milotická pošta*

(vpravo) Fara z roku 1802 je dnes sídlem obecního úřadu

Novodobá historie

Po roce 1948 bylo Družstvo Hospodář znárodněno. Krátce bylo vlastnictvím Agrostroje, poté Sigmy a od roku 1950 podniku Elektro-Praga - výroba elektrických spotřebičů. V roce 1957 vzniklo v obci Jednotné zemědělské družstvo, které se v roce 1973 sloučilo s hustopečským a v roce 1976 s černotínským JZD.

Od roku 1958 je v Miloticích omezena kvůli plánované přehradě na Bečvě stavební činnost. Pouze v roce 1976 byla přestavěna sokolovna na kulturní dům s pohostinstvím, v roce 1978 postavena požární zbrojnice a v roce 1980 adaptována škola na mateřskou školu. V roce 1981 byl konečně vyřešen nedostatek vody zbudováním vodovodu a od roku 1984 mohli místní chodit do nové prodejny Jednoty. Od roku 1998 je obec plynofikována.

Dnes zde žije 228 obyvatel v 60 číslech popisných. Pracovní příležitosti nejen místním poskytuje ETA Hlinsko, a.s., provozovna Milotice, která zaměstnává kolem 250 lidí. V obci je také Kovovýroba BSM, Milotický hospodář specializovaný na chov prasat, prodejna nábytku, soukromý zemědělec a firma, která se zabývá prodejem hutního materiálu. Za prací místní dojíždí vlakem nebo autobusem.

V místě je mateřská škola, do základní školy musí žáci dojíždět do Hustopeč nebo do Hranic.

V současné době je v obci Myslivecké sdružení, Sbor

dobrovolných hasičů, oddíl stolního tenisu a Jezdecký klub, který ve svém areálu pořádá dvakrát ročně soutěže.

O kulturní dům obec přišla v restituci. V prostorách obecního úřadu je pouze malý sál. Ke kulturním akcím slouží v létě výletišť Sokolka. Obec pravidelně organizuje Vodění medvěda a lampionový průvod v den osvobození obce - 7. května na počest obětím války. V budově mateřské školy je místním k dispozici knihovna.

Většina plochy pěti jezer vzniklých po těžbě štěrkopísků leží na katastru Milotic a jen malá část na katastru Hustopeč. U druhého jezera se vytvořila chatová oblast, ostatní jezera slouží rybářům a myslivcům.

Obec často trpěla povodněmi řeky Bečvy. Zatím nemá schválen územní plán, ale nyní už bude možno jej zpracovat, protože bylo rozhodnuto o výstavbě suchého poldru namísto přehrad.

Staré rody

Horákovi, Frydrychovi, Hajdovi, Rušarovi, Kubešovi, Kurovcovi, Stodůlkovi, Volkovi a Vašíčkovi.

Zajímavosti

- kaple sv. Anny, postavena v roce 1853 ve středu obce, v místě staré dřevěné zvonice
- secesní budova z roku 1903 v areálu firmy ETA Milotice nad Bečvou
- vila ve stylu funkcionalismu z počátku třicátých let 20. století patřila Františku Novákovi, řediteli Družstva Hospodář.
- kašna z roku 1905

Olšovec

Sedm kilometrů severozápadně od Hranic se rozprostírá kolem potoka Mráznice obec Olšovec v nadmořské výšce 292 metrů s katastrální rozlohou 830 hektarů. Obec má místní část Boňkov. Hojně navštěvované je místní přírodní koupaliště, vzniklé zatopením vytěženého lomu.

Osídlování území severně od Hranic se datuje od 13. století. V písemnostech z 15. a 16. století jsou zmínky o stávajících i zaniklých vesnicích - mimo jiné i o Šovejdě, osadě, kde žili předkové Olšováků.

Podle kronik byla Šovejda "v Důlkách v oblastech luk šovejdských, které jsou v dole při chodníku k větrnému mlýnu střítežskému". Doposud je v těch místech zděná studánka. Když vesnice vyhořela, přesídlili se lidé do lokality dnešního Olšovce, kde se rozprostíral od Doubravy u Bělolína až ke Lhotce olšovský les. Ten postupně osadníci vykáceli a použili na stavbu chýší. Tak vznikla osada Olší čili Olšová ves, později Olšoves.

V roce 1516 uvádí první písemná zmínka, vztahující se k obci, že v Olšovci žije 27 usedlíků. V roce 1540 dovolil majitel hranického panství Jan z Pernštejna poddaným, kteří obhospodařovali pole na Šovejdech, aby je vlastnili a mohli prodat jako vlastní. O převodech usedlostí v Olšovci se dovídáme z tzv. Gruntovní knihy, v níž je nejstarší záznam z roku 1617. Po zániku osady byly na Šovejdách vybudovány dva rybníky, které zanikly koncem 17. století. V době třicetileté války lehl Olšovec popelem. Do roku 1786 náležel duchovní správou do Bělolína, pak byl přifařen ke Stříteži.

Do roku 1825, kdy se začalo vyučovat v Olšovci, v domě Hynka Klumpara, chodily děti za vzděláním do Stříteže. Až v roce 1829 byla postavena škola, kam chodilo 83 dětí.

V roce 1848 vyhořelo po jedné straně vesnice deset

► *Náves v Olšovci*

usedlostí. Po roce 1848 odešlo několik rodin z Olšovce do Ameriky. Po zrušení roboty museli totiž lidé zaplatit "vyprošťovací" poplatek, což bylo mnohdy nad jejich síly. V roce 1885 byla postavena nová budova školy.

Počátky těžby v kamenolomu se datují na konec minulého století. Nejdéle měl lom pronajatý Augustin Janečka, v letech 1902 až 1942, který zaměstnával přes sto pracovníků. Po válce provoz obnovily Baťovy závody Zlín, které lom v roce 1964 uzavřely.

Novodobá historie

V roce 1951 začalo v Olšovci budování JZD, provázené od roku 1961 rozsáhlou výstavbou zemědělských objektů. Sloučením olšoveckého družstva se střítežským v roce 1972 vzniklo Jednotné zemědělské družstvo Střítež. Základní škola

■ Zvonice z roku 1717, kde od roku 1818 zvoní rod Kozelských

v Olšovci byla v roce 1972 rekonstruována a ve stejném roce byla otevřena mateřská škola. Kromě základní a mateřské školy je v obci i pobočka Základní umělecké školy Potštát.

V roce 1976 byl Olšovec v rámci integrace připojen k Hranicím jako místní část.

Rok 1989 s sebou přináší útlum zemědělské výroby a postupné rušení provozu družstva. V témže roce se začíná první místní soukromý zemědělec specializovat na pěstování obilovin a zeleniny.

V roce 1991 se Olšovec znovu osamostatnil. V roce 1993 založil učitel Jan Kujal dětský instrumentální soubor Olšoveček. V roce 1994 si pronajímá družstevní pilu firma Stolařství Pavelka, která v rámci svého rozvoje rekonstruuje bývalý kravín. Obec má znak a prapor od roku 1998.

Dnes v obci včetně místní části Bořkov žije 452 obyvatel. Nejvíce pracovních příležitostí v místě nabízí Olšovecké strojírna, Eurookna Pavelka a firma Zemní práce Vladimír Dostál. Funguje tu firma Pamír Bořkov zabývající se těžbou dřeva, prodejna mopedů Babeta, Železářství a plynoservis, Stanice technické kontroly pro traktory, prodej okrasných dřevin, pohostinství "U lípy", bistro "U skály" a na Bořkově pohostinství "Tlustý Jan". V obci jsou drobní živnostníci - autoopravny, autodopravy, klempířství, kominictví, půjčovna motorových vozidel, zámečnictví, zednické práce. Část obyvatel dojíždí za prací do Hranic.

Místní nakupují ve smíšeném zboží Jednota a ve dvou obchůdkách. Obvodní lékař ordinuje v obci dva dny v týdnu.

Obec je plynofikována. V roce 2001 byla dokončena regulace potoka. U přírodního koupaliště vybudovala obec nové sociální zařízení a upravila přístupové cesty.

V obci aktivně pracuje Sbor dobrovolných hasičů a také SK Olšovec, při kterém vzniklo hokejové mužstvo. V roce 2001 byla postavena nová hasičská zbrojnice, která navázala na budovu obecního úřadu. Vznikla zde i velká zasedací místnost pro pořádání kulturních akcí, ty se v létě pořádají také v přírodním areálu "Rybniček".

■ *Hasičská zbrojnice s obecním úřadem*

(vpravo) Jedna z kapliček křížové cesty z roku 1800 na hřbitově v Drahotuších

Boňkov

Severně od Olšovce, devět kilometrů severozápadně od Hranic, na okraji Oderských vrchů leží v nadmořské výšce 450 metrů místní část Boňkov. Až do roku 1953 byl Boňkov samostatnou obcí a tehdy měl katastrální rozlohu 122 hektarů.

Počátkem 20. století zde žilo 135 obyvatel ve 23 domech. Fara a pošta byla v Potštátě, jednotřídka v místě.

Protékající potok tvořil v době války státní hranici a tehdy byl německý Boňkov - Punkendorf vklíněn mezi české obce Radíkov a Partutovice.

Na návsi stojí kamenný kříž z roku 1910 a dřevěná zvonice se zvonem sv. Barbory z roku 1703, která prošla rekonstrukcí. Památkou místního významu je boňkovská kaplička sv. Trojice, k níž se konají každoroční poutě.

V Boňkově bylo vybudováno nové veřejné osvětlení, odvodnění komunikací, nová čekárna, opravena kaplička a posílena elektrická síť.

Staré rody

Bartošův, Humplíkův, Klívarův, Styškův, Rýparův, Skluzalův, Stupárkův a Kozelských.

Zajímavosti

- zvonice z roku 1717 se zvonem z roku 1732 - kdysi v ní byla umístěna pozdně renesanční socha sv. Barbory, která dnes obohacuje stálou expozici v hranické galerii Synagoga. Od roku 1818 zvoní ve zvonici rod Kozelských.
- kaple zasvěcená sv. Marii z 18. století
- barokní boží muka z 18. století
- kamenný kříž z roku 1851
- kříž z kamene z roku 1860
- pískovcový kříž z roku 1909
- výsadní postavení má kamenný kříž na křižovatce do Stříteže nad Ludinou, který je místem posledního zastavení se zesnulými, byl rekonstruován v roce 2000
- bývalá rychta č. 17 z období kolem roku 1700 dřívější fojství
- pomník obětem I. světové války spojený s památníkem T. G. Masaryka. Odhalen byl v roce 1930 k osmdesátinám Masaryka. Válku přečkala busta zakopaná na jedné místní zahradě a po okupaci byla znovu instalována. Zmizela však jedné noci roku 1974, aby devět let nato "vyplavala" na povrch při vyčerpání zatopeného lomu a opět zmizela, tentokrát na půdě jednoho olšoveckého občana. Odtud se dostala na světlo v roce 1990 a protože byla poškozena, byla podle ní zhotovena busta nová a památník byl konečně obnoven.
- staré lípy, duby, habry, jedle a moruše, z nichž nejstarší je lípa z roku 1740
- lipová skála a šifrová skála
- kamenný kříž z roku 1910 v Boňkově
- dřevěná zvonice z roku 1703 se zvonem sv. Barbory v Boňkově
- kaplička sv. Trojice v Boňkově

Opatovice

Část návsi s domem služeb

Základ dnešního osídlení byl položen ve druhé polovině 12. století, v době kolonizace území církví. Obec tehdy patřila panství kláštera v Rajhradě. Původně tu stával jen panský dvůr, na kterém pobýval v roce 1447 opat a ten tehdy založil obec.

Další písemná zmínka je z roku 1477, kdy Jiří z Kravař zapsal helfštyňské panství Vokovi ze Sovince. Ve výčtu obcí jsou jmenovány i Opatovice. Po bitvě na Bílé hoře přidělil Ferdinand II. statky na Moravě kardinálu Františku Dietrichštejnovi a Opatovice tak patřily k panství hranickému až do dvacátých let dvacátého století. V roce 1569 měly Opatovice 32 obyvatel.

Od roku 1766 mají Opatovice k ověřování písemností obecní pečetidlo, které se zachovalo dodnes.

V dubnu 1869 byl položen základní kámen pro jednotřídní stavbu školy, která byla o rok později dokončena. Nevyhnul se jí však velký požár v roce 1871, který postihl takřka celou obec. K újmě tehdy přišlo 64 domů. Okolní vesnice

Sedm kilometrů jižně od Hranic, v kopcovité krajině Záhoří, v nadmořské výšce kolem 300 metrů, se rozprostírá obec Opatovice. Má 756 obyvatel a její katastrální rozloha je 797 hektarů.

Opatovicím pomohly sbírkami, ale požáry se v příštích letech objevily ještě několikrát, vždy s ničivými následky. V roce 1879 byla škola otevřena jako dvoutřídní. Po dalším požáru roku 1892 byla nově postavena a otevřena v roce 1894. V červenci 1892 vyhořelo devatenáct usedlostí a v srpnu lehl popelem 49 domů, s nimi opět školní budova.

Naproti škole byla v roce 1877 postavena kaple sv. Mořice. V roce 1888 nastoupil do školy učitel Hubert Vítězslav Karlíček, na jehož popud byl v roce 1889 ustanoven první spolek v Opatovicích - Sbor dobrovolných hasičů. Díky aktivitě učitele Karlíčka vznikl v roce 1896 v Opatovicích Čtenářsko-pěvecký spolek Záhořan. Dodnes se dochoval prapor tohoto spolku. Na začátku století měly Opatovice 638 obyvatel a 95 domovních čísel a byl zde hostinec, dva obchody, dva kováři, tři krejčí, obuvník, dva sedláři, kolář, mlynář a větrný mlýn (mlýn rozebrán v roce 1928).

Po první světové válce vznikla dělnická tělocvičná jednota Orel a tělocvičná jednota Sokol se sídlem v Paršovicích. V roce 1925 vytvořili místní Spolek lidového domu, který je ještě téhož roku zahájil stavbu Lidového domu, jenž byl otevřen za dva roky.

Od roku 1930 je obec elektrifikována, od roku 1931 je sem zaveden telefon. Rok nato se začala stavět silnice od Hranic přes Dubíček. Ve třicátých letech byl v Opatovicích jediným průmyslovým podnikem kamenolom. Vyráběly se zde dlaždice, patníky a šterk. Dnes je tento asi třicet metrů hluboký lom zatopen a místní jej využívají k letnímu koupání.

Novodobá historie

Od roku 1947 mají Opatovice místní rozhlas a do provozu bylo uvedeno kino "Záhoří". V roce 1948 byly odhaleny pamětní desky na Pomníku padlým obětem druhé světové války a ještě téhož roku bylo zřízeno zemědělské strojní družstvo. V roce 1950 byla otevřena obecní prádelna. V roce 1956 bylo založeno menšinové JZD, stavět se začíná požární zbrojnice a Opatovičtí se mohou pochlubit novým fotbalovým hřištěm "Pod hory". Nová požární zbrojnice je slavnostně otevřena o dva roky později.

V roce 1968 byl zahájen provoz mateřské školy. Významným počinem toho roku bylo zahájení výstavby skupinového vodovodu "Záhoří", který zásobuje vodou všechny obce na Záhoří. Symbolem této akce je kašna se sochou dívky. Rok nato se začala stavět budova tehdejšího MNV, která byla dokončena v roce 1973, a pohostinství, které bylo otevřeno v roce 1972 a pár dní nato byla zbourána budova staré krčmy. Roku 1972 bylo JZD sloučeno do ekonomického celku Mír se sídlem v Paršovicích. Přistavuje se také přísálí v sokolovně, které je hotové v roce 1975 a zahájena je nadstavba nového kina, ve kterém se začalo promítat v roce 1981. V roce 1974 byla dokončena přístavba požární zbrojnice a započato s výstavbou hlavního kanalizačního sběrače. O rok později je otevřeno nově postavené nákupní středisko Jednoty, v roce 1982 postavena mycí rampa pro požární vozidla, v roce 1985 bylo započato s výstavbou "Domu služeb", který je za čtyři roky slavnostně otevřen.

Do roku 1989 spadaly pod MNV Opatovice místní části Býškovice, Rakov a Paršovice, které se postupně osamostatnily. Dnes pracuje v Opatovicích pro tyto obce pouze matrika a stavební úřad.

V roce 1992 si v Opatovicích zbudovali společný televizní kabelový rozvod a hned další rok bylo zahájeno zkušební

vysílání zpráv obecního úřadu formou teletextu. V téže roce byla dokončena výstavba skládky komunálního odpadu, která byla v roce 1995 přebudována na skládku inertního materiálu. Pro plynofikaci byl v roce 1993 založen Dobrovolný svazek obcí VES GAS Opatovice, který zajišťoval výstavbu plynofikace pro třicet pět obcí Záhoří. První výkop se uskutečnil o dva roky později a ještě v téže roce byla zprovozněna rozvodná a regulační stanice v Opatovicích. V roce 1994, kdy škola oslavila sté výročí založení, prošla její budova rekonstrukcí.

Plynofikace celé obce byla dokončena v roce 1996 a současně s ní proběhla celková telefonizace obce, při které byl položen i kabel pro nový televizní kabelový rozvod. Na centrální televizní příjem je napojen téměř každý dům v Opatovicích, místní mohou sledovat čtrnáct televizních programů a obecní infokanál, který běží nonstop dvacet čtyři hodiny denně a je třikrát týdně aktualizován.

► Kaple sv. Mořice z roku 1877

► *Budova školy z roku 1869*

Dnes žije v Opatovicích 756 obyvatel v 245 domovních číslech. Potraviny mohou místní nakoupit v Jednotě a v soukromém obchodě, je zde prodejna zeleniny a další soukromý obchod prodává textilní a keramické zboží. Pro ostatní zboží, stejně jako za lékařskými službami se musí dojíždět do Hranic. Jednou za měsíc zde ordinuje všeobecný lékař a dětský lékař. Výhodou je velká četnost autobusů, které místní využívají hlavně k dojíždění do zaměstnání do Hranic nebo Bystřice pod Hostýnem. Do prvního až čtvrtého ročníku opatovické ZŠ dojíždějí i děti z Paršovic a Rakova, od páté třídy žáci jezdí do Hranic nebo Všechnovic. Obec má mateřskou školu.

V areálu bývalého zemědělského družstva se vytvořila a rozvíjí místní podnikatelská zóna. Jsou tu firmy ZAPE s.r.o., FORESTA LR - truhlářství, DRÁT HM - ocelové sítě, ELLAN - elektromontáže, INKEROM - stavební firma, které vytváří množství pracovních podmínek pro místní. Navíc je v Opatovicích spousta živnostníků - klempíř, truhlář, instalatér, různí opraváři, malíři, autoopravna, pohřební služba a další.

Donedávna obhospodařovalo okolní pozemky ZD Paršovice, které je nyní v likvidaci a nástupcem se stala firma Jiří Klvaňa Paršovice. Mimo to jsou v obci tři soukromí zemědělci a jeden ekologický zemědělec.

Nástavbou na domě služeb získala obec sedm bytů. Byla

► *(vpravo) Partutovický větrák*

upravena zeleň v obci a rekonstruovány místní komunikace. Rekonstrukce čističky odpadních vod byla provedena v letech 2000 až 2001 a bude sloužit i pro obce Rakov a Paršovice.

Sbor místních hasičů pracuje jako poloprofesionální hlídka. Drží nepřetržitou službu a je přivoláván k zásahům v okrese Přerov. Kromě Sboru dobrovolných hasičů působí v obci aktivně TJ Sokol, rybářský spolek, zahrádkářský spolek, myslivci a Svaz žen. Díky iniciativě spolků jsou organizovány společenské akce. Opatovice mají dvě fotbalová družstva mužů, čtyři družstva žáků a dvě družstva stolního tenisu. Místní knihovna vlastní 3 375 svazků.

V roce 1995 byl obci udělen znak a prapor.

Staré rody

Číhalovi, Klvaňovi, Pitronovi, Stratilovi, Duchoňovi, Hasilíkovi, Lukášovi, Vymětalíkovi a Sehnalovi.

Zajímavosti

- barokní socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1733
- kamenný kříž na Zábrání z roku 1899
- žulový kříž na hřbitově z roku 1939
- kříž pod Zimockem z roku 1892
- Panna Maria Svatohostýnská předdomem čp. 24 z roku 1909
- socha sv. Rocha u čp. 53 z roku 1919
- budova školy z roku 1869
- kaple sv. Mořice z roku 1877
- pomník padlých z roku 1938
- památník partyzánů z roku 1975
- kašna se sochou dívky - symbol budování skupinového vodovodu "Záhoří".

Paršovice

Na západním svahu záhorské pláně v nadmořské výšce kolem 320 metrů se rozkládá prastará obec Paršovice, vzdálená od Hranic přibližně devět kilometrů. V současné době žije v obci 375 obyvatel. V rámci její katastrální rozlohy 1 356 hektarů se v lesním komplexu Maleník nachází od roku 1962 dvě chráněná území - přírodní rezervace Bukoveček a Dvorčák. Bukoveček s rozlohou 32 hektarů má přirozený bukový lesní porost, v přírodní rezervaci Dvorčák o rozloze 12 hektarů je chráněn lesní porost buku s příměsí dubu a habru.

Název obce Paršovice je odvozen od jména Pareš, které je domáckou podobou jména Bartoloměj. Znamená ves lidí Parešových. V pramenech se obec uvádí v roce 1131 jako Parisouice, v roce 1371 jako Pareschowicze, v roce 1751 Parschowitz, v roce 1872 Parshowitz a od roku 1881 pak Paršovice.

Podle některých pramenů je za první písemnou zmínku o obci považován nápis na starém stříbrném kalichu, který nesl letopočet 1059 a byl zaznamenán ve farním inventáři z roku 1806. Tato informace však není potvrzena. S jistotou lze za první písemnou zmínku o Paršovicích označit listinu olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka z roku 1141, z níž se dovídáme, že k biskupskému majetku náležel i jeden lán v Paršovicích.

V 11. století stál v Paršovicích katolický kostel s farou. Podle ústního podání patřil k nejstarším v kraji, spolu s kostelem v Hlinsku a ve Špičkách. Období reformace zasáhlo i Paršovice. Katolická fara byla přeměněna na faru Českých bratří, kteří zde byli ještě koncem 17. století. V roce 1371 koupil Paršovice Vok z Kravař. V majetku panství helštyňského, později lipenského, zůstaly až do roku 1848. Pak patřily k panství hranickému. V roce 1752, kdy lipenské panství vlastnili Dietrichštejnové, byl zhotoven nejstarší obecní typář. Pečetnímu poli dominuje pták Noh (půl orla, půl lva),

který drží ve spárech vinařský nůž, převzatý z erbu Dietrichštejnů. Pečetní symbol doplňuje jméno obce - Parchowitz a letopočet 1752. Školu měly Paršovice od roku 1784. Tehdy sem docházely děti z celé farnosti, tedy i z Opatovic, Rakova a Valšovic.

V roce 1826 byl rekonstruován a zvětšen kostel sv. Markéty, který v létě 1900 vyhořel. Střecha kostela vzplála, za hodinu prohořel strop nad lodí a spadl do kostela, na klenbu nad kůrem se zřítily zvony. Hlavní oltář, nová zpovědnice, jeden boční oltář sv. Maří Magdaleny a kazatelna shořely. Varhany byly zničeny, dva zvony se roztavily, dva pukly, jen jediný pád přežil. Chrám byl obnoven a v roce 1906 slavnostně posvěcen s novým mramorovým oltářem a umělecky cenným obrazem "Vidění sv. Markéty" od mistra Urbana. Kostel je jako jediný v přerovském okrese v empírovém slohu.

V roce 1870 v této převážně zemědělské obci žilo 296 obyvatel ve 47 domech. V roce 1898 byla postavena nová škola a starou budovu koupila obec na hostinec. Od roku 1900 byla v Paršovicích zřízena pošta. Na začátku 20. století bylo ve vesnici založeno několik spolků. V roce 1902 katolický, v roce 1909 Národní jednota, v roce 1913 včelařský, v roce 1920 Sokol (tehdy pro Opatovice, Paršovice, Rakov a Valšovice), v roce 1921 Orel a v roce 1923 Domovina.

V letech 1912 až 1914 se prováděly v Paršovicích melio-

► *(vlevo) Pohled na Paršovice*

Socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1860 v podživotní velikosti

(zcela vpravo) Kostel sv. Markéty z roku 1826, jediný v přerovském okrese v empírovém slohu

race, v roce 1925 byla dokončena stavba sokolovny a v roce 1930 se v Paršovicích rozsvítila první žárovka. V téže roce byla postavena nová budova pošty.

Ještě v polovině minulého století zde stával větrný mlýn.

Novodobá historie

V současné době žije v obci 375 obyvatel a je zde celkem 108 čísel popisných. Za prací místní dojíždějí převážně do Hranic, Opatovic, Bystřice pod Hostýnem a do Valšovic na Školní polesí. Zemědělstvím se dnes v obci zabývají tři soukromí zemědělci. Na pozemcích bývalého Zemědělského družstva Paršovice hospodaří soukromá firma Jiřího Klvaní. Z živnostníků tu najdeme automechaniky, holičku, kadeřnici, zedníky a malíře. Paršovičtí žáci chodí za základním vzděláním do sousedních Opatovic, Hranic a Soběchlebu. V místě je mateřská škola a jedna třída ZŠ jako elokované pracoviště Základní školy Opatovice.

Nákupy si mohou místní pořídit v prodejně Jednoty a v soukromém obchodě smíšeného zboží. Výhodou je zdravotní středisko, jehož služby využívají i lidé z Rakova a obci nechybí hospůdka. Dopravní spojení se světem zajišťuje autobusová doprava.

V Paršovicích je aktivní Sokol, který kromě cvičení organizuje pravidelně zájezdy na plavecký bazén, na lyžování, místní kolo stolního tenisu a před poutí tradiční fotbalový zápas. V režii Sokola jsou pochody na Helfštýn, sokolský ples, ale i obnovená tradice Vodění medvěda. Novodobou tradicí se také staly cyklistické výlety do okolí. Sokol Paršovice se pravidelně zúčastňuje hromadných veřejných tělovýchovných vystoupení. Na XIII. všesokolský slet v roce 2000 nacvičovalo více než 70 cvičenců, vystoupení v Praze se zúčastnilo 52 cvičenců a kteří vystupovali ve dvou skladbách.

Od roku 1942 je v obci Sbor dobrovolných hasičů, který rovněž vyvíjí bohatou činnost a dosahuje též velmi dobrých výsledků při práci s mládeží. Do činnosti v obci se zapojuje

i Myslivecké sdružení Hrabina, které má 41 členů. Jejich hlavní činností je ochrana přírody a péče o zvěř. Již tradičně pořádají každým rokem Střelecké závody na střelnici Školního polesí. Paršovicými je využívána knihovna s více než dvěma tisíci svazky.

Vodovod má obec ze sedmdesátých let 20. století, vybudovaný v rámci skupinového vodovodu "Žáhoří". V sedmdesátých letech prošlo rekonstrukcí také elektrické vedení.

Začátkem devadesátých let 20. století investovala obec do rozšíření veřejného osvětlení v horní části Paršovic, úpravy zídky na hřbitově a rekonstrukce některých chodníků. Novou střechu získala budova školy, dokončena byla plynofikace obce a opravena byla fasáda kostela sv. Markéty.

Staré rody

Klvaňovi, Kučerovi, Sehnalovi, Vinkráččikovi a Kopřivovi.

Zajímavosti

- kostel sv. Markéty z roku 1826
- socha sv. Jana Nepomuckého v podživotní velikosti z roku 1860
- budova fary s vysokou valbovou střechou a historizujícími dveřmi
- boží muka a kříže (dva dřevěné, dva kamenné a jeden žulový)

Partutovice

Jedenáct kilometrů severně od Hranic se na Vítkovické vrchovině rozprostírá v nadmořské výšce 530 metrů rozlehlá horská vesnička Partutovice se 487 obyvateli. Její katastrální výměra je 1 005 hektarů. Obec je díky malebné, takřka panenské krajině vyhledávaným rekreačním místem - v létě turisty i cykloturisty a v zimě lyžaři, kteří využívají místní vleky.

► *Zimní Partutovice*

Okolí vévodí kopec Varta, v lese Bejchlovci pramení v močálech horský potok Partutovka, který se po hodinovém toku vlevá do Ludiny. Po většinu roku je však koryto bez vody.

Na přelom 12. a 13. století se datují pověsti o založení osady Partutovice - původně Bartolovice - Bartolomějem, jehož bratři Jindřich a Dobeš založili nedaleký Jindřichov a Dobešov. Název obce se měnil od označení Partultovice, přes Bartotowicz až byl v roce 1905 nařízením zemského výboru ustálen jednotný název Bartelsdorf, Partutovice.

První písemná zmínka o Partutovicích pochází z roku 1412. Po celý středověk byla obec součástí hranického panství. Historické prameny uvádí, že v roce 1516 v osadě žije 28 usedlíků a dále, že ještě v roce 1530 mají Partutovičtí mlýn v Olšovci.

Po bitvě na Bílé Hoře bylo panství konfiskováno a stalo součástí majetku Dietrichštejnů. Tento rod je vlastnil až do roku 1858.

Místní kostel zasvěcený sv. Mikuláši byl postaven na hřbitově v letech 1786 a 1789 z tvrdého zdiva na místě starého, malého a úplně sešlého kostelíka. Opraven byl roku 1855 a roku 1857 byla opravena fara. Hlavní oltář sem byl přemístěn ze španělské kaple v Novém Jičíně, vedlejší oltář sv. Anny ze Stříteže nad Ludinou, kazatelna ze zrušeného fran-

tišánského kostela v Kroměříži. První jednotřídní školu měla vesnice v roce 1780. Kapacitou přestala postupně stačit a tak byla budova rozšířena přístavbou v roce 1886.

Místní lidé využívali odpradáva velmi příznivých větrných podmínek ke stavbě větrných mlýnů. Historické prameny uvádějí, že na Hranicku bývalo tolik větrných mlýnů, že se této lokalitě říkalo Moravské Holandsko. Ještě před sto lety bylo možno na Hranicku napočítat 70 větrných mlýnů, z toho v Partutovicích tři, ale už v roce 1935 se tento počet ztenčil jen na osmnáct, v Partutovicích na dva "větřáky". Dnes jsou v okolí Hranic zachovány už jen tři, a to ve Skaličce, Partutovicích a v Porubě. V Partutovicích, stejně jako ve Skaličce, je větrný mlýn dřevěný, nazývaný beranní neboli německý. Má tvar dřevěného čtyřstěnného hranolu a celá stavba se proti větru otáčí i s křídly - na rozdíl od méně obvyklého holandského typu mlýna, který je zděný, stavba má válcovitý, kónický tvar, zužující se do výšky. U tohoto typu mlýna se otáčí pouze kuželovitá střecha s křídly a proto se v takovémto mlýně dalo bydlet - tento ojedinělý typ mlýna najdeme v Porubě. Partutovický větrný mlýn stojí východně od obce na kopci v nadmořské výšce 560 metrů. Technická památka z roku 1837 prošla rekonstrukcí a zájem turistů budí nejen samotná stavba, ale i dochované vnitřní zařízení.

■ (vlevo) Kostel sv. Mikuláše postavený v letech 1786 až 1789

Barokní socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1802

V roce 1900 v obci žilo 499 Čechů a 6 Němců. Silnice z Partutovic na jih do Olšovce a na sever do Luboměře byla postavena v roce 1930. Tehdy zde žilo 471 občanů české národnosti a 13 lidí národnosti německé. Proto zůstal vsi již jen český název. Obec v třicátých letech neměla elektrifikaci, vodovod ani kanalizaci, dokonce zde nebyl ani jediný radiopřijímač. V roce 1932 byla postavena nová dvoutřídní škola i s bytem pro řídícího učitele.

V roce 1938 se za demarkační čarou Velkoněmecké říše ocitlo pět českých obcí - kromě Partutovic i Střítež nad Ludinou, Jindřichov, Luboměř, Spálov a osada Heltínov. Po složitých jednáních byly ještě v listopadu 1938 Partutovice, Jindřichov a Střítež nad Ludinou vráceny republice.

Novodobá historie

V současnosti v obci žije 487 lidí. Pracovní příležitosti v místě poskytuje hlavně Zemědělské družstvo Partutovice, které jako jediné v okrese produkuje uznanou sadbu brambor a kvalitní konzumní brambory k zimnímu uskladnění, a dále firma Noel, která se zabývá výrobou nábytku. Mimo to v obci najdeme několik živnostníků - tři stolaře, malíře a natěrače, různé opraváře. Většina místních však dojíždí za prací do Hranic a okolí. Dopravní spojení místních zabezpečují autobusy. V obci je mateřská škola a první až pátá třída základní školy. Do vyššího stupně dojíždějí děti do Stříteže nad Ludinou. Obec je plynofikovaná, provedena byla telefonizace

a oprava budovy obecního úřadu. Partutovice mají schválený územní plán, při jehož zpracovávání byla oceněna zajímavá architektura starých domů a zvláště jejich rekonstrukce v selském stylu. Za architektonicky nevyhovující byly označeny některé nové domy, stejně jako hrůzná dominanta obce - vodojem. Podle územního plánu se budou povolovat pouze stavby a jejich rekonstrukce v selském stylu.

Na nákupy se v Partutovicích chodí do soukromého obchodu a do smíšeného zboží, které provozuje zemědělské družstvo. V místě je kadeřník, nechybí hospoda - hostinec Na Fojtství s kulturním sálem, kde probíhají místní plesy, zábavy a diskotéky. Za lékařem dojíždějí Partutovičtí do Olšovce. Pod správou obecního úřadu je obecní pálenice, kterou obec vybudovala z původní mateřské školy. Možnost koupání nabízí nedaleké přírodní koupaliště - lom v Olšovci.

Aktivně činný je v obci Sbor dobrovolných hasičů, raritou je samostatné hasičské družstvo žen. Nezahálí ani myslivecké sdružení, rybáři a Jednota Orel.

Od roku 1997 má obec svůj znak a prapor.

Staré rody

Blahovi, Janíčkoví, Keclíkoví, Kandlerovi, Hýbnerovi, Voldánovi, Maršálkovi, Šindlerovi, Pešlůvi, Brhlovi a Kubáčovi.

Památky

- větrný mlýn z roku 1837, technická památka budící zájem turistů
- barokní kostel sv. Mikuláše, postavený v letech 1786 až 1789, v interiéru barokní varhany, na věži jsou tři zvony
- barokní socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1802 za kostelem.
- čtyři kamenné kříže

Polom

► Domy v Polomi jsou roztroušené

Deset kilometrů severovýchodně od Hranic v nadmořské výšce 368 metrů leží Polom, jejíž katastrální rozloha je 824,4 hektarů. Obcí, kde dnes žije 294 obyvatel, prochází významná železniční trať a frekventovaná silnice. Protéká jí řeka Luha, jejíž údolí je nejnižší položeným územím obce (270 metrů nad mořem). Ve východní části je na Luze pět polomských rybníků. Od údolí stoupá terén jižně na svahy Příborské pahorkatiny (nadmořská výška 368 metrů), severně do Oderské pahorkatiny a Moravské brány. V lokalitě jsou ložiska cihlářské suroviny. Obec nemá centrální prostor, železnice a silnice ji rozdělují na několik částí a omezují tak její územní rozvoj.

Původní název obce - Polomy - ukazuje na velmi starou osadu slovanského původu a je odvozen od pískovcových lomů v této lokalitě. Polom, kterou údajně založil mnich Jurik, je zmiňována mezi osadami na území, které v roce 1201 markrabě Vladislav odňal rajhradskému klášteru a daroval hradišským premonstrátům.

S historií obce je spjata historie dědičného fojtství. Dědičný fojt byl správcem obce - rychtářem a ve středověku chránil tzv. Jantarovou cestu, na níž Polom ležela, před loupežnými přepady. K fojtství patřil zájezdní hostinec, který byl důležitým střediskem, kde se soustředil dopravní ruch z Valašska a Kravařska. Sedláky živilo převážně formanství, k zemědělství přešli až později.

Před třicetiletou válkou byla Polom výhradně česká, brutálními nájezdy švédských vojsk, jejichž přítomnost dokládají nálezy podkov a švédských zbraní na okolních polích, byla zpusťována a téměř vyliďněna. Po vestfálském míru byla osídlena Němci.

Starým rodem tu byli kromě Klezelů Váňovi, kterým patřil od roku 1648 mlýn. S rodinou mlynáře Váni byl příbuzný rod Rablů, který dědil fojtství a když roku 1898 vymírá, během asi dvanácti let se vystřídali čtyři majitelé, z toho dva Češi. V roce 1910 přechází fojtství koupí do rukou české rodiny Rieglov, v jejichž rukou bylo ještě v roce 1935. Pro tento český rod nebylo lehké žít v Polomi, protože vztahy s Němci zde byly vždy velmi napjaté.

Německá škola, která byla v Polomi založena v roce 1787, byla až do roku 1893 jednotřídní, pak byla rozšířena přístavbou na dvojtřídku.

Počátkem 20. století byl v Polomi jen jeden český spolek - Odbor Národní jednoty (založen 1922). Němci měli v té době čtyři spolky - Deutscher Kulturverband (1897), místní Hospodářský spolek (1910), Spolek dobrovolných hasičů (1922) a Spolek Němců (1885).

Od roku 1922 je v obci také česká menšinová škola, kam

chodilo dvacet dětí. V roce 1930 byli v Polomi tři hostince, čtyři obchody, dva řezníci, tři obuvníci, kovář, dva stolaři, dva tesaři, kolář, zámečník, mlýn, dvacet čtyři živností, cihelna rodiny Rablů, výroba cementového zboží pana Franka a mlékárna s výrobou sýrů Švýcara J. Kellara.

V roce 1945 ustupující německá armáda načas ochromila dopravu, když vyhodila tři mosty na železnici a jeden silniční. Výbuchem utrpěly i domy v blízkosti mostů. Obec byla osvobozena 7. května 1945. V témže roce ukrajinští zajatci vypálili cihelnu. Většina historických dokumentů z období do roku 1945 zmizela s odsunem německého obyvatelstva po skončení II. světové války.

Novodobá historie

V roce 1946 byl ve třech etapách proveden odsun Němců a do obce na výzvu české vlády přicházejí čeští osídlenci. I přesto zde významně poklesl počet obyvatel. Zatímco před druhou světovou válkou bylo v obci 100 domů, kde žilo 718 lidí, z toho 168 Čechů (ze zemědělských starousedlíků zde byly dvě české rodiny - rodina Petřkovských a Pastrňáková) a 545 Němců, v roce 1950 zde žilo už jen 553 lidí. Pokles pokračoval i v pozdějších letech, v roce 1970 tu bydlelo 431 lidí a v roce 1991 306 obyvatel.

Ještě po válce tu bylo mnoho živností - panelárna, řezník, zámečník, švec, krejčovství, mlýn, výroba sýrů Laktos, dva obchody, dvě hospody, mlékárna a obecní prádelna. Národní správu nad cihelnou převzal Mojmir Prášil, který ji opravil a zprovoznil. V roce 1947 bylo zavedeno veřejné osvětlení a Kellarova mlékárna, která byla v letech 1945 až 1946 v národní správě, se stala výrobnou sýrů Laktos. V roce 1948 byla znárodněna cihelna.

Národní škola v Polomi byla otevřena v roce 1945, do roku 1946, kdy byla zřízena druhá třída, byla jednotřídní. Mateřská

škola zahájila provoz v roce 1945, jesle v roce 1952. V roce 1957 se škola rozšířila o třetí třídu, ale rok poté vyhořela a do roku 1961, než se znovu začala učit v opravených učebnách trojtřídky, probíhala výuka v nouzových prostorách JZD. V roce 1952 byl zprovozněn místní rozhlas a v sále hostince se otevřelo kino.

V roce 1949 založilo jedenáct členů JZD, jehož majetkem se v roce 1950 stává výroba sýrů Laktos a je v ní umístěna výkrmna vepřů a skladiště zemědělských plodin. V roce 1952 začal Místní národní výbor budovat rybníky. O tři roky později byl v Polomi založen Státní statek - rybníkářská farma Polom. Ten převzal polnosti bez hospodáře a přikročil k dokončení rybníků, které byly poprvé napuštěny v roce 1956. Koncem roku 1956 je jedna třetina půdy v JZD, třetina ve státním statku - rybářská farma a třetina patří soukromým zemědělcům. JZD

Železniční most

(vpravo) Původní dveře kostela sv. Bartoloměje v Potštátě

hospodařilo na 350 hektarech zemědělské půdy, mělo 79 členů a neprosplávalo. Proto byla v roce 1961 jeho činnost ukončena a zemědělskou půdu převzaly státní statky.

V červenci 1957 zasáhla obec katastrofální povodeň a proto se začalo s regulací pítoků a stavbou propustě na Luze. V roce 1961 v obci funguje Cihelna a Prefa, která vyráběla tvárnice a dlaždice. Cihelně byl vyměřen nový hliník u nádraží. V roce 1962 je Polom začleněna pod střediskovou obec Bělotín.

V devadesátých letech začíná podnikat v Polomi v objektech živočišné výroby firma Petro-Diko (výroba hřebíků a zpracování dřeva), která zaměstnává většinu místních lidí, autodoprava Eurotrans, soukromá cihelna, soukromý bufet Bojka na nádraží, prodejna smíšeného zboží Jednoty, firma Vesa (prodej paliv). Roku 1992 se obec osamostatnila. V roce 1993 byla dokončena oprava kaple. V roce 1995 byl do budovy mateřské školy přesunut obecní úřad, opraven a vymalován kulturní dům a opravena komunikace za tratí.

Děti dojíždějí do Základní školy v Bělotíně, mateřská škola je zde zatím v provozu. V roce 1996 byla zrekonstruována čistíčka odpadních vod u mateřské školy. Protože je v obci převážná část domů bez pitné vody nebo ji mají závadnou, přistoupila obec v roce 1997 k výstavbě vodovodu. Při červencových povodních toho roku bylo zatopeno 12 domů do výše až jeden metr a hladina dosahovala místy 1,7 metru.

V obci, kde dnes žije celkem 294 lidí, je z ekonomicky aktivního obyvatelstva 40 % bez práce. Přímo v místě je nabídka práce minimální, jen několik lidí zaměstnává cihelna.

Obec nemá centrální prostor, komunikace ji rozdělují na několik částí. Mezi silnicí a železniční tratí je obecní úřad, v jehož budově je knihovna a mateřská škola, stojí tu pohostinství Stopka s kulturním sálem, prodejna smíšeného zboží a jediné sportovní zařízení - travnaté fotbalové hřiště, dále je v tomto prostoru kaple, obytné domy, cihelna. Jižně od železniční trati je obytná a rekreační zástavba, kterou tvoří původní zemědělské usedlosti, novější rodinné domy a bytové domy. V západní části obce jsou rozsáhlé zahrádkářské osady. V severovýchodní části obce je ložisko cihlářské suroviny a dobývací prostor cihelny. V celé obci by měl být letos zaveden vodovod, započato bylo s plynifikací, o jejíž další etapě se jedná. Místním také chybí kanalizace.

V obci vyvíjí činnost Střelecký klub, Sbor dobrovolných hasičů a Myslivecké sdružení Luha.

Zajímavosti

- osmnáct metrů vysoký dub letní, starý 140 let a šest stromů lípy malolisté, z nichž nejstarší stoosmdesátiletá letá je vysoká 20 metrů
- filiální kaple z roku 1846
- kříž u kaple z roku 1852
- kříž na západním okraji Polomi
- kříž u silnice na Blahutovice
- pět polomských rybníků

Potštát

V horské kotlině Oderských vrchů severně od Hranic, v nadmořské výšce 500 až 600 metrů se na rozhraní tří okresů rozprostírá bývalé město Potštát, starobylá obec, jejíž součástí jsou dnes vesnice Boškov, Kovárov, Kyžlířov a Lipná. Celkem zde žije 1 245 obyvatel. Nedotčená, panenská příroda - zvláště "Potštátské skalní město" a zajímavé historické památky lákají k turistice v každém ročním období - v létě k vycházkám po turistických stezkách, v zimě k lyžování na sjezdovkách či k jízdě na běžkách romantickou krajinou.

● Celkový pohled

I když na Potštátsku jsou známy nálezy z mladší doby kamenné, trvalé osídlení pochází až z přelomu 13. a 14. století, kdy zde vzniklo poddanské město s ochrannou tvrzí.

První zmínka o Potštátu, už jako o městě, je z roku 1318, kdy Záviš z rodu Půtoviců (odtud název obce Půtovo město čili Potenstat) prodává statky v Křenovicích biskupu Konrádovi. Ve druhé polovině 14. století za držby pánů z Kunštátu a Poděbrad město zvzrálo získanými privilegii.

Nejstarší zmínka o potštátské, se vši pravděpodobností luteránské škole, spadá do roku 1582. K jejímu pokatolictění dochází v roce 1628.

Na počátku 17. století byl postaven renesanční zámek na základech bývalé tvrze (hradu). Pohromou byl rok 1623, kdy byl za protihabsburský odboj zkonfiskován majetek Podstátských a darován nemanželské dceři Rudolfa II. - Karolině d'Austria-Contecroy. Následovalo těžké období protireformace a drancování za třicetileté války. Pozvolná rekonstrukce potštátského panství, na níž se podílel energický regent Martin Desmarez, nastala až po ukončení války.

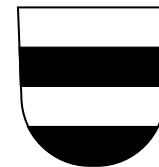
V roce 1663 získali panství Walderodové. V 18. století dochází k rozvoji řemesel a město se rozvíjí v duchu baroka.

Když rod Walderode vymřel, panství získali jejich příbuzní

Desfours, kteří obohatili potštátský zámek o cenné sbírky (ty byly mnohem později, v roce 1936 během dědických sporů mezi potomky rodu Desfours-Walderode prodány Baťovu koncernu). Po požáru v roce 1813 získal zámek opravami dnešní podobu.

K dalšímu rozkvětu městečka dochází až po skončení napoleonských válek, v roce 1821 je založena v Boškově - Heřmánkách sklárna. Celé 19. století přináší Potštátsku podnikatelský rozvoj - v roce 1860 zahajuje výrobu hedvábnická továrna Flemnich. Rozmach však odhalil na přelomu století nedostatečnost dopravního spojení s okolními obyvateli, což se projevilo úpadkem sklářství, snížením pracovních příležitostí i počtu obyvatel.

V roce 1902 byla dokončena stavba nové budovy školy, neboť stará z roku 1826 již nestačila. V roce 1903 byla ve staré školní budově otevřena měšťanská škola. Školství na Potštátsku bylo německé, protože místní obyvatelstvo je od 13. století převážně německé národnosti. Z celkového počtu 1 518 obyvatel tu žilo v roce 1900 pouze 74 Čechů. Ke zřízení české školy pro českou menšinu dochází až v roce 1928. Její činnost ukončil Mnichovský diktát.

Novodobá historie

Po druhé světové válce začalo v roce 1946 po odsunu Němců dosídlování českým obyvatelstvem. Na Potštátsku zůstalo jen 129 původních obyvatel. Po osvobození zanikají německé školy a buduje se české školství. Hned po válce zde byla otevřena základní umělecká škola.

Následujících padesát let totality bylo obdobím stagnace Potštátska. V současnosti sem jezdí zájezdy německých turistů, kteří navštěvují zaniklé vesnice ve vojenském prostoru Libavá.

Prostory zámku využívají dnes mateřská škola, místní knihovna, místní kulturní středisko, je zde společenský sál, obřadní síň, obecní úřad a stálá expozice Potštátska.

Zámek obec opravuje od roku 1989, kdy se staticky zajišťovalo podloží, postupně se opravovaly jednotlivé míst-

nosti, měnila se střešní krytina, okapy, žlaby a okna do nádvorí.

Na kulturním dění se podílí místní kulturní středisko, Základní umělecká škola, pěvecký sbor Mír, ochotnický sbor Jirásek, žáci mateřské a základní školy. Takřka padesátiletou tradici má TJ Sokol, dvacetipětiletou tradici oddíl fotbalu, přes třicet let je v provozu knihovna.

V roce 1994 byla dokončena úprava vody v Potštátě, která je schopna zásobovat široké okolí. Od roku 1995 má Potštát znak a prapor. V roce 1997 byl vybudován vodovodní řad do obce Kyžlířov. V roce 1999 se prováděla sanace hráze vodní nádrže Harta, která je jediným zdrojem pitné vody. Obec není dosud plynofikována. V roce 1997 bylo vybudováno devět malometrážních bytů z budovy bývalého obecního úřadu, který v roce 1996 přesídlil do budovy zámku, a v roce 1999 bylo z bývalé budovy kina vybudováno osm dvoupokojových bytů. Opravy památek a sítí proběhly v místních částech. V Potštátě byly opraveny fasády domů na náměstí, morový sloup a hodinová věž. Potštát, jehož náměstí bylo vyhlášeno městskou památkovou zónou, chce znovu získat statut města a obecní úřad činí první kroky k potvrzení "bývalých privilegií".

Dnes žije v obci včetně místních částí Boškov, Lipná, Kovářov a Kyžlířov celkem 1 245 obyvatel.

Pracovní příležitosti jsou zde minimální, většina místních za práci dojíždí, ostatní pracují u Vojenských lesů a statků, u akciové společnosti Statky Potštát, v Lisovně nových hmot (AB MAX) v Kovářově, v Pekárně Fojtík Potštát, na Pile Potštát Padesát Lánů, na Pile Kyžlířov, v autodopravě R. Cvešper v Kovářově a u drobných podnikatelů. V obci je soukromé zdravotní středisko praktického, zubního a dětského lékaře, několik obchodů, restaurací, prádelna a kadeřník. V samotném Potštátě dnes žije 799 obyvatel.

► *Kostel sv. Jana Křtitele v Lipné*

■ (vlevo) Památkově chráněné měštanské domy v Potštátě

(uprostřed) Hřbitovní kaple v Boškově

Kostel sv. Bartoloměje z roku 1500 v Potštátě

Boškov

Boškov vždy náležel k panství potštátskému. K obci patřilo sedm samot, nejdůležitější z nich byla samota Kouty. V roce 1870 zde žilo v 75 domech včetně samot 608 obyvatel. Je zde kaple uprostřed prastarého hřbitova, kulturní dům, hasičárna a místní knihovna. V Boškově dnes žije 91 obyvatel.

Kyžlířov

Obec leží východně od Potštátu v nadmořské výšce 545 metrů, její katastrální rozloha činila do roku 1983 před připojením k Potštátu 941 hektarů. Do roku 1923 byla osadou Kyžlířova obec Bořkov. Počátkem 20. století zde žilo v 54 domech 346 obyvatel a v místě byla jednotřídní škola. Ke katastru obce patří zbytky hradu Puchartu a vedle silnice u č. 7 stojí barokní kaple z poloviny 18. století s cenným interierem. V Kyžlířově dnes žije 155 obyvatel.

Kovářov

Kovářov, jehož katastrální rozloha je 957 hektarů, leží necelé dva kilometry severně od Potštátu, v nadmořské výšce

533 metrů. V dobách, kdy byl Potštát významným městem, byl Kovářov údajně jeho předměstím, ve kterém se usídlili kováři a cvočkaři, aby hlukem neobtěžovali. Odtud se vysvětluje i název obce. Vesnice tvořila vždy součást potštátského panství. První písemná zmínka o ní pochází z roku 1394, podobně jako u Boškova, Kyžlířova a Lipné.

V roce 1866 lehl Kovářov popelem, stejně jako sousední Potštát. Plameny zničily staré zápisy a památky jak v Kovářově, tak i v Potštátě. V Kovářově dnes žije 119 obyvatel.

Lipná

Lipná leží pět kilometrů severovýchodně od Potštátu v nadmořské výšce 543 metrů a než byla v roce 1983 sloučena s Potštátem, měla katastrální rozlohu 812 hektarů.

Původní německý název Lindenau (změněn na Lipnou v roce 1948) připomíná dobu, kdy obec obklopovaly mohutné lípy. Významnou místní památkou je kostel sv. Jana Křtitele se specifickým dřevěným pláštěm tmavohnědé barvy. Jeho dnešní podoba je z první poloviny 18. století. Hlavní oltář je zdoben řezbami lidového baroka. Původní srubové stěny byly zpevněny zděnými pilíři. Kolem kostela je 1,3 metru vysoká ohradní zeď z lomového kamene, který je kladen nasucho. Dnes žije v obci 81 obyvatel.

Staré rody

Bannertovi, Jahnovi, Beschelovi, Münsterovi, Potschovi, Röpperovi a Drexlerovi.

Zajímavosti

Potštátské náměstí a jeho nejbližší okolí bylo vyhlášeno památkově chráněným územím a ve státním seznamu nemovitých kulturních památek je evidováno celkem 21 chráněných kulturních památek:

- zámek s areálem parku - čtyřkřídla renesanční stavba z 16. století, která byla postavena na základech někdejšího hradu, který se poprvé připomínal v roce 1377. Zámek prodělal stavební úpravy ve stylu baroka v 19. století. Ze zámeckého parku, založeného v 19. století na místě pravidelné renesanční zahrady, zbylo dnes už jen torzo.
- kostel sv. Bartoloměje - jednolodní, původně gotický kostel z roku 1500 byl v 16. století rozšířen a v 18. a 19. století několikrát přestavěn. Třicet osm metrů vysoká věž byla renovována a zvýšena v roce 1844. Původní je křtitelnice z roku 1688, barokní andělé u svatostánku, sochy sv. Cyrila a Metoděje, socha sv. Floriána a sv. Jana Křtitele a také ručně kované dveře.
- hřbitovní kostel Nanebevzetí Panny Marie - trojlodní barokní kostel vyzdobený vzácnými freskami. Jádru kostela pochází z doby po třicetileté válce. Kostel byl rozšířen roku 1658. Prodělal několik oprav, a to v roce 1884, v roce 1910 a v 70. a 90. letech 20. století.
- hodinová věž, tvořící dominantu náměstí, zděná, hranolová čtyřpatrová stavba s krytou barokní cibulovou bání. Původně renesanční stavba, která byla zbarokizována. V roce 2000 byla opravena nákladem 1,2 milionu korun a ve věži jsou umístěny hodiny, které jsou napojeny na vysílač ve Frankfurtu nad Mohanem.
- barokní socha sv. Floriána v horní části náměstí z roku 1766
- barokní sousoší Kalvárie z roku 1748 na potštátském náměstí je tvořeno křížem, sochou sv. Jana Nepomuckého a sochou sv. Jana Sarkandra
- kašna z osmdesátých let 19. století na potštátském náměstí

- poštovní úřad z první poloviny 18. století
- jednopatrová nárožní barokní hospodářská budova z počátku 18. století s průčelím členěným vysokými pilastry
- barokní sousoší morový sloup s pěti sochami svatých z let 1715 až 1718, nahoře na koňské lavici socha Panny Marie
- pět měšťanských domů z druhé poloviny 17. století
- barokní jednopatrová budova fary z roku 1788
- budova ZUŠ, klasicistní stavba z roku 1827
- hospodářská budova čp. 169 - jednopatrová nárožní barokní stavba z počátku 18. století

Zajímavosti v místních částech Potštátu:

- kostel sv. Jana Křtitele v Lipné z první poloviny 18. století
- zřícenina hradu Pustý zámek (Puchart) ze 14. století nad pohostinstvím "U Tlustého Jana". Hrad byl opuštěn již od 15. století a dnes gotickou stavbu připomínají pouze rozsáhlé valy a zbytky věže
- barokní kaple s cenným interiérem z poloviny 18. století v Kyžlířově
- hřbitovní kaple v Boškově

► *Hodinová věž
na potštátském
náměstí*

Provodovice

Jihovýchodně od Všechovic ve vzdálenosti jeden a půl kilometru se v nadmořské výšce 364 metrů na pomezí okresů Vsetín, Kroměříž a Přerov nachází vesnička Provodovice se 131 obyvateli, s katastrální výměrou 325 hektarů. Návštěvníka zaujme neobvyklý půdorys sídla, kde chybí klasická náves a jednotlivá stavení jsou roztroušená v úzkém údolí a na svazích okolních kopečků.

► *Kříž uprostřed obce*

Provodovice byly odpradávná zemědělskou vesnicí a raritou je, že se zde hodně rodin živilo tkalcovstvím. Název obce je pravděpodobně odvozen od osobního jména Provod a znamená ves lidí Provodových. Podle lidového výkladu symbolizuje pojmenování Provodovice povinnost obyvatel poskytovat doprovod.

V historických pramenech se uvádí název obce v roce 1320 Prowodowice, v roce 1377 Prowodowicze, od roku 1462 ves Prowodositz, od roku 1675 Prowódovice a konečně od roku 1881 Provodovice.

Do roku 1302 byly Provodovice manskou vsí šaumburského hradního obvodu. V tomto období je podle historických zmínek držel Mikuláš ze Šaumburku, číšník biskupa Bruna i Dětřicha.

Do rukou všechovických pánů se Provodovice dostávají v roce 1403. V pramenech se uvádí, že zde tehdy stával samostatný statek, nejspíše ovčín a salaš. Od těchto časů až do roku 1848 měly Provodovice společné majitele a podobné osudy se sousedními Všechovicemi. Od roku 1460 byly majetkem biskupského průvodce Václava z Bašty, a to až do

roku 1532. V roce 1656 bylo ve vsi 17 domů, z nichž bylo deset pustých. V roce 1791 tu žilo ve 29 domech 187 obyvatel.

Roku 1729 patřila obec k hrdebnímu soudu do Kelče. Stejně jako většina obcí, mají také Provodovice pečeť, pocházející z 18. století.

Novodobá historie

Se Všechovicemi a Komárnem byla ves spojena silnicí teprve po roce 1948. Do roku 1960 patřily Provodovice pod okres Holešov. V roce 1983 byly připojeny k sousedním Všechovicím a od komunálních voleb v roce 1990 jsou opět samostatnou obcí.

Přes starobylost obce o ní není kvůli nepříliš velké významnosti a velikosti v pramenech mnoho zmínek. Místní vedli kroniku v letech 1923 až 1953, v současné době pracují na jejím doplnění do roku 1990.

V obci dnes žije v 58 číslech popisných 131 obyvatel.

Staré rody

Irglovi, Foukalovi, Hradilovi, Přilesští, Rajnochovi, Novosadovi, Horákovi, Novotní, Doležalovi, Foretarovi, Koblihovi, Ovčačkoví, Loupandovi a Zdráhalovi.

Zajímavosti

- kříž uprostřed obce, v blízkosti silnice na Všechnovice
- kříž u silnice směrem na Komárno
- lípa, jejíž stáří zatím nebylo odhadnuto

Přímo v Provoďovicích nejsou žádné pracovní příležitosti a za prací se musí dojíždět. V místě je jeden soukromý zemědělec, který se kromě klasické zemědělské výroby zabývá chovem koní a stahováním dřeva z lesa. Z živnostníků zde najdeme klempířství. Okolní pozemky obhospodařuje Zemědělské družstvo Všechnovice, které má v obci kravín. V místě není a nikdy nebyla ani základní škola, ani mateřská škola, děti dojíždějí do Všechnovic. Pod Všechnovice obec patří také poštou a farou. V budově obecního úřadu je knihovna a obchod.

Aktivně v obci působí Sbor dobrovolných hasičů, Červený kříž a Myslivecké sdružení, které se stará o rybník, kde chová kačeny a ryby.

K oslavám, schůzím a jiným setkáním místních slouží kulturní místnost v budově požární zbrojnice. V sousedství budovy je vyletiště, kde v letním období probíhají zábavy.

V roce 1998 byla v rámci sdružení VES GAS dokončena v obci plynofikace. Obecní kanalizace je napojena na čističku do Babic. Část obecního lesa bylo nutno vykácet kvůli kůrovci a pět hektarů nově zalesnit. Znak a prapor má obec od roku 2000.

► (nahore) Provoďovice nemají žádný centrální prostor

Stodoly v Provoďovicích

Radíkov

Na posledním výběžku Oderských vrchů se osm kilometrů severozápadně od Hranic rozprostírá v nadmořské výšce 541 metrů Radíkov - vesnička s malebnými chaloupkami, na jejímž území leží lovecký letohrádek Kunzov, cíl výletníků převážně v letním období. V Radíkově žije 142 lidí, katastr obce má rozlohu 705 hektarů a na jeho polovině jsou lesy.

► *Celkový pohled*

Už v 11. století žili v Radíkově lidé. Tehdy osada patřila zemanu Vojtěchovi, který byl u poddaných oblíben, protože je příliš nezatěžoval robotami. Jeho dcera Ludmila se stala manželkou rytíře Jana Horeckého, pána na hradě Drahotuchu. Rod rytířů Horeckých vládl kraji ještě ve 12. století.

První písemná zmínka o Radíkově pochází z roku 1353, kdy vesnice náležela k Drahotuším. V roce 1569 měl Radíkov 21 obyvatel. Po bitvě na Bílé hoře císař Ferdinand II. v roce 1622 daroval Radíkov kardinálu Františku Dietrichštejnovi. Z roku 1766 má obec pečeť. V majetku Dietrichštejnů byl Radíkov až do počátku minulého století. Osudy obyvatel obce mapuje Pamětní kniha od roku 1880.

Že byl Radíkov původně českou obcí, dokumentují její názvy - v roce 1365 Radjekov, v roce 1437 Radykow, v roce 1612 ves Radikov. Po třicetileté válce se obyvatelstvo smíšenými sňatky poněmčilo a tak už v roce 1672 se uvádí Radikow i Radelsdorf, v roce 1751 Radlsdorf, 1846 Radelsdorf a Radikow a od roku 1881 už Radíkov.

V roce 1790 žilo v Radíkově 184 obyvatel. O zřízení školy uvádí místní kronika: "Kdy byla zřízena první škola není známo. Do roku 1833 se vyučovalo v domku č. 31, pak v budově

č. 37 a od roku 1895 v nové budově č. 48."

Čas, kdy v Radíkově vítr poháněl čtyři větrná kola, dnes připomíná snad jen větrák na čerpání vody u jednoho z domků. Poslední větrný mlýn pocházel z roku 1846 a svému účelu sloužil velmi dlouho.

V roce 1908 byly v obci dva hostince, větrný mlýn, kovář, obuvník, několik tesařů a zedníků. Ze spolků zde v roce 1909 působila Národní jednota a od roku 1914 hasičský spolek.

Radíkovu se nevyhnuly obě světové války. Do první světové bylo v roce 1914 odvedeno 29 mužů a další pak k službě do nemocnice. Z války se nevrátilo devět mužů. Na jejich památku byl v roce 1924 postaven pomník.

Za druhé světové války vedla demarkační čára za Radíkovem a velká část pozemků se nacházela na okupovaném území. V rámci všeobecné mobilizace odešlo nejprve 19 mužů a poté i další. Totálně nasazeno bylo devět mužů. Několik občanů bylo zajato gestapem a zavlčeno do koncentračních táborů. Počátkem května přišlo do Radíkova 180 maďarských vojáků, lhostejně očekávajících konec války. Těsně před osvobozením, 8. května 1945, dorazila do vsi ustupující jednotka Němců, která byla druhý den zajata.

Novodobá historie

V roce 1958 vstoupili všichni místní do Jednotného zemědělského družstva a vlastními silami vybudovali kravín, vodovod a seník. Do obce začíná jezdit autobus, zřízena je pošta a jednou měsíčně jsou v knihovně promítány filmy. V roce 1962 bylo započato s výstavbou nové samoobsluhy a v obci je zaveden místní rozhlas.

V roce 1970 byla zrušena škola a tak dnes děti dojíždí do Drahotuše a ti nejmenší do mateřské školy do Hrabůvky nebo Drahotuše.

Dnes žije v Radíkově 142 lidí v 59 popisných číslech. V obci je málo podnikatelských aktivit - nákladní doprava, stavební firma Stavmonta, autolakýrník, firma na zemní práce a provozovna bufetu na Kunzově. Většina místních za prací dojíždí do Přerova a do Hranic.

Zemědělská výroba v této původně ryze zemědělské obci po roce 1989 klesala. Současným provozovatelem bývalého JZD je akciová společnost Drahotuše Zemědělská, která má v kravíně v Radíkově ustájeno kolem dvou set kusů hovězího dobytka.

Radíkov je navržen na zařazení do Přírodního parku Oderské vrchy, neboť zde jsou ideální podmínky pro dlouhodobou rekreaci. Už nyní využívá oblast mnoho chatařů a chalupářů. V jižní části katastru je chatová lokalita Kunzov a přímo v obci je jedenáct rekreačních chalup a šest chat.

Sbor místních hasičů čítá 79 členů. Družstvo mužů zvítězilo ve všech sedmi ročnících Velké ceny okresu Přerov. V šestileté historii Extraligy ČR jako jediní v republice třikrát zvítězili právě radíkovští hasiči, dvakrát získali druhé místo a jednou byli pátí. Úspěšně si vede i družstvo žen, které ve Velké ceně okresu jednou zvítězilo a dvakrát bylo druhé.

V extralize obsadilo družstvo žen jednou druhé místo, třikrát páté místo a dvakrát šesté místo.

Mimo to jsou v obci aktivní i myslivci a včelaři. V obci je kulturní dům, který ale není příliš využíván. K dispozici je knihovna.

Pravidelně se koná Kácení máje, hasičské soutěže, hasičský ples a vystupuje zde divadelní soubor Tyl Drahotuše. Za bývalou školou je tenisové hřiště, na konci obce fotbalové hřiště s vyletištěm, které převážně využívají hasiči. Radíkovští si postavili osvětlení rybníka, aby mohli v zimě bruslit a hrát hokej. Za obcí ve směru na Středolesí bude na jaře 2002 otevřeno první golfové hřiště na Hranicku.

V obci proběhla rekonstrukce elektrické sítě, veřejného osvětlení, výměna oken v kulturním domě. Byla vyčištěna nádrž na pitnou vodu, v níž místní našli raky, které pak roznášeli po potocích. Vodovod je v obci z roku 1976. Přehradní nádrž je za vesnicí zásobovaná pravostranným přítokem Lukavce a po průchodu úpravnou teče voda do vodojemu. Každoročně se po částech vyměňuje část litinového potrubí za plastové. Byla dokončena plynifikace.

Stavba cesty spojující Radíkov s Uhřínovem byla zahájena v roce 1988, ale nebyla dosud dokončena.

Staré rody

Hynčicovi, Prokešovi a Lévovi.

Památky

- lovecký letohrádek Kunzov - byl postaven v údolí Lukavce podle vzoru středověkých hradů v letech 1907 až 1908 továrníkem Antonínem Kunzem. Měl být předhradím hradu, jehož stavba byla plánována na kopci nad Kunzovem. Hrad měl sloužit jako letní sídlo pro nástupce rakouského trůnu Ferdinanda. Ten byl však v Sarajevu zavražděn a tak k výstavbě hradu nedošlo. Dodavatel stavby Antonín Kunz se pro dluhy zastřelil a plány hradu shořely.
- tři kříže z let 1850, 1904 a 1906
- pomník padlých z roku 1924
- místní kaple z roku 1939
- boží muka
- sv. Ján
- stoleté lípy
- donedávna se Radíkovští pyšnili tisíciletou babykou. Strom babyka obecná čili javor polní rostl u silnice vedoucí do vesnice. Byl sedm metrů vysoký a obvod kmene ve výšce jednoho metru byl téměř tři metry.

■ Kaple z roku 1939

(vpravo) V katastru Radíkova leží lovecký letohrádek Kunzov

Rakov

Deset kilometrů na jih od Hranic leží na záhorském hřebenu v nadmořské výšce 325 metrů vesnička Rakov s 376 obyvateli. Katastrální výměra obce činí 496 hektarů, z toho jedenáct hektarů tvoří lesy. Katastrem obce protéká Opatovický potok, Dolnonětčický potok a jejich bezejmenné přítoky.

Původně se vesnička říkalo Rakové, podle raků, kteří se zde hojně vyskytovali. V roce 1371 se uvádí Racowe, 1447 Rakowe, 1718 Rakow a od roku 1872 již Rakov. V dosud nezveřejněných zápiscích místní pamětník Antonín Hošťálek uvádí: "Osada měla tvar trojúhelníku... na začátku trojúhelníka byla brána, která se na noc zamykala. Dodnes jsou zachovány názvy těchto vstupních částí do obce - Vrch - brána, Dolní brána, Zabraní. Před každým vstupem do obce byl postaven kříž. Na Vrch - bráně byl kříž dřevěný, který byl v roce 1932 vyměněn za kamenný. Kříž na Zabraní byl opatřen nápisem 'Bud' vítán, kdo s dobrým úmyslem přicházíš'. Nápis se však nedochoval."

Přestože Rakov je vsí, jejíž začátky souvisí se slovanskou kolonizací "Záhoří", písemné prameny se o ní zmiňují až v roce 1371. V tomto roce prodává Jan z Dobrotic Rakov spolu s Paršovickými a Valšovickými Vokovi z Kravař a jeho bratrům Drslavovi a Lackovi. Tím se Rakov stal součástí rozsáhlého helštýnského resp. lipenského panství. Od roku 1622 je panství majetkem Dietrichštejnů, a to až do konce feudální éry v roce 1848. Nejstarší rakovská pečeť pochází z roku 1752.

Roku 1882 zde byla založena škola na místě selského gruntu a roku 1883 dosazen první správce, učitel ze Zbrašova F. Šromota. Obec nechala v roce 1898 vybudovat vodovod, jehož projekt zpracovala a výstavbu provedla firma Kunz v Hranicích, která dodala také větrný motor s čerpadlem, výtláčné potrubí do rezervoáru a rozvedla vodu do selských stavení v horní části obce. Pro ostatní obyvatele byly postave-

► *Rakov - pohled od severu*

ny výtokové stojany. Voda po celé obci byla rozvedena až po druhé světové válce.

V Rakově od roku 1893 působil hasičský spolek, od roku 1898 čtenářsko-hospodářský, v roce 1912 vznikla Omladina a v roce 1924 Sokol a Orel. Až do roku 1924 stával v Rakově větrný mlýn, který pocházel z roku 1793.

Novodobá historie

V obci dnes žije 376 lidí ve 122 číslech popisných. Hospodaří zde tři soukromí zemědělci na celkem osmdesáti hektarech zemědělské půdy. Zemědělské družstvo Paršovice, které donedávna obhospodařovalo okolní pozemky, je v likvidaci. Lidé, kteří tam pracovali, začali soukromě podnikat nebo dojíždět za prací do okolních měst. V obci je firma, která upravuje a vyrábí nábytek, autoopravna, pokrývačství, klem-příství, soukromý hostinec a soukromá prodejna.

Zdravotní péči pro místní zajišťují zdravotní střediska v Soběchlebských, v Lipníku a v Hranicích. Pro sportovní a společenské aktivity místních slouží kulturní sál, tělocvična a hřiště. K dispozici je knihovna.

► (vlevo) Zvonička z roku 1868

Při všech vjezdech do Rakova jsou kříže

Dvojtřídní škola byla zrušena v osmdesátých letech. Z jedné třídy vznikl obecní byt, ve druhé funguje mateřská školka. Děti dojíždí do základní školy do Hranic, Soběchleb či Paršovic.

Již tradičně obecní úřad organizuje dětský maskarní bál a na výletě ukončení školního roku. Na pořádání plesů a předhodové zábavy se podílí místní spolky - hasiči, Sokol, zahrádkáři a myslivci. Sbor dobrovolných hasičů obnovil tradici hasičských plesů a Vodění medvěda. Za hasičskou zbrojnicí je výletišť s tanečním parketem.

V roce 1992 byla obnovena činnost Sokola. Aktivně působí také Český zahrádkářský svaz, který má základnu v Rakově a je sloučen s paršovskými zahrádkáři. Šest místních myslivců spadá pod Myslivecké sdružení Hrabina Paršovice, které se aktivně podílí na udržování lesních porostů v katastru. Dbá také na pořádek v okolí vodárny, odkud se v historii brala voda přes větrný mlýn. Od roku 1995 má obec svůj znak a prapor.

Obec vlastní les o výměře jedenáct hektarů, kde vytěžila stromy napadlé kůrovcem a poté vysadila asi dva tisíce stromků. Obec také revitalizovala oblast Dolnonětčického potoka. Je připraven projekt kanalizace ve spolupráci s Paršovci. Po demolici bývalého statku vznikla tři stavební místa, která obec nabídla k prodeji s cílem přilákat mladé lidi do vesnice. Podle územního plánu obec počítá ještě s osmácti stavebními místy.

Staré rody

Kučerovi, Kuličkovi, Hošťálkovi, Kopřivovi, Zamazalovi, Šindlerovi, Macháčkovi a Sehnálkovi.

Zajímavosti

- zvonička ve vsi z roku 1868 se zvonem z roku 1678
- dvě sochy sv. Josefa a sv. Jana Nepomuckého
- pomník obětem první světové války z roku 1920
- tři kříže při vjezdech do obce, které měly ochránit před živelnými pohromami a od nemocí
- čtyři lípy malolisté "U Trojice" - nejstarší z nich - stoletá - má obvod kmene téměř čtyři metry. K ní byly v roce 1848, na počest zrušení roboty, vysazeny tři nové, které mají dnes obvod kmene od jednoho a půl metru do dvou metrů.
- lípy na Vrch - bráně byly vysazeny v roce 1918 v upomínku na ukončení první světové války
- na návsi tři lípy malolisté, které byly zasazeny v roce 1938 jako symbol vyhnání českých občanů z českého pohraničí, ke dvacátému výročí založení republiky a ke zradě západních spojenců.
- lípa zasazená v roce 1968 na oslavu padesátiletého výročí vzniku Československé republiky

Rouské

Stavení v Rouském

Deset kilometrů jihovýchodně od Hranic se v oblasti Záhoří rozprostírá v nadmořské výšce kolem 300 metrů na katastru o rozloze 530 hektarů malebná obec Rouské s 267 obyvateli.

Obec Rouské, původně Ruské, je připomínána v roce 1320. Ve 14. a v polovině 15. století ji drželi domácí vladykové. V roce 1359 Tas, v letech 1377 až 1390 Lucek a v letech 1438 až 1444 Bedříšek z Ruského. V roce 1465 prodal Jan Všekec z Poluvsí a Rýznburka statek Augustinovi z Ejvaně, který je na léně uváděn ještě v roce 1476.

V roce 1516 získal Rouské šlechtic slezského původu Jan starší Obešlík z Lipultovic. Jeho děd Jan byl v letech 1433 až 1466 purkrabím na hradě Drahotuši. Ctibor Obešlík, syn babického pána Jiřka staršího, vzpomínaný ještě v roce 1623, byl coby aktivní účastník protihabsburského odboje trestán konfiskací a zemřel patrně v emigraci.

Posledními pány na rousecké tvrzi byli slezští rytíři Rotenberkové z Ketře a Drslavě. Poslední z nich Jindřich zde vládl až do své smrti v roce 1653. Leno pak bylo natrvalo připojeno ke kelečskému panství, tvrz ve vsi ztratila svůj význam jako šlechtické sídlo a záhy nato zanikla. Dnes se ani neví, kde stála, pravděpodobně v místech bývalého arcibiskupského dvora. Od roku 1712 má obec svou vlastní pečeť.

První jednotřídní školu měli v Rouském až v roce 1885, kdy postavili pro tento účel novou budovu.

V roce 1900 žilo v Rouském 352 obyvatel, v místě byly dva hostince, obchod a pět živnostníků. V roce 1919 byl založen spolek Domovina a v roce 1920 Hospodářská besídka. V roce 1926 byla obec elektrifikována.

Novodobá historie

Od roku 1976 spadala obec pod správu Místního národního výboru Všechnovice a v roce 1990 se osamostatnila.

V Rouském žije 267 obyvatel v 70 číslech popisných. Pracovních příležitostí v místě není mnoho. Několik lidí pracuje v Zemědělském družstvu Záhoran Všechnovice, které má v Rouském dílny a úsek zeleniny. Prostory

 (vlevo) Socha sv. Jana Nepomuckého
 Kaplička Povýšení sv. Kříže na návsi

v areálu družstva využívá dnes také sdružení podnikatelů Stolařská výroba. Chovem koní se zabývá firma Juko, která pro zájemce pořádá vyhlídkové jízdy na koních a v létě dětské tábory.

Najdeme tu několik živnostníků: krejčovství, distribuci spodního prádla, dílny firmy Omnis a stolařskou výrobu. Místní za prací dojíždějí do Hranic, Všechev a Kelče.

K nákupům mohou obyvatelé Rouského využít prodejny Jednoty a na pivo zajít do obecní hospůdky, která je pronajata soukromníkovi. Za lékařem, na poštu a ostatními službami musí místní jezdit do Všechev.

V obci nemají školu. Místní děti dojíždějí do nedalekých Všechev do základní i do mateřské školy. Kulturní dům s velkým sálem pravidelně hostí divadelní soubor Tyl Drahotuše. Konají se zde plesy, pouťová zábava, mikulášská besídka, setkání s duchodci. V přízemí kulturního domu je klubovna, které využívají místní spolky ke schůzování, dále knihovna a obecní úřad.

V obci je Sbor dobrovolných hasičů, Rybářský svaz, Myslivecké sdružení Rouské - Malhotice a Český svaz žen. Ještě v roce 1970 zde fungoval velmi aktivní divadelní soubor. Na kulturním dění v obci se podílejí hasiči, kteří pravidelně organizují Kácení máje a Vodění medvěda.

Nad vsí se tyčí monumentální stavba vodojemu, který patří obci. Obec má vodovod, je plynofikována, čištění odpadních

vod zatím řeší soustava tří biologických rybníků. Proběhla rekonstrukce kulturního domu, byly ošetřeny památné stromy. Nového nátěru se dočkala střecha kaple a v přízemí kulturního domu vybudovali místní pohostinství. Bylo zbudováno výletišť s hřištěm, plochou na tenis, volejbal, nohejbal, kuželky a další sporty. Současně se tento prostor využívá k pořádání výletů a zábav v letním období. V majetku obce jsou čtyřicet čtyři hektary lesa.

Staré rody

Němcovi, Vašíčkovi, Ovčáčkovi, Střížínkovi a Tvrdohovi.

Zajímavosti

- lípa Jana Jiskry u staré školy, stará přes tři sta padesát let
- Boží muka ze 17. století, vyřezaná z jednoho kusu dřeva
- kamenný kříž z roku 1891 u domu č. 31
- kamenný kříž u polní cesty směrem na Kelč
- socha sv. Jana Nepomuckého, z roku 1781 v návrhu zápisu na seznam nemovitých kulturních památek
- kaple Povýšení sv. Kříže na návsi

Rybáře

Osada Rybáře leží v táhlém širokém údolí středního Pobečví, vroubeném od jihu výběžky Karpat, na severu výběžky Jeseníků, v nadmořské výšce 239 metrů a má katastrální výměru 998 hektarů. Dnes jsou Rybáře místní částí Hranic, s 10 domy a 24 obyvateli.

Místní jméno Rybáře je rozšířeno pro části osad obývané kdysi rybáři. Podle ústního podání vznikly Rybáře ve 12. století. První písemná zmínka o osadě je z roku 1575. K tomuto datu se v knize Paměti drahotušských kronikářů uvádí: "Ten rok v pátek před svatým Jiří byla veliká voda Bečev, i založil se Matěj Batěk s Matysem Pekařem o deset ovec, že tu vodu přeplyne. I pustil se mezi Rybáři a plynul nedaleko Závrbků Klokotského, deset ovec vyhrál, než div za to hrdla nedal."

Další písemná zpráva z roku 1639 uvádí: "Léta 1639 lávky mezi Rybáři nový udělány, to jest za ouřadu Matěje Matysa. Velká povodeň postihla osadu v roce 1715, dvě chalupy tehdy vzaly za své a voda zasahovala až do Drahotuše."

Obrovské škody napáchala povodeň v roce 1809. V kronice se píše: "Bečva až pod hory se rozlila a přes kostelík, přes Hadovec, a také do Luhu se vylila. Janu Jemelkovi na Rybářích jednu stěnu vyvrátila."

V první polovině 19. století byl při cestě na Rybáře postaven barokní kříž a současně vysazeny dvě lípy. Jedna z nich pak byla zničena při bouři v roce 1965. V roce 1846 se uvádí název vesnice Ribarsch. Od roku 1848 má osada svou zvonici, pořízenou z darů Beaty Macháčové. V roce 1850 se osada nazývala Ribář. Při další velké povodni v roce 1854 zaplavila Bečva celý prostor od Rybář až ke kříži u Drahotuše. V roce 1872 se uvádí název vsi Ribarsch, Rybář a od roku 1881 pak Rybáře.

V roce 1910 byla obnovena zásluhou rybářských občanů zvonice. Jména všech, kteří tehdy přispěli, jsou napsaná na dvanáctistěné plechové stříšce. Při sčítání lidu v roce 1911 bylo na Rybářích patnáct domů a žilo zde 62 lidí.

► *Dřevěná
zvonička
z roku 1848*

Ve dvacátých letech 20. století proběhla první regulace Bečvy. Kámen, potřebný k její stavbě, se vozil z lesa na druhém břehu přes řeku lanovkou. Za první republiky byla v osadě postavena první chata.

V roce 1935 měly Rybáře 15 domů, z nichž tři zmizely rozvodněnou řekou a částečně i požárem. V té době zde žilo 65 osob. V roce 1954 byla za přispění Rudolfa Šebesty opravena zvonička. Plechová stříška se jmény přispěvatelů z roku 1910 byla na památku uschována a vyměněna za šindelovou střechu.

Novodobá historie

Až do roku 1957 byl na Rybářích, a to už od 19. století, výletní hostinec "U zelené hory". Konaly se zde zábavy, výlety, kácení máje. Posledním hostinským byl Josef Kainar. Stavba hostince byla díky své architektuře dominantou Rybář, a to až do roku 1997, kdy dům při povodni spadl.

V šedesátých letech 20. století bylo na Rybářích postaveno 24 chat a rekreačních budov.

Od 19. století až do roku 1967 se uskutečňoval na Rybářích přesun z jednoho břehu na druhý přívozem. Přes řeku byla natažena nad sebou dvě lana a pomocí ručkování na spodním lanu převážel převozník lidi. V letech 1967 až 1969 se uskutečňoval převoz přes Bečvu pomocí lanovky, kterou postavil hajný Arnošt Wildner. V roce 1969 byla pak svépomocí občanů postavena visutá lávka.

Do roku 1976 patřily Rybáře k Drahotuším, poté byly připojeny k Hranicím. V téže roce byl vybudován vodovod. Do té doby měli místní obecní studnu, prát museli v Bečvě, protože v domech byla většinou železitá voda. V roce 1987 byla s přispěním rybářských občanů a tesařského mistra pana Oravy ze Slaviče opět obnovena zvonička. V roce 1989 byla osvětlena cesta z Drahotuš na Rybáře.

Při sčítání v roce 1991 bylo na Rybářích 18 domů, v nich žilo 48 osob. Při povodni v roce 1997 vzal za své kromě třech domů také most, který zde byl postaven v roce 1969. Díky finanční pomoci spřáteleného města Hranic - nizozemského Voorburgu byl postaven v roce 1998 most nový.

V současné době jsou Rybáře místní částí Hranic, vzdálenou čtyři kilometry jihozápadně od města. Žije zde 24 starousedlíků v 10 domech. V létě je osada spíše rekreační oblastí, je tady 24 chat a rekreačních staveb. V blízkém lese je studánka u Samků, kam chodí pro pitnou vodu lidé z širokého okolí. Přes Rybáře vede několik cyklotras.

V roce 2001 byly nově upraveny břehy Bečvy. Rybáře jsou dnes sídlem firmy Pony Auto trend, s. r. o., kde pracují lidé

z Drahotuš a Hranic. V osadě není žádná, ani základní občanská vybavenost. Za lékařem, nákupy, za prací, do školky a do školy musí místní do Drahotuš nebo do Hranic. Na Rybáře nejedí autobus a tak místním nezbývá než chodit pěšky, jezdit na kole nebo auty. Obyvatelé Rybář usilují každoročně o plynofikaci. V místě není zatím kanalizace, elektrická síť byla posílena v devadesátých letech.

Staré rody

Šebestovi, Maléřovi a Bekárkovi.

Zajímavosti

- zvonička z roku 1848, kde třikrát denně zvoní klekání Rudolf Šebesta
- barokní kříž při cestě na Rybáře z první poloviny 19. století

Nový most přes Bečvu

Skalička

Sedm kilometrů od Hranic se v nadmořské výšce 268 až 293 metrů rozkládá na úpatí posledních výběžků Karpat jedna z nejstarších obcí Hranicka - Skalička s 547 obyvateli a s katastrální rozlohou 159 hektarů. Zajímavostí je poblíž Skaličky nevelké vápencové těleso (odtud pochází pravděpodobně název obce Skalička, dříve Skalka nebo Skalice) pocházející z období druhohor. Odkrývá je opuštěný lom v lese napravo od silnice do Kelče za křížovatkou na Zámrsky. Hornina je tady odlišná od ostatních vápenců v Moravské bráně a při těžbě v lomu se tu hojně nacházely různé fosilie - korály, amonity, krunýře raků a ostny ježovek.

► Zemědělské stavení v osadě Kamenec

Že v této lokalitě měli svůj domov již lovci mamutů, dokumentují nálezy kamených nástrojů. První písemná zmínka o Skaličce je z roku 1328, kdy byla olomouckým biskupem Hynkem darována do léna Vlčkovi z Domka. Od roku 1429 vesnice patří ke kelečské farnosti. Majitelé se často střídali, nejdéle patřila Skalička důstojnické šlechtě Ullersdorfů, kteří ji drželi dlouhých sto dvanáct let, až do roku 1738. Za nich byla postavena v roce 1718 v parku socha sv. Jana Nepomuckého z pískovce. Roku 1738 se léno vrátilo zpět biskupství a bylo znovu prodáno. Za majitele Františka Quiarda hraběte de Saint Julien byla tvrz pocházející z roku 1554 přestavěna na empírový zámek.

Od roku 1854 patří panství hraběti Strachwitzovi, který byl za čtyři roky vystřídán hrabětem Stockhanem. Přesto se vryl do paměti místních nemanželským synem s vesničankou Smolkovou. Obecná škola byla založena v letech 1750 až 1770. Až do roku 1870, kdy byla ve Skaličce postavena první škola, se učilo v pastýrně. Roku 1864 přešlo panství do rukou hraběte Dubského, který je na tři roky prodal knížeti Hatzfeldovi, ale kupuje je zpět, upravuje zámek na letní sídlo a v roce 1872 staví lesní kapli v pseudogotickém slohu. Roku 1878 od něj kupuje Skaličku arcibiskupství olomoucké a vlastní ji až do roku 1923. Nejstarším aktivním spolkem v obci je Sbor dobrovolných hasičů, který byl založen v roce 1893, dalším tělovýchovná jednota Sokol založená roku 1921.

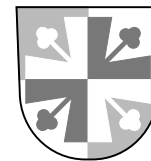
První poválečná léta znamenala pro vesnici zvýšení pozemkového fondu při parcelaci velkostatků v Kelči a v Kamenci. V roce 1924 byla vybudována silnice od brány zámku k Ústí a v téže roce ustává ruch na zámku, kam panstvo dosud přijíždělo na každoroční prázdninové pobyty. Zámek byl prodán kongregaci sester sv. Cyrila a Metoděje a přeměněn na sociální ústav pro duševně nemocné a epileptické dívky. Meliorace na počátku dvacátých let zvýšily úrodnost půdy, ale ničivé záplavy v roce 1925 zmařily práci zemědělců.

Od roku 1926 byla zavedena pravidelná autobusová doprava mezi Kelčí a Hranicemi. Členové sokolské jednoty přebudovali v roce 1929 panskou sýpku na sokolovnu. V roce 1930 byla do vesnice zavedena elektřina, radiopřijímač mělo v té době pět místních občanů.

Zajímavý úkaz byl zaznamenán obyvateli Skaličky 22. června 1929, kdy se na obzoru u Bečvy mezi Ústím a zemským statkem Kamencem objevilo znenadání veliké město s vysokými budovami, s objekty, s věžemi a mnoha sloupy, takže celkový pohled vypadal jako rozsáhlý hřbitov. Vše bylo ozářeno žlutým světlem, i když byla obloha zatažena a slunce nesvítilo. V roce 1939 byla zakoupena nová hasičská motorová stříkačka. Za druhé světové války byl rozpuštěn Sokol a zvon

► (vlevo) Zvonička se slunečními hodinami
Kaple z roku 1842 v zámeckém parku

z roku 1904 ze staré obecní zvonice byl odevzdán. Nový "válečný" se rozezvonil v roce 1942. V roce 1943 byl vybudován místní hřbitov a upravily se cesty k Bečvě a k Těšicím. Částečně byla provedena kanalizace obce.

Od počátku května 1945 projížděly Skaličkou kolony poražené německé armády. Dne 7. května se vesnice ocitla v dělostřelecké palbě Němců, která si vyžádala život jednoho občana.

Novodobá historie

Až do roku 1957, kdy bylo založeno JZD, se hospodařilo ve Skaličce soukromě. Po sloučení s družstvem z Kamence a v roce 1965 s družstvy ze Zámrska, Horních a Dolních Těšic vznikl nejrozsáhlejší komplex v přerovském okrese. Rostlinná výroba se specializovala na množení osiva obilovin, luskovin a trav na semeno. Byl založen jabloňový sad o výměře dvacet pět hektarů. Živočišná výroba se zaměřila na chov vepřového a hovězího dobytka. Od roku 1958 je v obci zřízena pošta. Stejněho roku byla v obci obnovena mateřská škola, která byla založena po druhé světové válce a později pro nedostatek dětí zrušena. V roce 1965 byla dokončena generální oprava budovy školy. Mateřská škola získala novou budovu v roce 1973.

Dnes v obci žije 538 obyvatel, z toho v místní části Kamenec 33 občanů. Místní mají k dispozici jeden obchod se smíšeným zbožím, restauraci, prádelnu a kadeřnictví. Ordinační hodiny zde má dětský a všeobecný lékař.

Pracovní příležitosti v místě poskytuje zemědělská společnost Skalagro, a.s., která zaměstnává sedmdesát pra-

covníků. Několik lidí našlo uplatnění ve firmě na výrobu drátěného programu, ale většina dojíždí za prací do Hranic a okolí. Obec je plynofikovaná, jsou opraveny místní komunikace, byla rekonstruována zvonička.

Ve Skaličce je mateřská škola, jednotřídní základní škola, další třídy nižšího stupně absolvují děti v Ústí, na vyšší stupeň dojíždějí do Hranic. V místě aktivně působí Sbor dobrovolných hasičů, Sokol, činnost vyvíjí také Myslivecké sdružení Nihlov. Každoročně Skalička hostí Festival trampských písní a kromě tradičních akcí jako jsou Kácení máje, Vodění medvěda, Končinová zábava, zde probíhá třikrát ročně Setkání s písničkou při harmonice a kytarě. Od roku 1995 má obec svůj znak a prapor.

Staré rody

Kučovi, Vinklářkovi, Smolkovi, Kočnarovi, Grygarovi, Gavendovi a Beinsteinovi.

Zajímavosti

- zámek s parkem z roku 1554 zatím není zařazen na seznam kulturních památek. V kapli v zámeckém parku bývají dvakrát týdně bohoslužby, proběhla rozsáhlá rekonstrukce parku, úprava celého předního areálu, upravily se chodníky, nádvoří a zámek byl plynofikován.
- větrný mlýn z roku 1780, kdy byl jako již sto let starý přivezen a postaven. Je přístupný a soukromý majitel návštěvníky provádí.
- zvonice z roku 1790, stojící uprostřed obce
- kaplička směrem na Kamenec
- tři kříže
- socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1718 z pískovce v parku zámku
- nálezy fosilií v lomu

Slavíč

Po obou stranách čtyřproudé silnice E 47, sedm kilometrů západně od Hranic se rozprostírá v nadmořské výšce 253 metrů Slavíč. Až do roku 1976, kdy se stala místní částí Hranic, byla samostatnou obcí s katastrální rozlohou 529 hektarů. Dnes zde žije 215 obyvatel. Přirozené hranice mezi pozemky obcí Milenov, Klokočí a Slavíč vytváří potok Žabník, který pramení v podhorském revíru a ústí do Bečvy v místě bývalé panské samoty zvané "Kolňa".

Obec odvozuje své jméno i pečeť, na níž jsou stromy a nad nimi vzlétající ptáci, od množství slavíků, kteří zde sídlívali v křovinách poblíž vsi. Podle jiné verze jméno pochází od zakladatele vsi Slavka.

Poprvé je Slavíč uváděna roku 1353 jako "Slauicz". V roce 1569 zde žilo jen dvacet dva obyvatel. Jednotřídní škola byla v obci zřízena roku 1812, kdy se vyučovalo v domě učitele - řemeslníka, a až v roce 1829 byla postavena nová školní budova. Roku 1830 žilo v obci 339 obyvatel v 50 domech.

Dokud nebyla vybudována železnice, existoval čilý ruch na císařské silnici, zejména na rychtě, kde byl zájezdní hostinec a zastavovaly zde formanské vozy. Poplatky od obchodníků a projíždějících povozníků byly také zdrojem příjmů zdejšího obyvatelstva.

Uspořádání obce se zcela změnilo po stavbě Severní dráhy roku 1843. Železniční trať byla vedena vesnicí, takže byly zbourány některé chalupy a grunty. Po celé délce Severní dráhy od Vídně do Krakova nebyl tunel. Pověst říká, že tunel ve Slavíči byl postaven na přání císaře Ferdinanda V., zvaného Dobrotivého. Skutečnost je ale jiná. Slavíč se rozprostírá na svahu a při tehdejší technice nebylo možné postupovat jinak, než vykoupit dva grunty (Vašinkův a Stržínkův) a na jejich pozemcích vyhloubit výkop, do něhož byly položeny koleje. Aby provoz dráhy nebyl ohrožen, stavitelé trati výkop překryli, čímž vznikl tunel dlouhý 136 sáhů, což je asi 249 metrů. Při zdvojkolejnění železniční trati v roce 1873 Severní dráha řešila stavbu tak, že postavila zcela novou trať, jež se obloukem vyhýbala tunelu. Přitom byla ve Slavíči zbourána škola a pat-

náct stavení. Správa severní dráhy pořídila novou školní budovu v zahradě Fr. Koláčka. Tunel byl uzavřen 30. května 1875 kvůli bezpečnosti a dvoukolejná trať, která byla dokončena 1. ledna 1874, prochází vesnicí mimo něj. Od roku 1895 sloužil tunel na zimní uložení polních plodin a zeleniny.

Větší požáry postihly Slavíč roku 1854, kdy lehly popelem dva statky, roku 1857 vyhořelo 17 čísel, roku 1889 čtyři domy a roku 1894 tři čísla. Povodně tu byly v letech 1864, 1880, 1896, 1897 a 1907.

Ze spolků zde působily Národní jednota od roku 1911, Republikánská strana a odbočka republikánského dorostu od roku 1913, Sokol od roku 1920, Sbor dobrovolných hasičů od roku 1925.

Roku 1921 byla do svazku obce Slavíč přijata osada Hraza, čímž stoupl počet obyvatel i domovních čísel. Elektrifikace obce byla provedena roku 1925.

Obyvatelstvo pracovalo výhradně v zemědělství. Před pozemkovou reformou po první světové válce vlastnil hranický velkostatek ve Slavíči 117 hektarů půdy, většinou luk. Zbytek patřil místním rolníkům. Po pozemkové reformě byla půda rozparcelována a vykoupěna rolníky. Pozemky hranického velkostatku v místech bývalých slavíčských rybníků byly většinou rozparcelovány za první pozemkové reformy.

Ve třicátých letech byly v obci dva hostince a dva obchody se smíšeným zbožím. V roce 1930 žilo v obci 441 obyvatel v 82 domech.

- *Slavičský tunel, technická památka
z let 1845 až 1846*

Novodobá historie

Roku 1950 žilo v obci 360 obyvatel v 97 domech. V roce 1976 se Slavíč stala místní částí Hranic. Při sčítání v roce 1991 žilo ve Slavíči 239 obyvatel v 65 domech, které měly 76 bytů. Tehdy už ke Slavíči patřila Zadní Familie, kde žilo šest osob ve čtyřech domech.

Dnes ve Slavíči žije 215 obyvatel. Jsou tu dva obchody, jeden hostinec, čerpací stanice na plyn a na naftu. Obec má vodovod, v roce 1995 byla plynofikována. Za pracovními příležitostmi místní většinou dojíždějí. Dopravní obslužnost je dobrá, protože Slavíč leží na trase autobusových linek ve směru Olomouc i Ostrava. Do školy i do školky jezdí děti do blízkých Drahotuš. Ze spolků tu pracují hasiči, Sokol a Červený kříž.

Staré rody

Vašínkovi, Stržínkovi, Trnovi, Jemelkovi a Hradilovi.

Zajímavosti

- kaplička uprostřed Slavíče na návsi, vystavěná roku 1878, zasvěcená sv. Josefovi
- tunel, technická památka z let 1845 až 1846
- pozůstatek hráze po jednom z bývalých rybníků
- několik křížů

Středolesí

Na výběžcích Oderských vrchů, třináct kilometrů severozápadně od Hranic, se v nadmořské výšce 615 metrů rozprostírá Středolesí, které bylo do konce roku 1975 samostatnou obcí. Žije zde 45 obyvatel. V současné době je Středolesí místní částí Hranic. Okolí obce oplývá přírodními krásami, hluboké rokle a romantické skály nakupené v údolí potoka Jezernice nesou ponuré názvy jako "Čertova kazatelna", "Vlčí jáma", "Špirutovy díry" a "Peklo". Blízký vrch Chladný Chlum umožňuje široký výhled do krajiny, v dále jsou vidět Oderské vrchy, za jasných dnů je viditelný Praděd a na opačné straně Lysá hora. Půvabná krajina tak řadí Středolesí k oblíbeným rekreačním místům.

► *Před tímto statkem stojí jedna ze tří božítělových kapliček*

Zemědělská obec Středolesí se poprvé připomíná roku 1365, a to pod názvem "Wstrzedoleschi". V roce 1371 se pak uvádí "Strzedoleschy". V roce 1539 je v hranickém urbáři uvedeno "Středulesí", v roce 1569 se v listinách hovoří o obci jako o "Středulesy", v roce 1571 "Středolesí", v roce 1672 "Mittelwaldt", v roce 1881 "Středulesí", roku 1924 "Středolesí" a "Mittelwald". Místní jméno "Středolesí" vzniklo ze staročeského "vstředolesie" a znamená místo "ležící uprostřed lesů".

Obec byla původně česká. Teprve po třicetileté válce za kardinála Dietrichštejna byla osídlena německým obyvatelstvem. V letech 1816 až 1817 byl v obci postaven kostel s farou zasvěcený sv. Antonínu Paduánskému. V roce 1854 žilo v obci 354 obyvatel německé národnosti, v roce 1870 ve 48 domech 368 Němců, roku 1880 v 54 domech jen pět Čechů a 386 Němců. V jednotřídní obecní škole se vyučovalo v letech 1883 až 1924. Roku 1900 zde žil jeden Čech a 298 Němců, v roce 1909 žila v obci jediná česká rodina. Ještě v roce 1900 nevedla ze Středolesí žádná silnice. Ze spolků zde působil od roku 1897 Spolek Němců, od roku 1910 Hospodářská besídka, od roku 1912 Sbor dobrovolných

hasičů, od roku 1935 německý spolek Kultur-verband. V roce 1922 byla postavena silnice z Uhřinova do Středolesí, která je dodnes jediným spojením obce se světem. Roku 1930 žilo v 63 domech šest Čechů a 257 Němců.

Ve třicátých letech dvacátého století patřilo ve Středolesí 245 hektarů velkostatku rodiny Althanovy, byli zde rolníci, domkáři, hostinec a živnost. Starý vodní mlýn se rozpadl v roce 1930. Lesní revír patřil velkostatku Hranice. Záložna zde byla v letech 1911 až 1935. V údolí "Peklo" bývala pila u Brixů. Krajina je zde chudá, rostlinná výroba se specializovala na pěstování obilovin, brambor a lnu. V zimě se lidé živili dřevařením.

Ve třicátých letech dvacátého století začalo místní německé obyvatelstvo podléhat Sudetendeutsche Partei. V letech 1938 až 1945 spadala obec k Landrátu Moravský Beroun. Po osvobození 8. května 1945 bylo německé obyvatelstvo odsunuto a obec osídlena českými obyvateli.

► V tomto stavení byla před odsunem Němců hospoda

(vpravo) Kostel z roku 1817 zasvěcený sv. Antonínu Paduánskému

Novodobá historie

Místní kostelík byl opraven v roce 1972. V roce 1975 byla uzavřena jednotřídka a děti začaly dojíždět do školy v Drahotuších. Přístavbou ze staré školy byla roku 1989 vybudována škola v přírodě.

Při sčítání v roce 1991 bylo ve Středolesí devatenáct domů a v nich bydlelo 56 osob. Dnes žije v obci 45 obyvatel v 25 domech. Je zde vysoká nezaměstnanost, nejsou tu žádné průmyslové podniky ani drobné provozovny, jen škola v přírodě a farma Evžena Blechy na největším statku ve Středolesí, při kterém funguje od roku 2001 Dětský jezdecký klub. Přímou ve Středolesí pracuje jeden člověk v lese, dva ve škole v přírodě, ostatní za prací dojíždějí do Hranic, Drahotuš a Lipníka. Obec je rekreační oblastí, což dokládá i dvacet devět chat a chalup. Spojení se světem zprostředkovává autobus.

V místě byla malá prodejna smíšeného zboží, která byla otevřena třikrát týdně. Obchod byl od října 2001 zrušen. Poštou spadá Středolesí pod Drahotuše, kde je pro místní k dispozici základní občanská vybavenost jako zdravotní středisko, základní škola a mateřská škola. Ale ani v tak malé obci nechybí hospoda, kam si mohou místní zajít na pivo.

Veřejný vodovod má dva zdroje - údolní nádrž Radíkov a potok Lukaveček. Voda je upravována v úpravně Radíkov, odtud je čerpána do vodojemu ve Středolesí. Obec má kanalizační síť, která odvádí odpadní vody do biologických rybníků

pod obcí. Kanalizace je ve špatném stavu. Obec není plynotřikována.

V místním kostele slouží mše jednou měsíčně farář z Drahotuš. Ke kostelu patří starý německý hřbitov, ale po odsunu Němců jsou místní lidé pohřbíváni v Drahotuších nebo v Podhoří. Svému účelu už neslouží ani stará fara, ze které farář z Lipníka udělal rekreační středisko pro křesťanskou mládež.

V obci je činný Sbor dobrovolných hasičů, který pořádá jednou ročně nohejbalový turnaj. Živo je ve Středolesí také díky škole v přírodě s kapacitou sedmdesát dětí. Přes školní rok tu bývají školy v přírodě, o prázdninách tábory. Počítačová učebna umožňuje pořádání táborů i s touto specializací, okolní příroda pak turistiku.

Staré rody

Všichni ze současných obyvatel obce sem přišli po odsunu Němců v roce 1945, tudíž zde žádní starousedlíci nejsou.

Zajímavosti

- kostel zasvěcený sv. Antonínu Paduánskému z roku 1817
- tři božtělův kapličky
- bývalý německý hřbitov
- v okolí hluboké rokle a romantické skály

Střítež nad Ludinou

V nadmořské výšce 338 metrů se v údolí říčky Ludiny, v podhůří Oderských vrchů rozprostírá na katastrální rozloze 1 482 hektarů Střítež nad Ludinou, rozlehlá obec s 847 obyvateli. O čistotě životního prostředí svědčí pstruzi a raci, kteří jsou v Ludině. Nejvyšším bodem v okolí je kopec Okrouhlík.

Přestože první písemná zmínka o obci je z roku 1412, dokládají archeologické nálezy užité keramiky život lidí v této lokalitě již o 150 let dříve. Podle nápisu na zvonu ve starém kostelíku, lze usuzovat, že stál ve Stříteži již v roce 1372.

Obec byla vždy součástí hranického panství. V roce 1627 byla po rekatolizaci přifařena pod Bělotín, který byl tehdy ještě český. Toto období trvalo sto čtyřicet let. Od roku 1767 byla ve Stříteži zřízena místní duchovní správa. První písemná zmínka zaznamenává školní vyučování ve Stříteži již v roce 1751. V roce 1767 vydává kníže Karel Dietrichštejn "Zakládací listinu lokálního kaplanství a školy ve Stříteži" a oficiálně se tak začíná psát historie místního školství. Budova první školy ale byla postavena až v roce 1786.

Roku 1781 se "rozlil" dnes nevinně vyhlížející potok Ludina, který způsobil velkou povodeň. Ta napáchala obrovské materiální škody.

V roce 1892 byl ve vsi založen hasičský spolek. Už v roce 1893 měla Střítež vlastní poštu, a to jako třetí obec na Hranicku, po Hranicích a Bělotíně. Pod střítežský poštovní úřad spadal tehdy Jindřichov a Partutovice. Stejněho roku byla postavena budova školy v klasicistním slohu a škola byla tehdy rozšířena na dvojtřídní.

V roce 1900 žilo ve Stříteži 808 lidí ve 119 domech. Byly zde dva hostince, řezník, kolář, sedlář, dva bednáři, dva

kováři, tři mlynáři, dva kupci, dva krejčí, dva stolaři, tři tesaři, čtyři švadleny a dva obuvníci. V roce 1910 byl založen spolek Omladina, v roce 1913 včelařský spolek, v roce 1921 Orel, v roce 1931 Sokol a v roce 1937 katolický zemědělský spolek.

Také Střítež byla v roce 1938 zabrána spolu s dalšími rýze českými vesnicemi - Spálovem, Luboměří, Jindřichovem a Partutovicemi. Po složitých jednáních byly tyto obce vráceny české republice a demarkační čára byla posunuta.

Na hřbitově ve Stříteži byli ke konci druhé světové války pohřbeni němečtí vojáci z lazaretu, který byl ve střítežské škole. V roce 1998 byla provedena exhumace hrobů a pozůstatky odvezeny do památníku obětem druhé světové války ve Valašském Meziříčí.

► *Kostel sv. Matouše, jedna z božítělových kapliček a klasicistní budova školy na návsi*

Novodobá historie

Dnes žije v obci celkem 847 obyvatel. Většina z nich dojíždí za prací do Hranic, Přerova, Lipníka a Valašského Meziříčí. V místě se nabízí pracovní příležitosti ve škole, zemědělském družstvu, v obecním úřadu a u drobných podnikatelů jako jsou stavební firma, dvě autoopravny, dvě soukromé prodejny, kadeřnictví, restaurace, stolařství, oprava čerpadel a hasicích přístrojů a také pálenice. Jsou zde tři obchody, hospoda, zdravotní ambulance praktického lékaře i pediatra. V místní knihovně jsou čtenářům k dispozici na tři tisíce knih a internet. Do střítežské Základní školy chodí dnes i děti z okolních vesnic, od čtvrté třídy z Jindřichova a z Olšovce a od šesté třídy z Partutovic. Nová budova školy byla postavena v roce 1995. Stará budova byla opravena v klasicistním stylu v duchu původní podoby a je v ní umístěna první a druhá třída, družina a hudební škola. V obci je mateřská škola. Střítež má od roku 1994 svůj znak a od roku 1995 také prapor.

Ve Stříteži je bohatý spolkový život. Funguje tu Tělovýchovná jednota, Myslivecké sdružení, Český svaz žen, Sbor dobrovolných hasičů, Český svaz včelařů a Sdružení zdravotně postižených. Pořádají se tu plesy, taneční zábavy a v prostorách kina také divadla. Tradicí se stal Dětský den s táborákem, maškarní bál dětí, Vodění medvěda a od roku 1992 také akce Zpívání u vánočního stromu s podtitulem "Děti dětem", kdy se pořádá sbírka na dětskou vesničku ve Chvalčově. Oblibu získal i předvánoční koncert dětí Základní umělecké školy a také velikonoční a vánoční koncerty chrámového sboru.

Obec je plynofikována. V roce 2000 byla zahájena výstavba vodovodu, napojeného na Lhotku. Obec sama obhospodařuje třicet tři hektary lesa a zalesnila půl hektaru zrekultivované staré skládky domovního odpadu, kde byly vysazeny

duby, lípy, jasanů a javory. V roce 1992 zachvátil okolní lesy rozsáhlý požár, trvající čtyři dlouhé dny, který zničil přes třicet šest hektarů lesa. Škoda byla tehdy vyčíslena na takřka čtyři miliony korun. Kromě lesa pečuje obec o veřejnou zeleň. Na návsi bylo vysazeno třináct líp, okrasné keře a založen živý plot. V celostátní akci byla roku 1998 vysazena lípa - strom republiky k 80. výročí samostatného státu, v roce 2001 vysadili Střítežští strom milénia - dub.

■ (vlevo) Socha sv. Jana Nepomuckého, cenná barokní práce z roku 1773

Kostel sv. Matouše, významná pseudorománská stavba z roku 1822

► Zadní trakt klasicistní budovy školy z roku 1893

(vpravo) Na statku ve Středolesí

Staré rody

Šimonovi, Šatánkovi, Lévo, Mynářovi, Klumparovi, Rothovi, Škopovi, Lvovi, Vítkovi, Mikulčkov, Šváčkov, Foltýnkovi, Čočkov, Duchoňovi, Frydrychovi, Keclíkov, Voldánovi a Hegarovi.

Zajímavosti

- jedenáct křížů (dva z nich jsou z roku 1755)
- pět božích muk
- dvě kapličky
- kostel sv. Matouše z roku 1822, významná pseudorománská stavba. Nápis na jednom z jeho tří zvonů uváděl letopočet 1372. V současné době je kostel opravován z darů občanů.
- fara z roku 1772
- dva dochované vodní mlýny (z roku 1569 a 1830)
- socha sv. Jana Nepomuckého před kostelem, cenná barokní práce z roku 1773

- socha Panny Marie z roku 1874, opravena obcí v roce 2000
- čtyři božitélové kapličky na návsi z roku 1904, které při náboženských obřadech plnily funkci čtyř oltářů, jsou umístěny do čtyř světových stran. Kaplička sv. Barbory nad obcí, vysvěcená v roce 1887, je soukromá. Kapličky byly ve velmi špatném stavu a po roce 1989 si je občané začali svépomocí opravovat.
- klasicistní budova školy z roku 1893 (opravena v roce 1999)
- unikátní objev byl učiněn v roce 2000 při opravě věže na kostele sv. Matouše, kdy byly nalezeny historické dokumenty z doby dostavby věže, z roku 1898, a to mince, staré noviny a dopisy, které byly ošetřeny odborníky z opavského muzea.
- kamenný most zvaný "Římský" přes Ludinu u lesa Doubravy je v místě, kudy procházela stará obchodní cesta zvaná "Oderská". Most je klenutý a není známo, ze kterého roku pochází.

Špičky

Pět kilometrů východně od Hranic se v nadmořské výšce 362 metrů rozprostírá jedno z nejstarších sídel na Moravě - Špičky. Nejvyšším bodem v katastru obce je kopec Strážná s nadmořskou výškou 372 metrů. Součástí obce je místní část Kačena, kde je menší chatová oblast. Ve Špičkách žije 307 obyvatel.

Podle tradice existovala osada Špičky už v devátém století, v době Velkomoravské říše. V rámci své misijní cesty po Moravě zde Cyril a Metoděj údajně založili křesťanský kostelík na místě pohanského, který byl po velehradském druhý nejstarší na Moravě. Na původ vzniku názvu obce jsou různé názory. Jedni říkají, že jméno je odvozeno od vrcholu - špičky - kopce, na kterém se obec rozkládá, jiní tvrdí, že původně se osada nazývala štípký, protože se zde kácely lesy a štípalo dřevo. Špičky byly důležitým bodem na tzv. Jantarové stezce, obchodní cestě z Baltu na Jadran.

O historii Špiček informuje farská kronika. V místě, které se nazývá Dvořísko, stávala dřevěná tvrz. Mezi ní a dnešním kostelem se rozprostírala obydlí nejstarších obyvatel osady. Za první pravou písemnou zmínku je považována listina z roku 1132, která potvrzuje, že osady severně od Kelče, snad i Špičky, jsou majetkem olomouckých biskupů. Další listina, kde se hovoří o obci, pochází z roku 1169, kdy se ves nazývala "Stpicki" a podle dokumentů věnoval olomoucký vévoda Friedrich, syn krále Vladislava II. Špičky rajhradským benediktinům. Listina byla ale falzifikát, vystavený během přechodu, kterou o toto panství vedli rajhradští benediktini s premonstráty z Hradiska u Olomouce. Spor ukončuje v roce 1222 benediktinský opat Dluhomil, který se za úplaty majetku vzdává.

Roku 1270 věnoval olomoucký biskup Bruno Špičky vladkovci Eberhardovi, který sídlil na špičské tvrzi Sáhov (munitium Sahov). Ves se tehdy nazývala "Spiczka". Zásadní změnu přineslo období, kdy byla obec v držení pánů z Žerotína. Ti jako nekatolíci provedli důslednou reformaci a kostel získal evangelickou správu. Od roku 1532 je ves v majetku Bernarda mladšího ze Žerotína, o sedm let později již patří Vilému a Přemkovi ze Žerotína,

na a od roku 1541 synu Viléma - Karlu ze Žerotína, který postavil renesanční zámek v Hustopečích nad Bečvou.

Zajímavostí z doby, kdy byly Špičky "luterské" je, že zde údajně kázal při své cestě do Fulneku J. A. Komenský. Škola zde pravděpodobně existovala již v šestnáctém století, s určitostí tady však byla od druhé poloviny sedmnáctého století církevní škola.

Pro účast na stavovském povstání byli Žerotínové po porážce na Bílé Hoře manských práv zbaveni, avšak rekatolizace obce však nastává až v roce 1627. Třicetiletá válka přinesla obci velmi těžkou dobu. Tehdy byla zničena v roce 1642 při ústupu císařského vojska před Švédy špičská tvrz Sáhov, poškozen kostel a fara. Z roku 1672 pochází první písemná zmínka o škole ve Špičkách. Samostatná katolická farnost ve Špičkách byla obnovena v roce 1771 a kostel zůstal zasvěcen sv. Šimonovi a Judovi. V roce 1798 k němu byla přistavena dřevěná věž, vysoká jedenáct a půl metru se dvěma zvony. Od roku 1774 v obci vyučuje první stálý učitel. V roce 1803 byl ohrazen hřbitov kamennou zdí. Tzv. bílá věž kostela byla postavena v roce 1832. Od roku 1871 je v obci jednotřídní česká škola, pro kterou byla v roce 1873 postavena nová budova. V roce 1881 se uvádí název obce Štipky. Od roku 1896 začíná ve vsi působit hasičský spolek. V letech 1898 až 1901 byl kostel přestavbou regotizován.

V roce 1900 žilo v obci v 71 domech 379 obyvatel a v roce 1902 zde byla zřízena poštovna. V roce 1908 ve Špičkách byli dva kramáři, kovář, stolař a obuvník. Zdrojem obecních příjmů bylo vrbové proutí, které se v okolí hodně pěstovalo a mělo dobrý odbyt. V roce 1908 byl založen spolek Omladina a v roce 1912 katolický spolek.

V první světové válce padli tři místní občané. V roce 1921 vzniklo ve Špičkách svépomocné rolnické družstvo a byl založen Orel a Národní jednota, v roce 1923 pak Domovina, Otčina a katolický zemědělský spolek. Od roku 1924 je stanoven název obce Špičky a v témže roce byla dokončena silnice ze Špiček do Hluzova. V letech 1924 až 1930 byla v obci záložna, v roce 1930 zavedli do Špiček elektřinu, v roce 1932 bylo dokončeno odvodnění pozemků a v letech 1930 až 1939 konzum. Od roku 1930 je škola dvoutřídní.

Novodobá historie

Od roku 1976 spadaly Špičky pod Hustopeče, kam byly v rámci integrace obcí zařazeny. Samostatnost znovu získaly roku 1992.

V současné době zde žije 307 obyvatel. Obec postupně ztrácí charakter zemědělské vesnice, zemědělstvím se živí jen dvacet dva občané, v zemědělském obchodním družstvu jich pracuje dvacet jedna a jeden místní hospodař soukromě.

Pracovní příležitosti poskytuje ZD Černotín, ETA Milotice, Mozaik Kunčice. Jedenáct lidí v obci podniká, třináct odešlo za prací do zahraničí. Možnost nákupů v obci poskytují dva obchody se smíšeným zbožím. Využívaná nejen místními je obecní sušárna, kde se kromě sušení ovoce navíc vaří i povidla. Obec byla plynofikována v roce 2000, byly opraveny místní komunikace, opravena budova obecního úřadu,

(vlevo nahoře)
*Kamenný kříž
při cestě na Hluzov*

*Kostel sv. Šimona
a Judy, jehož jádro
pochází z roku 1270*

hostince a mateřské školy. Bylo instalováno noční venkovní nasvícení kostela.

Dnes má obec jen mateřskou školu. Základní škola byla zrušena v roce 1977 a tak za vzděláním dojíždějí místní děti do Hustopeče nebo do Hranic. Přesto, že se jedná o poměrně malou obec, vyvíjí tu činnost Sbor dobrovolných hasičů a Myslivecká jednota. Kdysi využívaný kulturní dům je nyní mimo provoz. Obecní úřad se podílí na tradičních akcích jako jsou Vodění medvěda a Mikuláš.

Staré rody

Bartošikovi, Hrabovi, Hýžovi, Kunovští, Pajdlovi, Palačtí, Vaculovi a Strnadlovi.

Zajímavosti

- kostel sv. Šimona a Judy s ojedinělým interiérem a neobvyklým kazetovým stropem. Jádro hodnotné stavby kostela pochází z roku 1270, kdy jej postavil Bruno ze Schaumburku jen s malou věžičkou nad chrámovou lodí. V roce 1798 byla přistavena dřevěná věž, vysoká jedenáct a půl metru se dvěma zvony. Dnešní tzv. bílá věž byla postavena v roce 1832. V roce 1900 byl kostel přestavěn ze slohu románského do slohu gotického a byl zvýšen o jeden metr. K věži byly přistavěny schody na kůr. Uvnitř kostela, vpravo v oratoři je renesanční náhrobek - plastika Kateřiny Podstatské z Prusinovic z roku 1577. Za oltářem je ve stěně pískovcová hlava její matky. Obě ženy byly pohřbeny v hrobce pod kostelem. Na hřbitovní zdi je znázorněn "Cyrilometodějský" kamenný kříž. Na oltáři jsou sochy Šimona, Judy a Cyrila, socha Metoděje byla ukradena.
- několik křížů, většinou věnovaných a postavených místními občany, nejstarší z nich je z roku 1848
- obec leží na rozvodí dvou moří, Černého a Baltského
- vodní mlýn, který kdysi stával v lokalitě Kačena, byl zlikvidován koncem padesátých let. Nedochovala se ani žádná fotografie.
- smírčí kříž ze 16. století u ohradní zdi, proti vstupu do farního kostela

Teplice nad Bečvou

Krásná příroda, čistý vzduch a teplická kyselka jsou synonyma pro lázeňskou obec Teplice nad Bečvou, která leží na levém břehu Bečvy, jihovýchodním směrem od Hranic, v nadmořské výšce 254 až 389 metrů nad mořem, v kopcovitém terénu s výhledem na Beskydy, Hostýnské a Oderské vrchy. Do roku 1958 zde byla vesnička Zbrašov, která tehdy spojením s lázněmi Teplicemi převzala jejich název. Dnešní obec se 300 obyvateli má katastrální rozlohu 375 hektarů.

► Boží muka z roku 1777 s rokokovou ornamentikou najdeme na návsi obce

To, že v lokalitě obce žili lidé již v době kamenné a bronzové, dokumentují četné archeologické nálezy. Místní je nacházeli při polních pracech a většinou je používali jako závaží k hodinám.

Ve 13. století stával nad Teplicemi podle pověsti mohutný hrad Teplice, který patřil Michalu ze Svrčova. Čeled z hradu se usídlila v podhradí, které neslo název Zbrašov. Podle jiné pověsti založili Zbrašov uhlíři na pokraji hvozdu, které se táhnou až k hradu Helfštýnu. První písemná zmínka o obci je z roku 1328. Tehdy patřila polovina Zbrašova i s rybolovem na Bečvě klášteru Hradisko u Olomouce a druhá polovina spadala pod helfštýnské panství, jehož majitelem byl Lacek z Kravař.

V letech 1612 až 1620 byl majitelem hranického panství Václav Mol z Modřelic, jemuž bylo za odboj po bitvě na Bílé hoře panství zkonfiskováno, a novým majitelem se v roce 1622 stává kardinál František Dietrichštejn, jehož rod panství vlastnil až do dvacátých let dvacátého století.

Z roku 1766 pochází obecní pečť se znakem obce, na nichž byl "Uhlíř v lese se sekyrou v ruce". V nejstarších dobách totiž místní obyvatelé pálili milíře a vyráběli dřevěné uhlí. Později se živilo převážně zemědělstvím, kterému se zde tehdy patrně dařilo, neboť dobytek vyváželi místní až do Vídně.

Na Zbrašově byla roku 1852 postavena první budova školy, v té době jednotřídní a v roce 1873 byla přestavěna. V roce 1903 byla postavena nová škola (dnešní pekárna).

Od roku 1895 zde existuje Sbor dobrovolných hasičů, který byl na přelomu století jedním z hlavních organizátorů kulturního života obce.

■ (vlevo) Barokní kaplička
Nejsvětější trojice s oktagonální
vížkou, stojící na návsi

*Pohled z mostu na lázeňský dům
Slovenka postavený v roce 1925
ve stylu dekorativismu*

Novodobá historie

V roce 1958 převzala obec Zbrašov po spojení s lázněmi Teplicemi jejich název. V roce 1975 se obec stala součástí Hranic a pod jejich správou byla až do roku 1990, kdy se znovu osamostatnila.

Dnes třetinu obyvatel obce z celkového počtu 300 tvoří důchodci. Pracovní příležitosti v místě se nabízejí v pekárně, v lázních či u drobných živnostníků. Najdeme tu opravnu aut, karosárnu, výrobu reklamních nápisů a soukromý penzion Ostravanka. Okolní pozemky obhospodařuje Zemědělské družstvo Paršovice. Část místních za prací dojíždí. V obci je obchod Jednoty se smíšeným zbožím, kiosek, využívaný převážně cykloturisty, neboť Teplicemi prochází cyklistická trasa Jantarová stezka. Do kavárny, cukrárny i za nákupy je možné zajít do areálu lázní.

V obci je vybudována kompletní infrastruktura - kanalizace včetně čističky odpadních vod, plynofikace, elektrifikace, telefonizace, vodovod. Pamatováno bylo i na opravy některých chodníků a místních komunikací. Ke zlepšení životního prostředí přispěla také výsadba zeleně.

Škola byla v obci na počátku devadesátých dvacátého století zavřena a děti začaly dojíždět do Hranic. Mateřská škola v obci funguje dodnes.

Pozornost v Teplicích věnují i opravě památek a obecních budov. Rekonstrukcí prošla kaple sv. Peregrina, Boží muka z roku 1777, hasičská zbrojnice, budova obecního úřadu a budova mateřské školy.

Staré rody

Machálkovi, Duchoňovi, Tomečkovi a Machancovi.

Lázně Teplice nad Bečvou

Už v dávných dobách lidé v místech, kde vyvěrala nejsilnější vřídla, vykopali jámy, kde shromažďovali vodu a užívali ji. V roce 1533 dal tehdejší majitel panství Jan Kropáč z Nevědomí zbudovat kamennou nádrž se střechem, aby se zde dalo koupat i ve špatném počasí. Do nádrže nechal svést nejvydatnější prameny. V 16. století byly místní železno-uhličitě lázně známy široko daleko. Teplická zřídla poprvé popsal v roce 1580 Tomáš Jordán z Klauznburka v díle "Kniha o vodách hojitelných neb teplicích moravských". Zdokumentoval je i Jan Amos Komenský na své mapě Moravy, kterou vydal v Amsterdamu v roce 1627. Od 17. století byly v Teplicích zavedeny vanové uhličitě koupele.

Josef H. A. Gallaš (1756 - 1840) zaznamenal, že léčivé síly pramenů užívali již staří osadníci Hranic, Zbrašova a Černotína proti dně a kožním vyrážkám. V období třicetileté války a dlouho po ní byly lázně opuštěny. V roce 1711 zde byla postavena zděná dvoupatrová lázeňská budova a domek pro druhou kategorii. Brzy nato byl postaven i hostinec a stáje pro koně. V roce 1715 byly lázně pronajaty hranickému měšťanu Šebestiánovi Kuličkovi, za kterého jen kvetly. Za dalších tří nájemců upadaly a až kolem roku 1760 byly opět více navštěvovány.

► *Lázeňský dům Bečva z roku 1931, postavený v duchu zásad pozdního konstruktivismu a funkcionalismu*

(vpravo dole) Lázeňský dům Praha postavený v roce 1932 a rekonstruovaný v roce 1983.

V roce 1775 dal tehdejší majitel hranického panství kníže Karel Dietrichštejn postavit barokní kapli sv. Peregrina. V roce 1788 prozkoumal teplické prameny chemik hrabě Mitrovský. V osmdesátých letech osmnáctého století zaznamenaly lázně rozkvět, avšak začaly upadat a kníže František Josef Dietrichštejn je roku 1815 znovu zřídil.

O půlstoletí později, v roce 1862, zjistila nová majitelka panství kněžna Gabriela Wildenburgova z rodu Dietrichštejnů, že lázně jsou v žalostném stavu. Staré budovy dala zbourat a postavila v roce 1865 v italském slohu lázeňský dům a ve švýcarském slohu restaurační budovu. V sedmdesátých letech devatenáctého století kněžna Gabriela pronajala lázně lékaři Dr. Georgu Hadingerovi, za jehož vedení se těšily výborné pověsti. V osmdesátých letech devatenáctého století se stal nájemcem laik Tomáš Langer a osud lázní opět zpečetil. Když přebírali lázně v roce 1901 noví nájemci, architekt Antonín Těbich a balneolog MUDr. Arnold Kučera, byly v dezolátním stavu, v podstatě degradované na výletní hospodu. Za nich byly opraveny a opět znovuzříženy. Majitelka

lázní, kněžna Gabriela, zemřela v roce 1909 a také její nástupkyně hraběnka Althanová, lázně pronajímá.

První světová válka zastavila rozmach lázní a v roce 1918 se jejich nájemcem stává stavitel Václav Jonáš a spol. V roce 1923 se hraběnka Althanová konečně rozhodla lázně prodat. Ucházela se o ně obec Hranice a nemocenská pokladna v Moravské Ostravě, která lázně koupila v roce 1923 a o rok později otevřela sanatorium Moravan, které tehdy patřilo k nejmodernějším v republice. Lázeňští hosté mohli využívat i na střeše vybudované sluneční lázně. Okresní nemocenská pojišťovna v Moravské Ostravě rozšířila a zmodernizovala starou lázeňskou budovu, nechala zachytit nové teplické prameny a celkově zvelebila lázně. V roce 1925 postavila pavilon Kropáčův pramen.

V roce 1930 převzala lázně Ústřední sociální pojišťovna v Praze a o rok později je dokončena stavba lázeňského domu Bečva, který nese prvky pozdního konstruktivismu a funkcionalismu.

V roce 1949 vznikla dětská léčebna revmatizmu Radost a v roce 1957 byl pro Teplice vyhlášen lázeňský statut. Byly upraveny parky a doplněny sochařskými díly. V roce 1967 byl postaven betonový most, který se obloukem klene přes Bečvu.

Lázně leží na katastru nejen obce Teplice nad Bečvou, ale i na katastru Hranic. Dnes jsou akciovou společností a dosahují nejlepších výsledků v léčení srdečních a cévních chorob díky vydatnosti pramenů i pojetí léčby. V celkem devíti lázeňských domech je šest set lůžek na moderně vybavených pokojích. Na jaře roku 1996 byla dokončena rekonstrukce sanatoria Moravan, kde byl vybudován mimo jiné i krytý bazén. Postupně je rekonstruován lázeňský dům Bečva.

Lázně připravují pro své klienty bohatý kulturní život s množstvím hudebních večerů, přednášek, tanečních večírků, promenádních koncertů. Společenské vyžití nabízí nejen noční klub, kavárny, ale i tenisové kurty a minigolf na pravém břehu Bečvy.

Zbrašovské aragonitové jeskyně

V katastru Teplic nad Bečvou se nacházejí Zbrašovské aragonitové jeskyně. V prosinci 1912 si všimli chodci na silnici poblíž obecního lomu Baránka trhlíny, z níž vycházela pára. Trhlínu nedlouho předtím odkryli dělníci, pracující v lomu, když odlomili povrchovou skalní vrstvu. *"Byl jsem také zvědav"*, uvádí jeden z objevitelů jeskyní Josef Chromý.

"Odebral jsem se se svým bratrem do lomu, kde jsme zjistili, že 35 metrů východně od okraje silnice před vilou stavitele Tebicha je ve vrstvě devonského vápence štěrbinu dlouhá 1,5 metru, široká 15 cm. Otvor štěrbiny se níže rozšiřoval a spadl asi 10 metrů kolmo dolů. Olovnice spuštěná dolů po 15 metrech dopadla na zemi. Teplota pod povrchem v hloubce jednoho metru byla 11° Celsia, i když na povrchu byl mráz několik stupňů pod nulou. Z otvoru vycházel teplý průvan. Usoudili jsme, že se jedná o větší podzemní prostor a tak jsme odlamovali skalní stěnu a rozšiřovali štěrbinu. Otvor byl rozšířen tak, že se do něj mohlo vlézt. Trhlina se po pěti metrech pod povrchem prodlužuje do délky 15 metrů na východ. Stěny jsou zabláčeny a počínají se na nich tvořit hliněně zbarvené sintrovité krápníkové formy. Na pravé stěně je úzký otvor. Lezeme obtížně skrz něj do dalšího prostoru a její stěny i dno jsou pokryty krásnými útvary sintrovitými ve formě květů, trsů, mechů, klasů, barvy žluté, mléčné, šedé či narůžovělé...", napsal tehdy J. Chromý.

Veřejnosti byly Zbrašovské aragonitové jeskyně, nejteplejší jeskyně v ČR s celoroční stálou teplotou 14° Celsia zpřístupněny v roce 1926. Jejich unikátní výzdobu tvoří mineál aragonit, světově jedinečné gejzírové stalagmity a "koblihy" - kulovité sintrové povlaky. Nejnižší patra jeskyní jsou zaplněna oxidem uhličitým.

I když do katastru obce nepatří Hranická propast, její blízkost a geneze stejná se Zbrašovskými aragonitovými jeskyněmi si vynucuje alespoň stručnou zmínku. Tato romanticky vyhlížející propast, ležící na pravém břehu řeky Bečvy, je nejhlubší propastí v naší republice. Suchá část je hluboká 69 metrů, v zatopené části byla dosud prokázána hloubka dvě stě pět metrů. Dna zatím nebylo dosaženo. Jezírko v Hranické propasti vyplňuje teplická kyselka. Voda v propasti je nezvykle teplá, i v zimě dosahuje 15° Celsia. Mocnost zdejších devonských vápenců napovídá, že skutečné dno propasti by se mohlo nacházet v hloubce i přes sedm set metrů pod povrchem.

Zajímavosti

- barokní kaple sv. Peregrina z roku 1775 v areálu lázní byla postavena podle návrhu architekta F. Ant. Grimma a byl sem umístěn obraz sv. Peregrina od významného malíře F. A. Sebasiniho-Šebesty. Dnes je v kapli kopie obrazu, originál je umístěn v pracovně ředitele lázní.
- boží muka s rokokovou ornamentikou z roku 1777 na návsi
- socha sv. Jana Nepomuckého z 18. století na skále nad údolím Bečvy, opředená mnoha pověstmi
- barokní kaplička Nejsvětější Trojice s oktagonální vížkou, stojící na návsi
- lázeňský dům Moravan z roku 1924, reprezentativní historizující budova, postavená podle projektu J. Rubého z Moravské Ostravy, nově rekonstruována v roce 1996
- lázeňský dům Bečva z roku 1931, postavený v duchu zásad pozdního konstruktivismu a funkcionalismu
- grandhotel Klíč z roku 1929, přestavěn v roce 1949, po další rekonstrukci dnešní sanatorium Janáček
- lázeňský dům Diana, projektován Dušanem Jurkovičem
- lázeňský dům Praha z roku 1932
- léčebna Radost, původně penzion J. Pušnera z roku 1933, s přístavbou z roku 1963
- lázeňský dům Slovenka z roku 1925, styl dekorativismu dvacátých let 20. století
- pavilon Kropáčova pramene z roku 1925, v blízkosti východu z jeskyní, pramen vyvěrá z hloubky šedesáti metrů
- kruhová stavba gloriety z roku 1939 u Gallašova pramene, který je pod ubytovnou Slovenka a vyvěrá z hloubky 143 metrů.
- Jurikův pramen nad sanatoriem Janáček, vyvěrá z hloubky 101,8 metrů
- kotelna a strojovna čp. 60, funkcionalismus
- budova pošty čp. 68, urbanistický celek s kotelnou a strojovnou, funkcionalismus z roku 1938
- rodinné funkcionalistické vily čp. 70 (z roku 1940), čp. 59 (z roku 1934) a čp. 67 (z roku 1939)
- lázeňský park - přírodně krajinářský park, sadové úpravy realizovány od 30. let 20. století
- nádražní budova, funkcionalismus z roku 1939
- restaurace a hotel čp. 24 a 38 na nábřeží Bečvy, funkcionalismus z roku 1939
- Zbrašovské aragonitové jeskyně
- Hranická propast

Uhřínov

Severozápadně od Hranic na planině Oderských vrchů v nadmořské výšce 544 metrů leží Uhřínov, který je od roku 1976 místní částí Hranic. Do té doby měla obec katastrální rozlohu 338 hektarů. Ve vsi pramení dva potoky - Uhřínovský, který se vlévá u Rybář do Bečvy a bezejmenný potok, který protéká Milenovem a vtéká do potoka Žabník. Dnes žije v Uhřínově 63 obyvatel.

Kaplička s křížem

První písemná zmínka o Uhřínově je z roku 1371. Tehdy se ves nazývala "Vhrzinow". Její název vznikl příponou -ov k osobnímu jménu Uhřín (Maďar).

Poloha i podnebí nebyly nikdy vzhledem k výšce a hornatosti příliš příznivé polnímu hospodářství. Ves patřila k drahotušskému panství a mívala jen dědičnou rychtu.

V roce 1530 zde žilo ve 26 domech 189 obyvatel, v roce 1569 bylo ve vesnici pouze 13 domovních čísel. Roku 1751 se uvádí název vsi Ungersdorf, roku 1872 pak Ungersdorf nebo Uhřínov. V roce 1880 tady bydlelo ve 29 domech 167 obyvatel, z toho sedm německé národnosti. Od roku 1881 nese víska název Uhřínov.

Vnitřní německou kolonizací, zejména sňatky, narůstal počet německých obyvatel, takže nastala obava z možné ztráty a odnárodnění celé vesnice. Proto se roku 1882 rozhodla Ústřední matice školská v Praze zřídit zde soukromou českou mateřskou školu, aby se čelilo pokračujícímu poněmčování. Později byla škola převzata do veřejné správy.

V roce 1900 žilo ve 30 domech 172 obyvatel, z toho 49 německé národnosti. Roku 1903 byla postavena nová školní budova opět s přispěním Ústřední matice školské. V první světové válce padli tři místní muži, tři bojovali jako legionáři a jeden u italské domobrany.

Roku 1921 žilo ve 27 domech 139 obyvatel, z toho pět německé národnosti. Až do roku 1921 neměla obec silnici a cesta pro povozy do hor byla velmi obtížná. Roku 1921 byla postavena spojovací silnice jako odbočka silnice Milenov - Podhoří. Jediný zdejší hostinec patřil obci, v roce 1932 byl postaven nový, jehož majitelem byl soukromník Vladimír Červek. V roce 1921 se v obci usadil kovář. Přes sto let stál v obci větrný mlýn, v roce 1900 se v něm mlelo žito na chléb a ještě v roce 1932 se v něm šrotovalo. Mlýn byl v provozu až do roku 1945. V roce 1930 ve 31 domech žilo 150 obyvatel, z toho devět německé národnosti. Ze spolků zde působily Národní jednoty od roku 1900, spolek malozemědělců od roku 1932 a hasičský od roku 1943. Obec byla v roce 1937 elektrifikována.

Novodobá historie

V roce 1950 zde žilo ve 28 domech 92 obyvatel, z toho jedna rodina byla německé národnosti. V roce 1963 postihl Uhřínov velký požár. Až do konce roku 1975 byl Uhřínov samostatnou obcí a od roku 1976 se stal místní částí Hranic.

Při sčítání v roce 1991 bylo v Uhřínově 20 domů, v nichž žilo 68 osob.

Na náhorních plošinách bylo letiště a pamětníci si ještě pamatují, jak se zde koně roztahovali sportovní letadla. Dnes tady můžeme vidět rogalisty.

Uhřínov je přifařen do Podhoří, poštou patří do Drahotuš. Trvale zde žije 63 obyvatel ve 20 domech, navíc je zde 15 chat nebo chalup. V místě není žádný obchod, hostinec ani služby. Děti dojíždí do školy a do školky do Milenova nebo do Drahotuš. Pracovní příležitosti v místě se naskýtají pouze v zemědělství, jinak lidé dojíždí za prací převážně do Hranic. Dopravní spojení je vyhovující. Jediný fungující spolek v obci jsou hasiči a jediným sportovním vyžitím je lyžování, které umožňují dva lyžařské vleky. V Uhřínově je jen jeden podnikatel - kominík. Místní nemohou využívat komfortu plynofikace, kanalizace ani vodovodu. Voda komplikuje život v obci, zvláště v suchých letech, kdy jsou obyvatelé závislí na vodě, kterou jim sem musí v cisternách vozit Ekoltes.

Staré rody

Novákovi, Beránkovi, Vašinkovi, Martincovi a Vilímkovi.

Zajímavosti

- přírodní památkou je tisíciletý tis obecný v zahradě domu č. 21. Jeho výška je 4 metry. V prosinci 1932 se mrazem ulomila jeho nejmohutnější větev.
- kaplička
- dřevěný kříž za Uhřínovem směrem na Středolesí
- kříž při cestě do Pekla
- dva objekty výtvarníka Jana Ambrůze, které jsou zasazeny do krajiny. Místní jim říkají "kaňárna", protože na nich sedávají kaňata.

Ústí

Na levém břehu Bečvy, pět kilometrů východně od Hranic se na posledních výběžcích karpatsko-kelčské vrchoviny v nadmořské výšce 260 metrů rozprostírá v místě, kde Opatovický potok ústí do Bečvy, obec Ústí. Její katastrální rozloha je 333 hektarů. Obec se vytvořila sloučením Ústí a Novosad v roce 1933. K obci patří také šest domů v osadě Mariánské údolí. Dnes v obci žije 561 obyvatel.

Archeologické nálezy dokládají život lidí v této oblasti již v dobách středního paleolitu, v období 200 až 40 tisíc let před naším letopočtem. Nedaleko Ústí, na kopci "Strážném" byl v roce 1938 objeven tzv. Kelečský poklad, hromadný nález mincí a zlomkového stříbra z 10. a 11. století, kdy tudy vedly obchodní stezky. Na tyto nálezy upomíná jediný numismatický pomníček v republice.

Název obce je odvozen od ústí místního potoka do Bečvy. Nejstarší historickou památkou jsou pozůstatky slovanského hradiště za obcí směrem na Hranice, ze kterého se zachovaly jen valy. Místo není dosud prozkoumáno a zatím není datován jeho vznik.

První písemná zmínka o Ústí pochází z roku 1386, kdy je majetkem drobných šlechticů. Pojmenování obce se měnilo, v roce 1520 bylo Oustí, v roce 1751 Austi, v roce 1872 Austy i Ústí a od roku 1924 pak už jen Ústí.

Počátkem 15. století se stává vlastnictvím pánů z Helfštýna a od roku 1491 přechází do držby Pernštejnů. Ti ves v roce 1548 prodávají Václavu Haugvici z Biskupic, čímž spadá pod hranické panství, které v roce 1622 konfiskují Dietrichštejnové. V jejich držbě je až do roku 1848.

V roce 1707 byla založena horní část obce - Novosady. V roce 1771 byla postavena socha Panny Marie v Lípí a obě kapličky. Z roku 1776 se zachovala starobylá obecní pečeť, na které je uprostřed vyobrazen trojhranný rýč mezi dvěma palmovými listy a v mezikruží je nápis "PECZET*OBCZE* AUSTSKEY*1766".

Vyučovat se v Ústí začalo od roku 1778 v chaloupce

učitele Petra Galuse a teprve v roce 1821 byly zahájeny práce na stavbě jednotřídky. Významným počinem byla stavba mostu přes Bečvu v roce 1858, neboť do té doby vedla cesta do Hranic jedinečně brodem přes řeku. Divoce rostoucí vrboví kolem Bečvy sloužilo po staletí jako zdroj suroviny pro košíkáře. Toho využil hostinský Antonín Maňas, který zde vytvořil v roce 1864 živnost s košíkařským zbožím. Podél Bečvy a na podmáčených pozemcích se pěstovala vrba, nařezané proutí se zpracovávalo. Setříděné a oloupané se exportovalo po celé Moravě a do Čech. Z proutí se vyráběly košíky, kukaně, zahradní nábytek, truhlice, kufr, nůše, stojany, stěny, oplety nádob a další. Firma ve třicátých letech 20. století zaměstnávala až 75 lidí. Největší živnost v Ústí ukončila po devadesátileté tradici roku 1952 Marie Kmentová.

V roce 1870 žilo v Ústí 304 obyvatel v 57 domech. V roce 1895 vznikl Dobrovolný hasičský sbor, v roce 1897 Místní pojišťovna dobytka, v roce 1899 Družstvo pro zvelebení chovu dobytka. Od roku 1901 fungovala Čtenářská jednota - knihovna. V roce 1907 byl vybudován hřbitov, čímž skončilo přifaření ke kelčské faře, které trvalo od roku 1424 až do roku 1908.

Pozoruhodný úkaz byl zaznamenán 25. listopadu 1928 po 9. hodině ranní, kdy se nad Bečvou směrem na Špičky objevil obraz velkého města s vysokými věžemi - minarety. Vzápětí se rozplynul a poté znovu objevil. Pozorovatelný byl pak až do 12 hodin, kdy se ztratil.

Za druhé světové války byla postavena v románském slohu kaple, která byla dokončena a vysvěcena v roce 1947.

■ (vlevo) Historický dům, kde žil zakladatel
košíkářského centra Antonín Maňas

Folklórní soubor Záhoran z Ústí

Novodobá historie

Dnes žije v obci 561 obyvatel, kteří většinou za práci dojíždějí do Hranic, někteří do Milotic nad Bečvou, do firmy ETA. Pracovní příležitosti v místě poskytuje Skalagro, a. s. Skalička, firma Reno a drobní podnikatelé, kteří zaměstnávají převážně rodinné příslušníky. V obci jsou stolařské a zednické firmy, opravná obuv a brašnářského zboží, výroba palet a obalů. Okolní pole obhospodařuje deset soukromě hospodařících rolníků a akciová společnost Skalagro Skalička.

V Ústí je veřejný vodovod a obec zvažuje vybudování čistírný odpadních vod, rekonstrukci a prodloužení kanalizační sítě. V roce 1999 byla dokončena plynofikace obce.

V místě je mateřská škola, kterou navštěvují také děti z Hranic a Horních Těšic. Základní škola je dvoutrídni se třemi ročníky, dva ročníky dojíždějí do sousední ZŠ Skalička. Obě školy tudíž úzce spolupracují. Od roku 1995 má obec svůj prapor a znak.

K pořádání společenských a kulturních akcí slouží výletišť, dokončené v roce 1996. Vybudováno bylo také hřiště na tenis a volejbal, víceúčelové hřiště pro jedenáct druhů sportů, dětské hřiště a je tu nejpěknější areál fotbalového hřiště v okolí. Místní hrají v Hanácké fotbalové župě v I. B třídě.

Písničkám, tancům i tradicím ze Záhoří se věnují dva folklórní soubory Malý Záhoran a Velký Záhoran, které patří mezi patnáct nejlepších souborů v republice. Z dalších spolků působí v Ústí hasiči, Český svaz zahrádkářů, myslivecké sdružení "Nihlov" a aktivní je také Sokol.

Obcí prochází mezinárodní cyklotrasa "Jantarová stezka". V lokalitě ústeckého lomu se nachází chráněná rostlina lilie zlatohlávek.

Staré rody

Řehákovi, Tomečkovi, Kuchařovi, Hašovi, Hapalovi, Jurášovi, Michálkovi, Nehybovi, Mikoláškoví, Hradilovi, Mánkovi, Bagarovi a Vinklarovi.

Zajímavosti

- kostel sv. Petra a Pavla z roku 1947
- kaplička v Novosadech z roku 1771
- mariánský sloup u hřbitova z roku 1771
- kaplička na Manině z roku 1771
- boží muka
- kříže v krajině
- pozůstatky slovanského hradiště
- více než stoletá dubová alej
- historický dům s čp. 9, kde žil Antonín Maňas, který v obci vytvořil košíkářské centrum

Valšovice

Sedm kilometrů jižně od Hranic se v nadmořské výšce kolem 370 metrů nachází uprostřed jehličnatých a listnatých lesů nedaleko přírodní rezervace Bukoveček a Dvorčák vesnička Valšovice, dnes místní část Hranic. V současné době zde žije 176 obyvatel. V dobách samostatnosti měly Valšovice katastrální výměru 296 hektarů. Nejvyšší bod v katastru obce je v horní zastavěné části obce a dosahuje nadmořské výšky 400 metrů. Asi tři sta metrů od osady jsou v lese Valšovická jezírka, soustava sedmi malých vodních nádrží na potoku Krkavec.

► Kaplička postavená v roce 1966

Pověst vypráví, že Valšovice založil uhlíř Valcha, který zde v milřích pálił dřevěné uhlí. Podle jiné pověsti žil v lokalitě dnešních Valšovic poustevník Valchůvka, který dal základ a jméno vesnici. Jméno Valšovice podle odborného výkladu vzniklo příponou -ovice k osobnímu jménu Valeš a znamená ves lidí Valešových. Protože Valšovice byly odjakživa malou vesničkou, usuzuje se, že vznikly až po husitských válkách jako pokračování osady "Kaly", která se údajně nacházela pod Maleníkem.

Nejstarší písemný doklad o existenci osady pochází z roku 1371. Jedná se o dva zápisy v zemských deskách olomouckých. Obec byla součástí rozsáhlého helštyýnského panství, a to až do roku 1848. Na helštyýnském panství se vystřídalo několik majitelů, včetně loupeživého Jana Menspeka z Menspeku, který byl nakonec donucen uloupené panství vrátit Jiřkovu Helšštejnskému z Kravař. Ten v roce 1447 zapsal celé panství Vokovi ze Sovince. Po bitvě na Bílé hoře bylo panství darováno Ferdinandem II. olomouckému biskupovi kardinálu Františkovi Dietrichštejnovi. V roce 1846 byla ve Valšovicích postavena kaple. Od roku 1881 až dodnes se v písemnostech uvádí název obce Valšovice.

V roce 1900 zde žilo ve 25 domech 158 obyvatel. V obci byl jeden hostinec, čtyři sedláci a domkaři. Spojovací cesty s okolními obcemi byly velmi špatné. Převážně zemědělská obec Valšovice se zabývala pěstováním obilovin, pícein, krmné řepy, brambor a po první světové válce i cukrovky, chovem skotu a prasnic. Teprve roku 1905 se přikročilo ke stavbě řádné silnice směrem k Paršovicím a Zbrašovu, která byla dokončena roku 1910. V roce 1911 si obec postavila vlastní školní budovu, ve které začalo vyučování v říjnu

roku 1911. Do té doby docházeli žáci za vzděláním do sousedních Paršovic. V roce 1912 byla vybudována spojovací cesta do Ústí.

V první světové válce padlo dvanáct místních občanů.

Ve dvacátých letech dvacátého století byly vysázeny obecní sady a aleje. Okolní lesy byly až do první etapy pozemkové reformy v roce 1920 v držení velkostatku Antoniety Althanové. Paršovský revír se správou ve Valšovicích byl v roce 1920 zestátněn a v roce 1922 byl předán jako účelové hospodářství Střední lesnicko-technické škole v Hranicích.

Pozemkovou reformou získali místní domkaři dvanáct měřic pozemků, osada převzala od lipenského velkostatku třináct hektarů vzrostlého lesa. V roce 1924 bylo ve Valšovicích založeno Vodní družstvo a v roce 1925 odvodněna většina katastru. Meliorace usnadnily obdělávání pozemků a přispěly ke zvýšení hektarových výnosů. V roce 1925 byla provedena elektrifikace obce. Valšovice zakoupily v roce 1930 dalších dvanáct hektarů lesů. Lesy měly pro místní občany velký význam. Až do druhé světové války se ve vesnici topilo výhradně dřevem.

S přibývajícím počtem obyvatel se měnil charakter původně rolnické vesnice na rolnicko-dělnickou. Dělníci zde žijící byli proslulí stavební odborníci. Ve Valšovicích byl ve třicátých letech dvacátého století hostinec, obchod smíšeným zbožím, obchodník s dobytkem, tesařský závod. Místní dělníci pracovali vesměs jako zedníci a tesaři u stavitelů v Hranicích, v zimě jako dřevorubci v okolních lesích. V osadě měl telefon jen revír Státní lesnické školy v Hranicích. Roku 1930 vznikl první spolek v osadě - Kroužek divadelních ochotníků, založený správcem školy Aloisem Lajtochem. Spolek si pořídil vlastní jeviště a pod vedením A. Lajtocha sehráli místní ochotníci několik náročných divadelních her.

Roku 1932 byl založen Sbor dobrovolných hasičů. Hasiči vybudovali v roce 1933 požární nádrž a v roce 1934 požární zbrojnici. V roce 1936 bylo v obci sedm samostatných zemědělců.

Ve druhé světové válce nebyly oběti na životech, jen někteří lidé byli totálně nasazeni. Valšovice byly osvobozeny 8. května 1945.

Novodobá historie

V roce 1946 bylo ve Valšovicích založeno strojní družstvo, které zakoupilo mlátičí soupravu. Odloučení obce od Paršovic se uskutečnilo v roce 1949. Správa polesí spadala až do roku 1954 do katastru Paršovice, od roku 1956 nese polesí název "Polesí Valšovice".

Nový místní národní výbor čekalo mnoho investičních akcí. V roce 1958 byla adaptována prodejna potravin, roku 1962 postavena autobusová čekárna. Jednotné zemědělské družstvo, do kterého vstoupili všichni zemědělci, bylo založeno roku 1958 a zaniklo v roce 1965 sloučením s JZD Paršovice. Dalším slučováním se místní pozemky staly součástí ekonomického celku "Mír" se sídlem v Paršovicích.

Škola byla zrušena v roce 1958 pro nedostatek žáků a děti začaly chodit do školy do Teplic nad Bečvou a do Hranic.

Kaple z roku 1846 byla zbourána v roce 1965 a nová postavena v roce 1966, aby sloužila i jako smuteční síň.

Stavení ve Valšovicích

(vlevo dole) Požární zbrojnice postavená v roce 1934

(vpravo) Kruhová stavba gloriety z roku 1939 u Gallašova pramene v lázních Teplice nad Bečvou

V roce 1967 rozšířili Valšovičtí požární zbrojnici o garáž na požární auto. V roce 1968 zrekonstruovali nevyužitou školní budovu pro místní pohostinství.

V roce 1970 byla zahájena výstavba místní kanalizace a úprava návsi, která byla dokončena v roce 1974. Od roku 1976 jsou Valšovice městskou částí Hranic. Za dobu své existence byly pouze dvacet sedm let samostatné.

Obec dnes spravuje územní aktiv. Ve Valšovicích žije 176 obyvatel ve 34 domech. Pět místních je bez práce. V místě pracuje sedm lidí na polesí, ostatní dojíždí do Hranic. Z živnostníků v místě najdeme soukromého zemědělce a zámečníka. Zemědělské družstvo tu není, rozpadlo se a paršovické JZD převzal soukromník. S výjimkou dvaceti čtyř hektarů, které obdělává místní soukromý zemědělec, patří ostatní pozemky nástupci paršovického družstva, který zde pěstuje pouze obilniny.

V obci je obchod Jednoty, hospoda je již tři roky zavřená. Valšovice spadají poštou do Soběchlebska, zdravotní středisko je v Hranicích. Za vzděláním dojíždí žáci do Paršovic a do Hranic, mateřská škola je v Rakově. Spojení s okolím zajišťují autobusy.

Obec má vodovod, kanalizaci a usiluje o vybudování plynofikace. V současnosti je opravována hasičská zbrojnice. O kulturní život se starají místní hasiči, kteří pořádají hasičský ples, hasičskou soutěž pro děti a táborák na hřišti. Aktivně funguje i místní myslivecké sdružení. V budově územního aktivu je místním k dispozici knihovna. Ve Valšovicích jsou tři rekreační chaty.

Staré rody

Královi, Králíkovi, Kopřivovi, Zdráhalovi a Vavříkovi.

Zajímavosti

- železný kříž s pískovcovým podstavcem z roku 1857 u silnice na Paršovice
- socha sv. Jana Nepomuckého
- kaple z roku 1846 byla zbourána v roce 1965 a nová postavena v roce 1966
- pomník zakladatele polesí ing. Františka Matějky u objektu školního polesí
- sedm Valšovických jezírek

Velká

V nadmořské výšce kolem 300 metrů se severozápadně od Hranic rozkládá vesnice Velká se 460 obyvateli, od roku 1974 místní část Hranic.

Jméno obce se poprvé objevuje v roce 1371 a její historie je úzce svázána s Drahotušemi, neboť Velká byla součástí drahotušského panství. Od roku 1622 je panství v držbě olomouckého biskupa, kardinála Františka Dietrichštejna, jehož rod je vlastní přes tři sta let, až do počátku 20. století. V roce 1627 trestá Dietrichštejn fojty a ve Velké ruší svobodné dvorství. Důležitou roli v osmnáctém století sehrál velický mlýn, z něhož byla vodovodem vedena voda do hranického zámku a do Hranic.

V roce 1787 byly vyzvány obce drahotušské farnosti, aby si zřídily školy. Až do roku 1805, kdy byla pro účely školy postavena dřevěná chaloupka s jednou učebnou, se vyučovalo, kde se dalo. V roce 1858 ji však zachvátil požár a kromě ní tehdy vyhořela polovina vesnice. Přechodně se vyučovalo v panském dvoře, a to až do postavení nové školy v roce 1859. V roce 1878 docházelo do školy 103 žáků, proto byla škola rozšířena na dvoutřídní a obec se připravovala ke stavbě nové školy, která jako dvoutřídní přivítala první žáky v roce 1893.

Ve třicátých letech 19. století byly ve Velké vykoupeny pozemky pro stavbu železnice - Severní dráhy císaře Ferdinanda, jejíž stavba začala v roce 1843.

V roce 1855 bylo pořízeno pečetiďlo. Pruský vpád v roce 1866 přinesl obci ztráty na lidských životech. V roce 1910 měla Velká 553 obyvatel, kteří žili v 85 domech. V roce 1907 byl založen čtenářský spolek Pokrok (jeho prapor je v přerovském muzeu) s cílem prohlubovat vzdělání lidu čtením knih, časopisů, zpěvem, pořádáním divadel, zábav, přednášek a výletů.

Poté, co Velkou zasáhl v roce 1895 požár, založili místní Sbor dobrovolných hasičů. Zakladatelem byl v roce 1896 tehdejší starosta obce Josef Rýpar, který se stal jeho náčel-

**Kaple Povýšení
sv. Kříže z roku
1878**

níkem. Sbor se zabýval i ochotnickou činností a pro své divadelní produkce si v roce 1898 vybudoval jeviště.

Za první světové války bylo v obci ubytováno vojsko. Na bojištích padlo 17 místních.

V roce 1920 zřídila obec knihovnu. TJ Sokol byl ve Velké založen v roce 1920 a v roce 1929 byla postavena sokolovna, která byla o rok později slavnostně otevřena. V roce 1928 byla v obci zavedena elektřina, a to díky tehdejšímu starostovi Bagárovi, který, když nastala při hlasování patová situace, řekl: "Tak ať to svítí!"

V době druhé světové války zažila Velká nálet amerických bombardérů. Dne 13. října 1944 kolem poledne spadlo v blízkém okolí obce čtyřicet dva bomb. Krátery po nich byly deset metrů hluboké a až dvacet pět metrů široké. Jedna bomba nevybuchla. Vážila přes dvě stě padesát kilogramů. V prosinci 1944 se do Velké nastěhovalo německé vojsko. Usídlilo se v sokolovně, v hostinci a v kanceláři ve škole, a pobývalo zde až do května 1945. Poslední dny války, 6. až 7. května, věznili Němci ve stodole u Tomečků pět místních chlapců. Když Němci opouštěli obec, vyhodili do vzduchu most přes Veličku.

Novodobá historie

V roce 1947 byl postaven nový, železobetonový most. Mateřská škola byla zřízena v roce 1949. V letech 1959 až 1960 bylo v sokolovně zbudováno sociální zařízení, klubovna, výčep a kotelná, později přisálí a balkóny. V roce 1956 bylo ve Velké založeno menšinové JZD a o dva roky později byli do družstva získáni téměř všichni zemědělci z Velké. Byla postavena nová drůbežárna, adaptován vepřín a stodola u Glosů na kravín. V roce 1961 se po sloučení obce Lhotka s Velkou spojila i družstva na JZD ve Velké, s celkovou výměrou 518 hektarů zemědělské půdy. V roce 1962 byl postaven nový kravín. Družstvo investovalo do strojového parku, do adaptací, meliorací, oprav a staveb. Vybudována byla čerpací stanice pohonných hmot.

V roce 1966 byla svépomocí provedena stavba nového mostu přes Veličku, prováděla se kanalizace v úseku "Benátek", pokračovalo se v regulaci Veličky, byl postaven nový jez, vybudována autobusová čekárna, provedena oprava elektrické sítě. Místní knihovna byla v roce 1966 včleněna do knihovny v Hranicích. V roce 1970 byla zřízena poštovna, kde si občané mohli podávat zásilky a vyzvednout poštu.

V padesátých a šedesátých letech proběhly opravy a adaptace budovy školy. V roce 1964 byla zřízena školní kuchyně a jídelna, která sloužila i žákům mateřské školy. Rozsáhlá oprava proběhla v roce 1969 - výměna oken a nová fasáda. V roce 1970 se přistavěl sklep, kotelná a učebna pro mateřskou školu. Vyměněna byla krytina na školní jídelně. V roce 1972 bylo zavedeno ústřední topení.

Základní škola byla zrušena v roce 1990 a děti od té doby dojíždějí do Hranic do ZŠ Struhlovsko. V roce 1999 byla zrušena mateřská škola. Předškoláci musí tedy dojíždět do MŠ do Hrabůvky nebo do Hranic. V budově bývalé školy je dnes knihovna, místnost pro schůze územního aktivu a klubovna hasičů. Zbytek budovy je zatím nevyužitý.

Kultura v obci je dnes v režii místního Sboru dobrovolných hasičů a Sokola. Obě organizace spolu velmi dobře spolupracují. Pořádají v sokolovně plesy, diskotéky, maskarní karnevaly, akce pro děti a sportovní klání. Sokol organizuje zájezdy na plavání, sportovní turnaje, orientační závody juniorů, SDH pořádá zájezdy na divadlo.

Hasičský sbor pomáhá nejen při hašení požárů, ale také při živelných pohromách a povodních. Kromě toho se

pravidelně účastní amatérských soutěží, ovlivňuje veřejný a kulturní život ve Velké, pomáhá při zvelebování obce a také každoročně pořádá tradiční "Hasičský ples".

Na sokolovně byla v roce 1997 provedena výměna střešní krytiny a oken, oprava sociálního zařízení. V plánech je fasáda budovy a výměna podlah.

V obci žije 460 lidí a je zde 155 popisných čísel. Nákupy v místě umožňuje obchod Jednoty a soukromý obchod na Kocandě "Majka". Nechybí tu hospoda. Za lékářem a pracovními příležitostmi místní dojíždějí. Pracovní uplatnění v místě poskytují drobní živnostníci - dva automechanici, autoklempíř, stolárna, prodej, opravy a servis chladniček, zámečnictví, palírna, pohřební služba a kameník. Je zde také firma OMO Jaroslava Číhala, která provádí výrobu a montáž speciálních ocelových hmoždinek dle vlastních patentů s ochrannou známkou v USA i Evropě. Zemědělskou půdu v lokalitě obce dnes obhospodaruje ZD Střítež.

Od roku 1998 má Velká plynovod, který byl vybudován v rámci sdružení obcí pro plynofikaci "Varta". V lokalitě obce je i regulační stanice plynu. V témže roce byl po šesti letech dokončen také vodovod nákladem téměř osm milionů korun. Kanalizace z padesátých let je funkční, je však třeba ji zrekonstruovat v dolní části obce.

Staré rody

Šindlerovi, Hapalovi, Číhalovi, Glozovi, Valentovi, Tománkovi, Janáskovi a Ličmanovi.

Zajímavosti

- památná lípa před školou vysazená v roce 1918 na počest založení republiky
- lípa u mostu přes Veličku
- Bágarovy lípy z roku 1848
- kaple Povýšení sv. Kříže z roku 1878
- panský dvůr se sálem a kuželnou
- tři kříže
- troje boží muka
- na místě mlýna s pilou, který vyhořel v roce 1932, je dnes pálenice a provozovna stavební firmy

Všechovice

Dvanáct kilometrů jihovýchodně od Hranic, na rozhraní přerovského, vsetínského a kroměřížského okresu se v kraji nazývaném "Záhoří" rozprostírá v nadmořské výšce 346 metrů obec Všechovice, jejíž obzor lemují z jihu Hostýnsko-Vsetínské vrchy a ze severu Oderské vrchy. Obec má 887 obyvatel a její katastrální rozloha je 580 hektarů.

Boží muka Panny Marie jsou nezvyklého trojbokého půdorysu, unikátní je jejich bohaté členění s lidovým dekorem

První písemná zmínka o životě ve Všechovicích pochází z roku 1281, kdy je vlastnil Dobroslav ze Všechovic. Roku 1285 dává český král Václav II. Všechovice darem olomouckému kostelu. Dalším majitelem panství je Vok z Kravař. V pramenech se uvádí, že v roce 1378, v místech dnešních Všechovic stála kamenná tvrz, kolem které začala vznikat obec.

V roce 1388 přechází Všechovice do majetku rodu ze Štrálků, v roce 1431 do majetku Jana Jiskry z Brandýsa, v roce 1446 se ocitají v rukách Jana z Wolfenbergu a v letech 1460 až 1532 jsou v držení rodu z Baště. Poté přecházejí do vlastnictví bratří Jana a Jaroše Kunčických z Kunčic.

Dalším majitelem je Jiří Vlk z Konecchlumí a ten prodává panství v roce 1583 Janu Želeckému z Počenic. Za něj bylo na místě staré kamenné tvrze postaveno renesanční jádro zámku s jeho erby a sklepy, dvůr a okolní usedlosti, které dnes tvoří nepravidelnou náves. Jan Želecký byl významnou osobností, jeho jméno je mimo jiné uvedeno na seznamu odbojníků stavů z roku 1622 proti Ferdinandovi II. Tehdy byly Všechovice Janovi Želeckému odebrány a novým majitelem se stal olomoucký kanovník Ondřej Orlík z Lazizka. Ten obec prodává Václavu Felixi Želeckému z Počenic, jehož potomci drží panství dlouhých 150 let, kupují Přerov a jsou povýšeni do panského stavu hraběcího.

První škola, pětiletá obecná, je ve Všechovicích vzpomínána již v roce 1653.

V roce 1770 je zámek přestavěn v duchu tehdejšího baroka. V roce 1779 je dokončena klasicistní stavba farního kostela sv. Trojice. V roce 1791 žilo v obci 583 obyvatel v 86 domech.

Roku 1808 všechovický statek kupuje manžel Eufemie Želecké rytíř Ferdinand Stucker z Wayehofu-Bensbergu. Prameny uvádí, že Eufemii uštkl u rybníčku "Jonášek" had a na tomto místě nechal její manžel postavit v roce 1818 pomník. V roce 1836 kupují panství hrabata z Beluntu.

Významným zlomem pro obec je rok 1861, kdy firma Bratři Thonetové postavila v nedaleké Bystřici pod Hostýnem továrnu na ohýbaný nábytek, která patřila v té době k největším na světě. Úspěch firmy si vynutil její rozšiřování a zřizování filiálek v okolních vsích a tak vznikla ve Všechovicích v roce 1864 rašplovna. Původně dávala práci 86 dělníkům, ale po čase byla zrušena a činnost převedena k domácímu pletení dílců. V roce 1872 je v obci založena rolnická záložna.

■ Celkový pohled
na Všechnovice

V roce 1874 kupuje statek baron Dobelhofer z Dolních Rakous, který v roce 1876 panství prodává olomouckému arcibiskupství a to je drží až do roku 1924.

V roce 1888 byla na návsi postavena nová budova pro obecnou školu. Roku 1891 vznikl Sbor dobrovolných hasičů a v roce 1905 pak čtenářský spolek "Method", který dal základ dnešní knihovně.

V době první světové války byly odvezeny kostelní zvony. Na frontě zahynulo čtrnáct místních občanů. Po válce Všechnovice podléhaly soudnímu okresu v Bystřici pod Hostýnem a v této době byl v obci zřízen poštovní a telegrafní úřad a dvě spořitelny. V roce 1920 bylo založeno elektrářenské družstvo, které vyrábělo v přebudovaném mlýně "Příles" elektrickou energii pro velkostatek i většinu obce.

Roku 1923 byla při škole založena Živnostenská pokračovací škola. V roce 1925 byla dokončena stavba poštovní budovy a zaveden telefon. V roce 1926 vznikla v obci Lidová škola hospodářská. Podle návrhu všechnovického rodáka architekta Bohuslava Fuchse byl při cestě do Rouského vybudován v roce 1927 hřbitov a dle jeho návrhu také pomník občanům padlým v I. světové válce. Elektrifikace Všechnovic a jejich připojení k celostátní síti proběhla v roce 1927. V roce 1929 byla budova školy přestavěna a svému účelu sloužila až do roku 1984. V roce 1934 bylo na "Pustevníku" postaveno fotbalové hřiště, o rok později byl založen hasičský spolek a v roce 1936 začala výstavba hasičského domu.

Rozvoj obce zastavila okupace a II. světová válka. V roce 1943 zřizují místní protiletectvou obranu, kterou tvořil především Sbor dobrovolných hasičů.

V dubnu 1945 obsadili obec Němci a ve škole si zřídili vojenský lazaret. Po celodenním boji osvobodila dne 7. května Všechnovice sovětská vojska.

Novodobá historie

Znárodněním se pod TON Bystřice pod Hostýnem dostaly i všechnovické dílny. V obci se vyráběl nejprve skříňový nábytek, poté školní nábytek a nakonec sedací nábytek.

Od roku 1945 je v obci v provozu kino. V roce 1948 byla ve vesnici zřízena střední škola, která byla postupně přemístěna do budovy zámku. V roce 1953 byly národní a střední školy sloučeny a v roce 1960 vytvořily základní školy. V roce 1954 byl založen Svazarm, při kterém pracoval střelecký kroužek a letečtí modeláři.

Socializací zemědělství se ve Všechnovicích v roce 1951 vytvořilo družstvo, které obhospodařovalo 420 hektarů zemědělské půdy. Postupné slučování družstev vyvrcholilo v roce 1973, kdy se vytvořil celek "Záhoran", hospodařící na patnácti stech hektarech zemědělské půdy.

Od roku 1964 byl v katastru obce mlýn, ze kterého si JZD udělalo sklad, a pekárna "Příles", kterou převzaly Severomoravské pekárny Olomouc. V roce 1973 ji uzavřely, protože postavily velkokapacitní pekárny v Hranicích a v Přerově. V prostoru "Příles" byla v letech 1959 až 1963 sodovkárna. V roce 1984 se pro místní i žáky z okolí otevřel nový pavilonový areál školy.

Dnes v obci žije 887 obyvatel. Pracovní příležitosti v místě se nabízejí pouze u menších firem a živnostníků. Mnoho lidí přišlo o práci zrušením pobočky firmy TON z Bystřice pod Hostýnem a tak většina dojíždí za prací do Bystřice, do Valašského Meziříčí a do Hranic.

V obci je všeobecný, zubní i dětský lékař a dojíždí sem i gynekolog. V místě je nákupní středisko, základní služby, restaurace Formanka, restaurace U Koblihů a cukrárna a kavárna U Juráňů, která skýtá návštěvníkům ubytování. Byly obnoveny místní komunikace poškozené povodní v roce

► Na místě záměčku stála ve 14. století tvrz

(vpravo) Kostel Nejsvětější Trojice z roku 1779

Staré rody

Koblihovi, Tomášovi, Šejdovi, Černochovi, Kajnarovi, Perutkovi a Olivovi.

Zajímavosti

1997, provedena kompletní plynofikace, proběhlo zastřešení čtyř rovných střech na pavilonech základní školy a připravuje se generální oprava školy.

Školu dnes navštěvuje včetně dětí z okolních obcí na 350 žáků. Mateřská škola zahájila svoji tradici ve Všechovicích v roce 1949. Nová budova školky byla postavena v roce 1981 a funguje tu doposud. Kultura má v obci bohatou tradici. Již na počátku století zde měl dobré jméno ochotnický divadelní spolek a probíhaly zde osvětové přednášky.

Kino hraje sice jen dvakrát měsíčně, ale bývá vyprodáno. V prostorách kina se odehrávají také akce komornějšího charakteru, například malé divadelní formy. Ve Všechovicích pracuje profesionální místní knihovna pro dalších jedenáct okolních obcí, k dispozici zde je pro zájemce internet. V pátky a soboty se sjíždí na diskotéky do všechovického Kaskáda baru mládež z širokého okolí. Obec pořádá každoročně ples a setkání s důchodci.

Dodnes pracuje v obci Pionýr, který pravidelně od roku 1966 pořádá letní tábory v Rajnochovicích. Při Asociaci branných činností pracuje aktivně dětský oddíl leteckých modelářů. V obci je Sbor dobrovolných hasičů. Fotbalový klub mládeže při základní škole každoročně pořádá mezinárodní turnaje v žákovské kopané. Mezi nejaktivnější spolky v obci patří myslivecké sdružení, jehož členové se podílejí hlavně na ozelenění krajiny, vysazují stromky a pečují o ně.

Od roku 2000 má obec znak a prapor.

- záměček - původně tvrz ze 14. století, kterou kolem roku 1600 nechali Želečtí z Počernic přestavět na renesanční zámek a v roce 1770 k němu přistavěli barokní křídlo. V roce 1808 jej noví majitelé Stückerové z Weyershofenu upravili klasicisticky. V roce 1877 získalo zámek olomoucké arcibiskupství a umístilo zde ředitelství svých statků. V roce 1924 se stal obydlím zbytkového velkostatkáře. Dnes v soukromých rukách. Patří Evženu Schallerovi, právníkovi Tomáše Bati. Schaller emigroval a jeho rodina budovu získala v restituci zpět a prodala ji brněnskému podnikateli. Zámek je nyní rekonstruován. V parku je pomník z roku 1818 postavený manželem paní Eufemie, kterou v parku uštkla zmije a zůstaly po ní dvě děti.
- kostel Nejsvětější Trojice z roku 1779
- boží muka Panny Marie - jsou nezvyklého trojbokého půsorysu, bohatě členěna s lidovým dekorem. Ve výklenku je soška Panny Marie Sedmiboletné. Nad výklenkem je erb z 18. století.
- památkově chráněný strom - tis červený, jeho stáří se odhaduje na devět set let
- pomník padlým v I. a II. světové válce
- rodný dům národního umělce architekta Bohumila Fuchse (1895 - 1972), na budově je pamětní deska
- kamenný kříž Nejsvětější Trojice z roku 1806 stojí před kostelem
- kamenný kříž z roku 1844 stojí na návsi

Zámrsky

Na posledních výběžcích Karpat devět kilometrů jihovýchodně od Hranic leží v nadmořské výšce 340 až 372 metrů prastará obec Zámrsky, kde žije 198 obyvatel. Vesnice má katastrální rozlohu 801 hektarů, z čehož 140 hektarů tvoří lesy. Do katastru obce patří i někdejší biskupský dvůr, dnes osada Kamenec. Asi jeden a půl kilometru od Zámrska se v jejich katastru nachází na rozloze dvacet šest hektarů chráněné území přírodní rezervace Doubek, která je bohatá na květenu a zvláště ohrožené druhy jako ladoňka dvoulístá, aron plamatý nebo lilie zlatohlávek a sněženka předjarní.

► *Mnoho domů v Zámrskách obklopují sady*

Na prastarý původ obce ukazuje její podoba - původní stavby jsou do podkopy. Nejstarší dochovaná písemná zmínka o obci pochází z roku 1131, kdy se Zámrsky uvádí jako Zamricc. Po staletí procházel název obměnami, až byl v roce 1924 určen Zámrsky.

O původu názvu obce traduje historka z doby, kdy oblast dnešních Zámrska patřila kelečskému panství a přestože byla v jeho středu, byla pustá. Důvodem byly nepříznivé podmínky k životu lidí. Každý se tomuto místu vyhýbal a nechtěl se usadit v oblasti plné úžabin a strání. Kelečští páni však chtěli svůj střed mít obydlený a tak zde postavili první domek pro drába a s přinucením, často v okovech sem přiváděli osadníky, aby jim vykazali místo k obývání a k práci. Mnohdy se stalo, že dotyční z místa uprchli. Většinou je chytli a následovalo mrskání často až do "zámrskání" (do smrti utlučen). Místem této exekuce, kde bylo mnoho obětí "zámrskáno", byla část obce "Komanica", kterou odděluje potok Hať.

Další historickou informací vztahující se k Zámrským je zmínka o lenním statku olomouckého biskupství v listině z roku 1141. Jednalo se o někdejší rytířské sídlo - o panský dvůr Kamenec, kde bývala dříve vesnice.

Z minulosti se o Zámrskách dochovalo dost zpráv z listin uložených v arcibiskupském archivu v Kroměříži. Jejich opisy obec pořídila v roce 1928 pro obecní pamětní kroniku. V latinsky psané listině ze 23. září 1328 se uvádí, že rytířské sídlo Kamenec, Zámrsky a další vsi patří Vlčovi z Domka.

Roku 1532, kdy se obec uvádí jako "ves Zamrsky", bylo rytířské sídlo majetkem Bernarda mladšího ze Žerotína. Žerotínové drželi obec do roku 1621, kdy ji spolu s jinými statky pozbyli.

V roce 1868 byl v Zámrskách postaven rodinou Krečmerů dřevěný větrný mlýn. První škola byla ve vsi domácí, a to až do roku 1836, kdy byla na rozkaz farního úřadu v Kelči založena

v Zámorskách škola jako pobočka kelčské školy. Do roku 1880 se zde vystřídalo sedm učitelů. Nová škola byla postavena v roce 1885.

Obec dlouho neměla žádné silniční spojení. Až v roce 1896 se začalo se stavbou první silnice, spojující Zámorsk se Skaličkou a Němeticemi. Po jejím dokončení se přikročilo ke stavbě silnice přes osadu, protože přes ni dosud vedla jen špatná polní cesta. Dalším krokem bylo spojení do Kelče. Tato silnice stála mnoho obětí, vzniklých ze sporů o pozemky, které majitelé nechťeli dobrovolně odstoupit.

V roce 1898 byl založen Hasičský sbor. V roce 1900 vznikl v obci spolek Čtenářská beseda a ze spolků zde ještě působila Národní jednota, Domovina a Otčina. V Zámorskách byl tehdy hostinec, obchod, tesařský a zednický mistr, kovář, košíkář, obuvník, mlynář (větrný mlýn), obchodník s máslem a vejci a dva včelaři. Rolníkům se na neúrodné kopcovité půdě příliš nedařilo a tak si přivydělávali prací v blízkých lomech u "Hrabí". Velké množství třesňových, švestkových a jablečných sadů v obci bylo důvodem, proč se říkalo, že zde mají trojí žeň, a to třesňovou, obilnou a bramborovou. Lidé také využívali příležitostné práce - řezání a loupání vrbí, meliorační, stavební, zemědělské a jiné práce.

V roce 1912 byla po vleklých sporech konečně postavena silnice do Kelče a v roce 1922 začala obec se stavbou silnice do Hustopeč k nejbližší železniční stanici. Od stavby však musela z finančních důvodů ustoupit. V roce 1920 žilo v obci v 69 domech 464 obyvatel, nejvíce v historii Zámorsk. V roce 1924 začal jezdit jednou denně autobus silnicí Kelč, Skalička, Hranice. Ze Zámorsk od té doby také vede do Milotic nad Bečvou zpevněná cesta přes Kamenec a dále po lávce přes Bečvu po pěši.

V roce 1924 byla obec připojena na elektrickou síť. Odvodňování pozemků začalo v roce 1932 a bylo ukončeno v roce 1935.

Novodobá historie

Dnes ve vsi žije 198 obyvatel, jejichž průměrný věk je čtyřicet dva let. Je tu 90 čísel popisných, z toho 25 domů je buď neobydlených, nebo už neexistují.

Ve vsi je zemědělský areál akciové společnosti Skalagro Skalička, soukromé pohostinství, prodejna smíšeného zboží, deset živnostníků, soukromý zemědělec a pohřební služba.

Obyvatelé dojíždějí za prací většinou do sousední Skaličky nebo do Hranic, Valašského Meziříčí a Kelče. Dopravní obslužnost na Kelč a Hranice je zajištěna autobusy, cestující na Valašské Meziříčí si musí na zastávku dojet asi kilometr za vesnici. Možnost spojení nabízí tři kilometry vzdálená vlaková zastávka v Hustopečích.

Za vyšší občanskou vybaveností a službami lékaře jezdí místní do Hranic. Nejbližší základní a mateřská škola stejně jako kostel jsou v Kelči. Sportovní vyžití poskytují fotbalové a tenisové hřiště.

K tradičním kulturním akcím patří Hasičský ples, Hodová zábava, uctění památky padlých obětí ve světových válkách, fotbalové utkání svobodní versus ženatí a fotbalový turnaj hasičů čtyř obcí. Ke kulturním akcím slouží výletišť U Dubu. V kulturním domě je sál s velkým jevištěm, zasedací místnost, hostinec a knihovna, která je pro čtenáře otevřená jednou týdně. Kroniku má obec zpracovanou od roku 1928.

► Venkovský dům

(vpravo) Kaple Panny Marie a požární zbrojnice v Zámorskách

Ze spolků je v Zámorskách nejaktivnější Sbor dobrovolných hasičů, který pořádá většinu kulturních akcí. Dále tu pracují Myslivecké sdružení Doubek, Český červený kříž, Sdružení pro výstavbu kaple a Lesní družstvo.

V sedmdesátých letech byl v obci vybudován veřejný vodovod a kanalizace. Základní škola byla v roce 1989 přestavěna na dům s pečovatelskou službou, v němž žije sedm obyvatel z okolí. V průběhu devadesátých let proběhla rekonstrukce veřejného osvětlení, rozhlasu a chodníku spojujícího dolní a horní část obce, byly opraveny fasády budov obecního úřadu, kulturního domu a hasičské zbrojnice a vnitřně rekonstruována kaple. V roce 1999 byla provedena plynofikace. Kanalizace není zatím napojena na čističku, ale jen na biologický rybník.

V červenci 2001 byla zahájena stavba nové kaple. Dokončena má být v roce 2003. Investorem akce je farnost Kelč a Sdružení pro výstavbu kaple.

Zajímavosti

- památka místního významu - kaple Panny Marie Hostýnské z roku 1867, opravena v roce 1930, v kapli je zvon váhy 75 kg, který byl ulit v roce 1973.
- pomník sv. Václava, který byl postaven již roku 1916 na památku devatenácti padlých vojáků v první světové válce.

V roce 1928 byl obnoven a zasvěcen patronu obce - sv. Václavu.

- budova obecní školy z roku 1885, která byla v roce 1989 zrekonstruována na dům s pečovatelskou službou.
- historický zemědělský dům, rekonstruován v roce 1973 na kulturní dům
- chráněné území přírodní rezervace Doubek
- katastr obce vedou tři kilometry Jantarové stezky a jeden a půl kilometru cyklotrasy Bečva

Staré rody

Oravovi, Hašovi, Klvaňovi a Kubešovi.

Kamenec

Do katastru Zámorsk, ale pod správu Obecního úřadu Skalička, patří bývalý panský dvůr Kamenec, kde byla v dávných časech stejnojmenná ves s rytířským sídlem, která patřila arcibiskupství olomouckému. Dvůr na samotě Kamenec vlastnil před pozemkovou reformou asi 500 hektarů půdy i s lesy. Po reformě v roce 1924 byl rozparcelován a zbytek prodán. Asi v půli cesty mezi Kamencem a Zámorskami byla samota patřící ke Kamenci, která se nazývala "Šraňky" a byla v osmdesátých letech zbořena. Kousek od Šraňků byla samota "Dubč" Jana Lukáše, který si zde v roce 1925 vybudoval příbytek na způsob ruské zemljanky a žil zde poustevnickým životem. Stavba byla v padesátých letech zbourána.

Prameny

Černotín a Hluzov, *Ladislav Valenta, 1996*

Drahotuše město, *obec Drahotuše, 1936*

Historie školního vyučování v Jindřichově, *1990*

Historický místopis Moravy a Slezka v letech 1848 až 1960, *J. Bartoš, 1978*

Horní Újezd - historie a současnost, *obec Horní Újezd, 2000*

Hranice, malý průvodce městem a okolím, *Jiří Necid a Vladimír Juračka, 1995*

Hranice - Lázně Teplice, *Vladimír Bartovský, 1924*

Hranicko v odbojích, *kolektiv autorů, 1996*

Hranický okres, *Vladimír Bartovský, 1909*

Kronika obce Klokočí

Kronika obce Malhotice

Kronika obce Milotice

Kronika obce Polom

Kronika obce Radíkov

Kronika obce Skalička

Lázně Teplice u Hranic, *A. Kučera, 1901*

Moravské lázně v proměnách dvou staletí, *Vítězslav Kollmann a Pavel Zatloukal, 1987*

Národní přírodní rezervace Hůrka, *kolektiv autorů, 1998*

Obce v číslech, *okresní oddělení ČSÚ, 1991*

Olšovec v historii a současnosti, *Marta Pavelková, 1998*

Opatovské ozvěny, *Tomeček A.*, 1997
Paměti drahotušských kronikářů 1571 - 1911, *Bohumír Indra a Adolf Turek*, 1947
Paměti z Rakova, *Antonín Košťálek*, dosud nevydáno
Pohled do historie střítežské školy, 1995
Poruba a okolí, *Oldřich Pivoda*, 1991
Sborník dobrovolných hasičů Velká, 1995
Sborník 700 let Všechovic, *kolektiv autorů*, 1981
Seznam nemovitých kulturních památek okresu Přerov, 1993
Soudní okres hranický, *Alfa V. Musiol*, 1936
Stručný přehled vlastivědy moravské, *V. Brandl*, 1865
Šest set let obce Velká, *Ivan Krška*, 1971
Šest set let Valšovic, *MNV Valšovice*, 1974
Uhličitě lázně Teplice, *A. a. M. Fröhlichovi*
Ústecký zpravodaj č. 3, *květen 1999*
Územní plán obce Partutovice
Územní plán obce Polom - upravený koncept, *září 1999*
Vlastivěda moravská - Hranický okres, *A. V. Musiol*, 1924
Zámek ve Všechovicích v Podhostýní, *F. Zapletal*, 1936
Z dějin střítežské farnosti, 2000

Znaky obcí

Běloutín

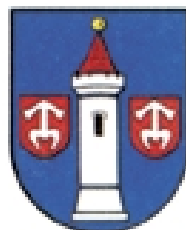
Býškovice

Horní Těšice

Horní Újezd

Hustopeče n. B.

Jindřichov

Malhotice

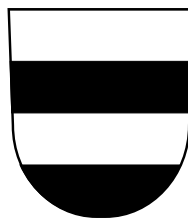
Olšovec

Opatovice

Partutovice

Potštát

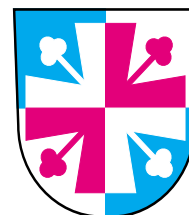
Provodovice

Rakov

Rouské

Skalička

Střítež n. L.

Ústí

Všechnovice

Kniha byla vydána za přispění firem:

Tato publikace byla zpracována s laskavým svolením akciové společnosti VLTAVA-LABE-PRESS, vydavatele týdeníku Hranický týden, na jehož stránkách v letech 1999 až 2001 vycházel seriál Vesnice Hranicka.

Vydalo Sdružení fyzických osob Naďa Jandová a Renata Kosková v roce 2001

Editor Naďa Jandová, Renata Kosková

Foto Naďa Jandová, Renata Kosková, Jiří Andryšek a OÚ Ústí (str. 107)

Grafická úprava Martin Feikus

Tisk Retis

© Sdružení fyzických osob Naďa Jandová a Renata Kosková, 2001

© Naďa Jandová, Renata Kosková, 2001

© Martin Feikus, 2001